

**Załącznik
do Uchwały nr X/68/15
Rady Gminy Bukowiec
z dnia 14 września 2015 r.**

Strategia rozwoju gminy Bukowiec

Część II

Wizja rozwoju gminy i założenia jej realizacji

Spis treści

Spis treści	2
Determinanty rozwoju gminy Bukowiec w drugiej i początku trzeciej dekady XXI wieku	3
Konsultacje społeczne jako uwarunkowanie rozwoju gminy	3
Prognoza demograficzna jako uwarunkowanie rozwoju gminy	3
Wyzwania rozwojowe gminy – identyfikacja kluczowych potrzeb	4
Założenia rozwojowe gminy Bukowiec	8
Misja i wizja rozwoju gminy	11
Kierunki rozwoju gminy	14
Komentarz do ustaleń Strategii rozwoju gminy Bukowiec	20
Realizacja ustaleń Strategii rozwoju gminy Bukowiec	37
Horyzont obowiązywania Strategii	37
Założenia aktualizacji Strategii	37
Podmioty odpowiedzialne. Priorytetowanie działań	39
Oferta gminy Bukowiec dla województwa - zdolność do pełnienia funkcji ponadlokalnych	43
Pola współpracy z sąsiednimi samorządami	44
Pola współpracy z sektorem pozarządowym	45
Zgodność Strategii rozwoju gminy Bukowiec ze Strategią rozwoju województwa	45
Monitoring realizacji ustaleń strategii	50
Rola i założenia monitoringu	50
Wskaźniki realizacji celów rozwoju gminy	52
Strategia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu	55
Rys historyczny i współczesność Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu	56
Podstawowe parametry charakteryzujące funkcjonowanie Biblioteki	59
Analiza SWOT	60
Społeczne tło funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu	61
Założenia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu	66
Realizacja ustaleń Strategii rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu	68

„Strategia rozwoju gminy Bukowiec” przyjmowana uchwałą Rady Gminy, składa się z dwóch części:
 Część I. Diagnoza stanu rozwoju gminy. Strategiczne uwarunkowania rozwoju gminy Bukowiec
 Część II. Wizja rozwoju gminy i założenia jej realizacji
 Integralną częścią „Strategii rozwoju gminy Bukowiec” jest „Strategia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu” – stanowiąca Załącznik do „Strategii rozwoju gminy Bukowiec”.

Projektant Strategii:
 mgr Adam Stańczyk
 Strategię wykonano w roku 2015

Determinanty rozwoju gminy Bukowiec w drugiej i początku trzeciej dekady XXI wieku

Konsultacje społeczne jako uwarunkowanie rozwoju gminy

Jednym z podstawowych uwarunkowań planowania rozwoju gminy jest poznanie opinii mieszkańców na temat jej obecnego funkcjonowania oraz ich aspiracji w zakresie stanu przyszłego. Konstruując Strategię rozwoju gminy zorganizowano dwa spotkania Społecznej Rady Konsultacyjnej, podczas których dyskutowano na temat stanu, uwarunkowań i pożądanego kierunku rozwoju gminy oraz przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców.

Formularz ankiety zawierał 16 pytań dotyczących oceny jakości życia na terenie gminy, jej zmian w ostatnich latach, skłonności mieszkańców do podejmowania aktywności, powiązań ze Świeciem i innymi miastami, propozycji dotyczących kierunków podejmowanych działań. Uwzględniając ilość otrzymanych zwrotnie wypełnionych ankiet można szacować, że uzyskano opinie około 1/8 – 1/10 rodzin w gminie. Wprawdzie nie osiągnięto idealnej reprezentatywności terytorialnej (w której udział ankiet z poszczególnych miejscowości odzwierciedlałby udział tych miejscowości w ogólnej liczbie ludności), ale ankiety zostały wypełnione bardzo rzetelnie i stanowią bardzo pomocny sondaż dla programowania rozwoju gminy.

Ankietowani wskazali następujące dziedziny wymagające najpilniejszej interwencji (wg liczby zgłoszeń):

- poprawa stanu dróg (w tym utwardzenie/asfaltowanie dróg lokalnych)
- zapewnienie zajęć dla dzieci młodzieży oraz rozwój kultury i sportu
- tworzenie miejsc pracy
- ochrona zdrowia, w tym poprawa dostępu do lekarzy specjalistów
- oświetlenie ulic i miejscowości
- budowa chodników
- poprawa funkcjonowania transportu publicznego

Z badań ankietowych został sporządzony Raport, nie będący uchwaloną częścią Strategii, ale mający znaczenie pomocnicze przy planowaniu działań w ramach Strategii.

Prognoza demograficzna jako uwarunkowanie rozwoju gminy

Analiza struktur ludności oraz przebiegu migracji i ruchu naturalnego stanowi podstawę dla prognozy rozwoju ludności gminy.

Dla gminy Bukowiec prognozuje się:

- co najmniej do końca bieżącej dekady utrzymywanie zbliżonej do obecnej liczby ludności (spodziewane wahania liczby mieszkańców będą bardzo niewielkie).
- prognozuje się utrzymywanie dodatniego przyrostu naturalnego, ale po roku 2020 nastąpi wzrost liczby zgonów
- migracje będą miały niewielkie znaczenie, gdyż będą miały niewielkie natężenie - ale prawdopodobnie saldo będzie w okresie wieloletnim ujemne
- najważniejsze zmiany będą dotyczyły struktur wieku i bardzo istotnych zmian w liczebności różnych grup:
- liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej będzie sukcesywnie się zmniejszać (w roku 2020 osiągnie poziom około 95% stanu obecnego, a w roku 2025 – około 83% - będzie to odpowiednio w roku 2020 – około 400, a w roku 2025 – około 350 osób) – powyższe wyliczenia nie uwzględniają zwiększenia liczby uczniów spowodowanej objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci 6-letnich (co de facto będzie oznaczać, że rzeczywisty spadek w roku 2025 w stosunku do wielkości z lat 2016-21 będzie większy)
- liczba młodzieży w wieku gimnazjalnym będzie się utrzymywać do roku 2025 na poziomie zbliżonym do obecnego (około 170-190 osób) – powyższe wyliczenia nie uwzględniają zwiększenia liczby uczniów

- spowodowanej objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci 6-letnich (co spowoduje, że na początku kolejnej dekady przez okres trzech lat rzeczywista liczba uczniów w gimnazjum będzie większa)
- liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat) w ciągu najbliższych 5 lat będzie się zmniejszać – do poziomu około 170. Prognoza na kolejne lata jest obarczona dużym ryzykiem, ale można zakładać dosyć znaczący spadek w związku z faktem, że grupa wiekowa 10-19 jest aż o ¼ mniej liczba od grupy 20-29. Gdyby pozostałe uwarunkowania pozostały niezmiennie, to można szacować liczbę dzieci w grupie przedszkolnej w roku 2025 na poziomie poniżej 150 osób. Gdyby opierać się tylko na liczebności kolejnych roczników, które będą wchodziły w wiek rozrodzcy, to pod koniec następnej dekady można oczekiwać wzrostów ale będą one niezbyt duże – nie zrekompensują spodziewanych spadków w nadchodzących latach. Należy jednak podkreślić, że na wielkość urodzeń duży wpływ mają także inne czynniki – nie związane bezpośrednio z sytuacją demograficzną.
 - Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego, wykonana dla obszarów wiejskich powiatu świeckiego i uwzględniająca sukcesywne wydłużanie wieku emerytalnego, wskazuje, że w roku 2020 liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosić będzie 100% stanu obecnego, w roku 2025 – 98,4% stanu obecnego, a w roku 2030 – 98,5% stanu obecnego. Oznacza to trwałe wciąż bardzo wysokie zapotrzebowanie na pracę. Oczywiście w skali poszczególnych gmin prognoza taka może się różnić – ale bez wątplenia będą to tylko bardzo nieznaczne różnice, nie mające wpływu na generalną ocenę sytuacji.
 - Prognoza Głównego Urzędu Statystycznego, wykonana dla obszarów wiejskich powiatu świeckiego i uwzględniająca sukcesywne wydłużanie wieku emerytalnego, wskazuje, że w roku 2020 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wynosić będzie 115% stanu obecnego, w roku 2025 – 130% stanu obecnego, a w roku 2030 – 140% stanu obecnego. Rzeczywisty wzrost liczby ludności starszej będzie nieco większy, gdyż wydłużanie wieku emerytalnego maskuje te naturalne zmiany. Oczywiście w skali poszczególnych gmin prognoza taka może się różnić – ale bez wątplenia będą to tylko bardzo nieznaczne różnice, nie mające wpływu na generalną ocenę sytuacji.

Wyzwania rozwojowe gminy – identyfikacja kluczowych potrzeb

Wyzwanie 1: Rozwój społeczny poprzez wzrost aktywności społecznej i rozwój usług publicznych

Największym kapitałem każdego obszaru są jego mieszkańcy. Gmina Bukowiec znajduje się w szczęśliwej sytuacji utrzymywania zbliżonej liczby mieszkańców - w przeciwieństwie do wielu obszarów wiejskich nie notuje się znaczącego odpływu, który zawsze w największym stopniu dotyka lubości młodej. Aspiracją władz gminy jest stworzenie takich warunków życia, by zmniejszać wolę emigracji, a jednocześnie być atrakcyjnym dla migracji z innych obszarów. W połączeniu z zachętami dla młodych rodzin, może to skutkować dalszym utrzymywaniem liczby mieszkańców, lub tylko niewielkim jej spadkiem, który nie zagrażałby rozwojowi gminy. Rozwój społeczny to przede wszystkim ciągły samorozwój, umożliwiający dostosowanie się i czerpanie korzyści ze zmieniających się uwarunkowań, wspierany przez działalność lokalnej infrastruktury społecznej – stymulującej zachodzenie tych pożądaných zmian. Dla procesu rozwoju społecznego niezbędne są więc: wola mieszkańców dla doskonalenia się i infrastruktura usługowa umożliwiająca i ułatwiająca realizację tego doskonalenia. Całokształt działań w zakresie rozwoju społecznego ma na celu poprawę jakości życia poprzez poprawę zdolności gminnej społeczności do radzenia sobie z wyzwaniami typowymi dla początku XXI wieku, w tym przede wszystkim z rozwojem technologicznym, sytuacją na rynku pracy, globalizacją wszystkich aspektów życia. Aspiracją władz gminy jest, aby usługi publiczne na terenie gminy realizowane były na jak najwyższym poziomie, a zwłaszcza - na poziomie wyższym, niż w innych podobnych niewielkich gminach wiejskich, które zawsze będą postrzegane jako główny konkurent gminy w rozwoju gospodarczym.

Na szeroko rozumiany rozwój społeczny składają się przede wszystkim następujące zagadnienia:

- funkcjonowanie edukacji na wszystkich etapach kształcenia, w tym także wciąż często niedoceniana -

- zwłaszcza na obszarach wiejskich - rola edukacji przedszkolnej,
- działalność instytucji kultury i sportu (związana z rozwojem społecznym i zagospodarowaniem wolnego czasu), przy czym działalność instytucji kultury powinna być rozszerzona w kierunku wykształcenia na ich podstawie placówek rozwoju społecznego (łącznie realizację różnych potrzeb mieszkańców), a nie tylko typowych placówek realizacji zainteresowań kulturalnych (co wynika z ustaleń Strategii rozwoju województwa – Plan modernizacji 2020+),
 - szeroko rozumiana ochrona zdrowia, w tym nie tylko zagadnienia funkcjonowania instytucji ochrony zdrowia (podstawowa i specjalistyczna opieka zdrowotna), ale także profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowia, czyli między innymi prowadzenie zdrowego trybu życia,
 - aktywność społeczna mieszkańców, czyli ich zaangażowanie w sprawy rozwoju lokalnego ale również dążenie do samorozwoju (czyli wykształcenie w mieszkańcach postawy zrozumienia dla roli ciągłego podnoszenia swojej wiedzy, rozwijania zainteresowań, aktywności społecznej – uczestnictwa w grupach, w życiu gminy, w wszelkiego rodzaju imprezach organizacyjnych na terenie gminy, i innych aktywności),
 - praktyczne wykorzystanie technologii teleinformatycznych, zapewniających dostęp do informacji oraz możliwość zdalnego załatwienia części potrzeb (w tym także spraw urzędowych),
 - poczucie bezpieczeństwa publicznego (bezpieczeństwo życia i mienia), jako warunku niezbędnego dla harmonijnego rozwoju,
 - sprawnie realizowana opieka społeczna, w której coraz większe znaczenie mieć będą usługi opiekuńcze w stosunku do osób starszych i niesamodzielnych, a mniejsze – zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin o niskim poziomie dochodów,
 - zapewnienie możliwości rozwoju osób niepełnosprawnych – dotyczy to wszystkich aspektów włączenia w normalne życie lokalnej społeczności
 - w kolejnych latach coraz większe znaczenie mieć będzie dostosowanie wszystkich aspektów funkcjonowania gminy do wzrastającej liczby i udziału ludności starszej – skala prognozowanych zmian jest tak duża, że będą one rzutowały na wszystkie sfery funkcjonowania gminy.

Badanie ankietowe wskazuje, że mieszkańcy gminy dostrzegają mankamenty w funkcjonowaniu sfery usług publicznych. Zwłaszcza niewystarczający potencjał w zakresie zagospodarowania wolnego czasu, jest uważany za czynnik ograniczający jakość życia.

Spodziewaną pochodną właściwie realizowanych zadań własnych samorządu, będą także zmiany mentalności gminnej społeczności – w kierunku rozwinięcia i umocnienia cech pożądaných, takich jak: dostrzeganie roli wykształcenia – własnego (to znaczy kształcenia i podnoszenia kwalifikacji przez całe życie), a zwłaszcza dzieci, wykształcanie postaw rywalizacji i dążenia do sukcesu ale także zdolności do współpracy, umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami (przede wszystkim technologiami związanymi z telekomunikacją, informatyką, cyfryzacją, powszechnym korzystaniem z e-usług), dostrzeganie roli profilaktyki zdrowotnej i dbania o stan zdrowia, dostrzeganie roli aktywności społecznej i społeczeństwa obywatelskiego, dostrzeganie potrzeby mobilności (to znaczy akceptowania konieczności codziennego przemieszczania się w celu zdobycia wykształcenia, czy zarobkowania), dostrzeganie roli tolerancyjności i otwartości (ale warunkiem otwartości jest także dobra znajomość języków obcych), dostrzeganie roli szeroko rozumianej aktywności, kreatywności i zaradności – jako przeciwieństwa tak powszechnego marazmu i postaw roszczeniowych. Wszystkie te cechy tworzą tzw. kapitał ludzki - który w przyszłości w największym stopniu będzie decydować o potencjale i możliwościach rozwoju danego obszaru i w największym stopniu decydować będzie o przewagach i o nowoczesności danego obszaru. Rozwój cywilizacyjny powoduje, że w kolejnych latach coraz większym walorem i coraz większym bogactwem danego obszaru będą jego mieszkańcy i pozytywne cechy, które ich charakteryzują, a mniejsze znaczenie mieć będzie przestrzeń, infrastruktura, czy zasoby naturalne. Osiągnięcie

wysokiego poziomu rozwoju społecznego jest procesem długotrwałym – być może nawet pokoleniowym. Zakłada się, że codzienna działalność wszystkich instytucji publicznych na terenie gminy będzie uwzględniała wykształcanie tych pożądaných postaw, poprzez zwracanie uwagi na te aspekty w procesie edukacji, wychowania, poprzez działalność instytucji kultury i ochrony zdrowia.

Z rozwojem społecznym nierozzerwalnie wiąże się codzienne i powszechne korzystanie z technologii informatycznych. Już obecnie brak dostępu do sieci internet uważa się za jedno z wykluczeń społecznych, a w praktyce ludzie nie posiadający dostępu do internetu lub nie potrafiący z niego korzystać, są pozbawieni możliwości uczestnictwa w przedsięwzięciach i wydarzeniach o charakterze powszechnym - ogólnospołecznym. W kolejnych latach znaczenie usług teleinformatycznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego i dla normalnego codziennego funkcjonowania rodzin będzie jeszcze większe. Dostęp do internetu powinien być traktowany jako infrastruktura absolutnie podstawowa (jak energia elektryczna lub wodociąg), a więc w kategoriach infrastruktury niezbędnej do codziennego życia, a nie dobra luksusowego, stąd należy dążyć do stworzenia możliwości stałego dostępu do internetu dla wszystkich zainteresowanych odbiorców. Dostęp do internetu oraz wykorzystywanie technologii informatycznych w codziennym życiu, są uważane za czynniki sprzyjające rozwojowi społecznemu i ekonomicznemu. Zwłaszcza na obszarach wiejskich (gdzie dostęp do placówek bankowych i specjalistycznego handlu jest utrudniony) istotne są usługi bankowości elektronicznej i handlu elektronicznego. Priorytetowe powinny być więc działania na rzecz: rozwoju różnych technologii umożliwiających stały dostęp przy maksymalnym obniżeniu kosztów tego typu usług, tak by korzystanie ze stałego łącza nie stanowiło bariery ekonomicznej oraz wdrażania programów typu „e-gmina” („e-urząd”), a więc stwarzania możliwości elektronicznego obiegu dokumentów w administracji publicznej, czyli także umożliwiającej mieszkańcom załatwianie części spraw urzędowych za pośrednictwem internetu („załatwienie spraw urzędowych bez wychodzenia z domu”). W badaniu ankietowym mieszkańcy deklarują dosyć wysokie stopień korzystania z technologii komputerowych i dosyć wysoki poziom umiejętności. Na terenie gminy możliwe jest więc stosunkowo szybkie wdrażanie usług e-administracji, gdyż bariery społeczne dla tego typu rozwiązań będą z pewnością małe. Jednocześnie w badaniach ankietowych podkreśla się wolę dalszego uzupełniania wiedzy i umiejętności w tym zakresie.

Wyzwanie 2: Poprawa sytuacji gospodarczej

Gmina prezentuje wciąż niskie wskaźniki przedsiębiorczości - znacznie odbiegające od potencjalnie możliwych, obserwowanych chociażby w innych gminach powiatu. Oznacza to, że wciąż są dosyć duże rezerwy rozwojowe w zakresie przedsiębiorczości, a więc że potencjalnie możliwe jest stworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy.

Utrzymywanie stosunkowo korzystnych (ale tylko tle innych gmin, gdyż obiektywnie niesatysfakcjonujących) wskaźników bezrobocia jest możliwe tylko dzięki wyjazdom mieszkańców na dużą skalę do pracy poza granice gminy. Oczywiście gminy o takim charakterze zawsze cechują się dużą skalą wyjazdów do pracy, ale część z tych mieszkańców mogłaby podjąć pracę na terenie gminy, gdyby skutecznie zwiększyć liczbę miejsc pracy. Utrzymywanie wciąż dużej bezwzględnej liczby osób bez pracy przekłada się wprost na warunki życia mieszkańców i trudną sytuację materialną wielu rodzin.

Gmina nie wykorzystuje atutu dobrej dostępności drogowej. Sytuacja ta może się zmienić wraz z aktywnością planistyczną (przygotowywaniem terenów inwestycyjnych - to znaczy przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i uzbrojonych w infrastrukturę), zwłaszcza po realizacji drogi ekspresowej S5, w zasięgu łatwej dostępności której, gmina się znajdzie.

Stwarzanie warunków rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy ma więc na celu pozyskanie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy. Dobra dostępność drogowa gminy wraz z posiadaniem terenów inwestycyjnych, stwarza korzystne warunki rozwoju gospodarczego. Oczywiście gmina nie może

opierać swojej strategii gospodarczej wyłącznie na poszukiwaniu inwestorów zewnętrznych – niezbędne są wszelkie działania sprzyjające rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości i tworzeniu miejsc pracy – zarówno te o charakterze doraźnym, jak i długofalowe, przynoszące efekty dopiero w okresie kilku lub kilkunastoletnim.

Działaniami bezpośrednio związanymi z aktywizacją gospodarczą, będą także:

- trwałe utrzymywanie wysokiego poziomu wykształcenia dzieci i młodzieży,
- zachęcanie ludności dorosłej do podnoszenia kwalifikacji,
- rozwój transportu publicznego, umożliwiającego wyjazdy do pracy poza teren gminy,
- rozwój opieki przedszkolnej – ułatwiający aktywizację zawodową kobiet.

Wyzwanie 3: Dostosowanie bazy usług publicznych do potrzeb starzejącego się społeczeństwa

Bardzo ważnym zagadnieniem jest rozpoczęcie działań zmierzających do dostosowania zagospodarowania przestrzeni gminy do spodziewanego znacznego wzrostu liczby ludności starszej. Prognoza demograficzna wskazuje, że proces starzenia społeczności gminnej (podobnie jak i w sąsiednich gminach) jest nieuchronny i przejawiać się będzie nie tylko coraz większym udziałem grupy w wieku poprodukcyjnym, ale także coraz większą liczbą ludności w podeszłym wieku, wśród której należy spodziewać się dużego zapotrzebowania na opiekę – zwłaszcza specjalistyczne świadczenia zdrowotne i socjalne. Zagadnienie to stanie się szczególnie ważne po roku 2020, ale już obecnie w planowaniu rozwoju infrastruktury należy je uwzględnić, tym bardziej że zakres niezbędnych działań jest bardzo szeroki.

Zagadnienie to wiąże się z koniecznością podjęcia działań w sferach:

- rozwoju opieki społecznej ukierunkowanej na najstarsze grupy wiekowe (zwiększanie potencjału gminnego ośrodka pomocy społecznej, w tym także sukcesywne zwiększanie liczby pracowników i szkolenie ich w zakresie umiejętności niezbędnych dla opieki nad ludnością w podeszłym wieku),
- rozwoju opieki zdrowotnej ukierunkowanej na najstarsze grupy wiekowe,
- rozwoju działalności kulturalnych i rekreacyjnych ukierunkowanych dla seniorów (atrakcyjnych pod względem oferty oraz dostosowanych do możliwości ruchowych),
- likwidacji barier architektonicznych, mającej na celu ułatwienie poruszania się ludności najstarszej,
- transportu publicznego - czyli rozwiązania problemu utrudnionej mobilności grup najstarszych (ograniczenie odległości od miejsca zamieszkania do transportu - np. poprzez „zamawiany transport”).

Gmina powinna rozwijać działalności opiekuńcze (np. poprzez rozwój ośrodków spokojnej starości) i rehabilitacyjne (kierowane zarówno do osób starszych, jak i niepełnosprawnych, jak i związane z procesem leczenia schorzeń, leczenia po urazach, kontuzjach, itp.). Bliskość kilku dużych miast (w zasięgu godzinnej jazdy samochodem znajdują się Bydgoszcz i Grudziądz, w dużo mniejszej odległości - Świecie i Chełmno) powoduje, że na terenie gminy można rozwijać także działalności komercyjne - skierowane na stałe lub czasowe (okresowe) pobyty starszych mieszkańców tych miast na terenie gminy - bądź w wyspecjalizowanych ośrodkach, bądź w gospodarstwach rolnych (których właściciele zostaliby odpowiednio przeszkoleni). Rozwój działalności opiekuńczych i rehabilitacyjnych wymaga dostosowania bazy oraz wykształcenia wyspecjalizowanych kadr, ale potencjalnie jest to dziedzina, która może się wiązać z tworzeniem dużej liczby miejsc pracy także w działalnościach towarzyszących, niekoniecznie bezpośrednio powiązanych z sektorem opiekuńczym (np. zaopatrzenie, transport, zakwaterowanie).

Wyzwaniem jest więc zarówno zapewnienie dobrych warunków codziennego życia dla starszych mieszkańców gminy, jak też wykorzystanie nieuchronnych procesów starzenia społeczeństwa do aktywizacji gospodarczej gminy poprzez rozwój usług kierowanych do mieszkańców innych obszarów. Wysoka jakość życia ludności starszej, wyrażana przez dobre wyposażenie w infrastrukturę, odpowiednią liczbę personelu, troskę i szacunek wobec tej grupy społecznej, jest jednym z czynników budujących konkurencyjność gminy. Świadomość i pewność wysokiej jakości życia w jesieni życia, może być jednym z czynników hamujących migrację z gminy

ludności młodszej.

Założenia rozwojowe gminy Bukowiec

Przy konstruowaniu wizji rozwoju gminy, przyjęto następujące założenia:

1. W kształtowaniu rozwoju gminy Bukowiec w kolejnych latach przyjmuje się następujące zasady podstawowe:
 - największym kapitałem gminy są jej mieszkańcy,
 - w kształtowaniu rozwoju gminy będzie się w sposób stały dążyło do osiągnięcia możliwie wysokiej jakości życia mieszkańców - przy czym jako „wysoką jakość życia mieszkańców” należy rozumieć zarówno stan realizujący aspiracje mieszkańców, jak i osiągnięcie standardów cywilizacyjnych rozwiniętych społeczeństw drugiej dekady XXI wieku,
 - przy podejmowaniu decyzji dotyczących wszelkich procesów rozwojowych oraz na etapie realizacji poszczególnych działań inwestycyjnych zamierza się w pełni respektować interes ochrony środowiska, wyrażany nie tylko poprzez działania wynikające z przepisów prawa, ale także poprzez działania dodatkowe mieszczące się w kategoriach przezorności i dobrych praktyk.
2. Przeprowadzona analiza uwarunkowań rozwoju gminy Bukowiec wskazuje, że gmina prezentuje ogólnie przeciętny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, porównywalny z wieloma podobnymi co do charakteru i wielkości gminami wiejskimi, ale cechą charakterystyczną jest brak dziedzin wymagających przeprowadzenia pilnych działań naprawczych, których zaniedbanie wiązałoby się z szybkim pogarszaniem sytuacji gminy. Oczywiście nie oznacza to, że na terenie gminy nie ma potrzeb rozwojowych, bo w większości dziedzin możliwa, a nawet konieczna, jest poprawa stanu obecnego, ale władze i społeczeństwo gminy mogą pozwolić sobie na komfort wyboru dziedzin, w zakresie których w pierwszej kolejności widzą potrzebę interwencji.
3. Gmina Bukowiec bez wątpienia pozostanie gminą o bardzo dużym znaczeniu rolnictwa, a przestrzeń gminy będzie miała rolniczy charakter. W Strategii zakłada się przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców poprzez lokalne działania na małą skalę, często działania „miękkie” czyli nieinwestycyjne. Jakość życia zamierza się poprawić poprzez lepszą jakość gminnych usług, zwiększenie aktywności społecznej, rozwój technik informacyjnych, porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, poprawę estetyki miejscowości i rozwój przestrzeni publicznych, w tym lokalnej infrastruktury dla sportu i rekreacji. Działania społeczne mają poprawić sytuację mieszkańców na rynku pracy, a wysoka jakość życia zapobiegać migracjom młodych mieszkańców poza gminę. Jedynym zamiarem, który docelowo może mieć szersze konsekwencje przestrzenne, jest zamiar wykorzystania położenia w pobliżu realizowanej drogi ekspresowej S5, dla wyznaczenia terenów inwestycyjnych. Gmina nie prezentuje szczególnie cennych walorów przyrodniczych, więc jest szczególnie predestynowana dla rozwoju przedsiębiorczości - gdyby ten zamiar zakończył się sukcesem, można liczyć na znaczącą poprawę sytuacji materialnej mieszkańców. Oczywiście wyznaczenie terenów inwestycyjnych będzie miało charakter i skutek tylko miejscowy i nie zmieni rolniczego krajobrazu gminy.
4. Przeprowadzone na potrzeby Strategii badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy wskazuje, że do najważniejszych, zgłaszanych przez mieszkańców oczekiwań stawianych władzom gminy, należą te związane z: poprawą stanu dróg lokalnych (oraz towarzyszącej infrastruktury drogowej poprawiającej bezpieczeństwo i komfort na drogach, jak chodniki, ścieżki rowerowe i oświetlenie), zagospodarowaniem wolnego czasu (czyli atrakcyjnym i bezpiecznym spędzaniem wolnego czasu), poprawą jakości funkcjonowania lokalnych usług publicznych (ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę zdrowia) oraz z tworzeniem miejsc pracy.
5. Prognoza demograficzna wskazuje na nieuchronność procesu starzenia ludności w gminie, polegającego na

rosnącej liczbie i udziale ludności starszej, a malejącej liczbie i udziale dzieci i młodzieży. Na samorządzie gminnym spoczywa szczególna troska takiego dostosowania przestrzeni i infrastruktury gminy, aby była ona przyjazna dla osób starszych, a gminne instytucje muszą odpowiadać na złożone potrzeby ludności starszej. Jest to zagadnienie, które będzie przedmiotem interwencji już w obecnym okresie programowania, tak by przygotować się do skutków tego procesu, spodziewanych w największym natężeniu po roku 2020.

6. Zgodnie z ogólnymi trendami rozwojowymi gmin, szczególny nacisk należy położyć na rozwój społeczny. Na szeroko rozumiany rozwój społeczny składają się przede wszystkim zagadnienia związane z: edukacją, stanem zdrowia, aktywnością społeczną, uczestnictwem w kulturze i sporcie, zdolnością do praktycznego wykorzystania technologii teleinformatycznych, sprawnie realizowaną opieką społeczną (z coraz większym udziałem usług na rzecz osób starszych i niesamodzielnych). Wszystkie zagadnienia składające się na szeroko rozumiany „rozwój społeczny” mają na celu poprawę jakości życia poprzez poprawę zdolności gminnej społeczności do radzenia sobie z wyzwaniami typowymi dla początku XXI wieku, w tym przede wszystkim z rozwojem technologicznym, sytuacją na rynku pracy, globalizacją wszystkich aspektów życia. W rozwoju społecznym niezbędne jest połączenie dwóch aspektów - zapewnienia mieszkańcom możliwości rozwoju oraz skłonienie mieszkańców do korzystania z tych możliwości i podejmowania wysiłku samorozwoju. Pierwszy aspekt realizuje się poprzez dostosowanie infrastruktury usług publicznych w gminie do nowych wyzwań i ciągłą poprawę jakości ich realizacji, a drugi aspekt wymaga zmiany postaw społecznych – w tym przede wszystkim wyrobienia przekonania, że pomyślność ekonomiczna rodzin zależna jest przede wszystkim od ich własnych działań w zakresie edukacji i samorozwoju; niezwykle ważne jest zrozumienie, że jakość życia mieszkańców, zwłaszcza ich sytuacja materialna, może się zmienić wyłącznie przy podejmowaniu działań przez samych mieszkańców – działania samorządów (gminnego, czy powiatowego) mogą tylko aktywność mieszkańców stymulować i ułatwiać (poprzez tworzenie warunków), ale nie są w stanie ich zastąpić. Sytuacja gminy Bukowiec w zakresie usług publicznych jest generalnie podobna do tej w innych gminach o takim charakterze (w niektórych aspektach gmina jest lepsza, w innych słabsza - ale zasadniczo się nie wyróżnia). Aspiracją samorządu gminnego jest, aby w bieżącym okresie programowania zasadniczo poprawić jakość i dostępność gminnych usług. W szczególności zamierza się położyć nacisk na edukację, tak by trwale ulokować gminę w czołówce gmin wiejskich województwa pod względem wyników sprawdzianów szóstoklasistów i egzaminów gimnazjalnych, a także na opiekę przedszkolną, tak by do roku 2020 stworzyć możliwość korzystania z opieki przedszkolnej dla 90% dzieci z terenu gminy. Drugim priorytetem w zakresie rozwoju społecznego jest upowszechnienie korzystania w gminie z technologii informatycznych w codziennym życiu mieszkańców.
7. Gmina Bukowiec wykazuje korzystne predyspozycje dla rozwoju przedsiębiorczości. Wykazuje tu pewne istotne przewagi nad sąsiednimi gminami, a przewagi te mogą być decydujące przy pozyskiwaniu inwestorów. Przede wszystkim trzeba zaznaczyć położenie w bliskim sąsiedztwie realizowanej drogi ekspresowej S5, co zapewni walor łatwej dostępności z sieci dróg znaczenia europejskiego. W bliskim sąsiedztwie gminy znajdują się 3 węzły, które mogą być „punktami dostępowymi” do terenu gminy. Bardzo dużą przewagą gminy Bukowiec nad obszarami sąsiadującymi, także dobrze dostępnymi w sieci drogowej (S5 i/lub A1), jest położenie poza systemem obszarów chronionych - sąsiednie gminy cechują się dużym udziałem powierzchni położonych w parkach krajobrazowych lub obszarach chronionego krajobrazu, gdzie realizacja pewnego rodzaju przedsięwzięć gospodarczych może być utrudniona, w niektórych przypadkach niemożliwa, a przynajmniej droższa ze względu na wyższe koszty przygotowania inwestycji. W takiej sytuacji, rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Bukowiec służyłby ochronie przyrody - bowiem chroniłby tereny cenniejsze przyrodniczo w sąsiednich gminach, ale jednocześnie miejsca pracy na terenie gminy byłyby przecież dostępne także dla mieszkańców tych gmin. Tereny potencjalnie predestynowane do realizacji

działalności gospodarczych, to obszary użytkowane rolniczo, ale w przeciwieństwie do gmin sąsiednich (Świecie, Dobrcz, a zwłaszcza Pruszczy), w gminie Bukowiec większy udział w sąsiedztwie węzłów stanowią gleby nie chronione - klas IV-tych, podczas gdy w tamtych gminach jest tu wysoki udział gleb klas III-ich, które powinny być chronione dla rolnictwa.

8. Gmina kontynuować będzie działania na rzecz rozwoju infrastruktury technicznej oraz poprawy stanu dróg. Wprawdzie wskaźniki w zakresie zwodociągowania i skanalizowania są stosunkowo korzystne, ale w zakresie sieci wodociągowych niezbędne są modernizacje urządzeń i odcinków sieci, a w zakresie sieci kanalizacyjnej niezbędna jest realizacja ustaleń dotyczących aglomeracji kanalizacyjnej „Świecie - Bukowiec”, która wskazuje, że docelowo na terenie gminy do zbiorczej sieci podłączone muszą być miejscowości: Bukowiec, Branica, Budyń, Gawroniec, Kawęcin, Przysiersk, Różanna, Poledno, Plewno. Nie wszystkie już zostały podłączone, a w tych podłączonych niezbędna jest jeszcze rozbudowa sieci. W miejscowościach, dla których nie przewiduje się podłączenia do sieci zbiorczej kontynuowane będą działania na rzecz wsparcia realizacji oczyszczalni przydomowych (których ok. 170 zrealizowano w ostatnich latach). W zakresie dostępności drogowej sytuacja na terenie gminy jest specyficzna, bowiem dostępność większości miejscowości zapewnia układ wojewódzki i powiatowy, na który gmina nie ma wpływu. Zobowiązania w zakresie dróg gminnych będą więc dotyczyły przede wszystkim realizacji dróg szczególnie istotnych dla poszczególnych miejscowości ze względu na: bezpieczeństwo ruchu (w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży w drodze do szkoły), istotne skracanie odległości pomiędzy miejscowościami lub ich częściami, szczególny interes społeczny (droga ważna dla dużej liczby mieszkańców), szczególny interes gospodarczy (wybrane dojazdy do zakładów pracy lub do pól), drogi ważne dla komunikacji publicznej. Zgodnie z postulatami zgłaszanymi przez mieszkańców, zamierza się także rozwijać sieć dróg rowerowych.
9. Powiat świecki cechuje się specyfiką przejawiającą się obecnością dosyć dużej liczby małych gmin, w których rozwój usług gminnych na poziomie satysfakcjonującym lokalne społeczności może być bardzo utrudniony ze względu na niewspółmiernie wysokie koszty w stosunku do potencjalnej liczby odbiorców tej oferty. Dlatego bardzo zasadne jest nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami na rzecz wspólnego świadczenia wybranych usług publicznych dla mieszkańców także sąsiednich gmin. Szczególnie predestynowane są usługi przedszkolne, w stosunku do których niezwykle istotny jest czynnik odległości (przedszkole powinno znajdować się możliwie blisko miejsca zamieszkania) i szkolne (zwłaszcza w obliczu prognozowanego zmniejszenia zapotrzebowania na szkoły obsługa dzieci i młodzieży z sąsiednich gmin pozwalałaby na zoptymalizowanie siatki szkół nie w ujęciach gminnych, a w całościowym ujęciu kilku sąsiadujących gmin) oraz kulturalne (w tym wypadku umożliwi dokonywanie specjalizacji gminnych placówek kultury w określonym kierunku - specjalizacja pozwoli na osiągnięcie wysokiej jakości, a jednocześnie spowoduje, że dana placówka będzie atrakcyjna dla szerszego kręgu zainteresowanych).
10. Integralną częścią niniejszej Strategii rozwoju gminy Bukowiec jest „Strategia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu” – stanowiąca załącznik do „Strategii rozwoju gminy Bukowiec”.

Przeprowadzone analizy wskazują, że gmina Bukowiec jest jednostką małą. Już w strukturze powiatu świeckiego, który jest jednostką bardzo dużą pod względem powierzchni, liczby gmin i liczby mieszkańców, trudno jest gminie Bukowiec zaakcentować swoje znaczenie lub wyróżnić się cechami specyficznymi. Tym bardziej ten problem „wizerunkowy” będzie bardzo dobrze widoczny na poziomie województwa, czy też na arenie ponadwojewódzkiej. Oznacza to, że gmina Bukowiec nie może wyróżniać się ani skalą prowadzonych tu działalności, ani wyjątkowością przestrzeni lub wyjątkowością prowadzonych tu działalności. Gminy prezentujące takie uwarunkowania powinny więc upatrywać swoich szans rozwojowych oraz poprawy konkurencyjności przede wszystkim w wysokiej jakości oferowanych usług i przestrzeni - przekładających się

bezpośrednio na jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów. Zapewnienie wysokiej jakości życia będzie hamowało chęć emigracji, a może nawet skłonić mieszkańców innych gmin do osiedlenia się w gminie. Zapewnienie wysokiej jakości życia w sferze usług publicznych będzie skutkowało lepiej rozwiniętym społeczeństwem - a to jest już czynnikiem budowania przewag konkurencyjnych w pozyskiwaniu inwestorów. Tak więc priorytetem powinny być działania bezpośrednio przekładające się na wysoką jakość życia, realizowane na dwóch generalnych płaszczyznach: płaszczyźnie rozwoju społecznego i płaszczyźnie wysokiej atrakcyjności przestrzeni gminy.

Misja i wizja rozwoju gminy

Misją - nadrzędnym celem - funkcjonowania gminy Bukowiec jest zapewnienie mieszkańcom gminy jak najlepszej - w pełni satysfakcjonującej - jakości życia. Pojęcie „jak najlepszej” należy rozumieć zarówno w kategoriach obiektywnych - a więc jako jakość życia na miarę możliwości (standardów) dostępnych dla rozwiniętych społeczeństw II dekady XXI wieku, ale także w kategoriach subiektywnych - czyli zgodnie z aspiracjami mieszkańców i władz gminy.

Misję i nadrzędny cel rozwoju gminy można więc sformułować w sposób następujący: „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców”.

Celem wszelkich działań podejmowanych na rzecz rozwoju gminy Bukowiec, jest więc dążenie, by w przyszłości - w wyniku wykorzystania potencjałów rozwojowych i ograniczania wpływu niekorzystnych uwarunkowań - gmina Bukowiec była:

- obszarem, który będzie znany z wysokiej jakości życia mieszkańców, osiąganego dzięki wysokiemu poziomowi usług, czystemu środowisku, dobrze rozwiniętym przestrzeniom publicznym i większej liczbie miejsc pracy na terenie gminy,
- obszarem, w którym sytuacja materialna mieszkańców będzie korzystniejsza od przeciętnych wskaźników dla obszarów wiejskich województwa – wiązać się to musi z rozwojem przedsiębiorczości i zwiększaniem liczby miejsc pracy, ale także z wysiłkiem mieszkańców na rzecz samorozwoju,
- obszarem, w którym zamierza się wykorzystać sąsiedztwo realizowanej właśnie drogi ekspresowej do rozwoju gospodarczego - gmina ze względu na brak istotnych ograniczeń przyrodniczych, posiada istotne przewagi konkurencyjne nad sąsiednimi gminami leżącymi w przebiegu drogi S5 i zamierza je wykorzystać do tworzenia stref rozwoju gospodarczego,
- obszarem właściwie obsługiwanym w zakresie usług publicznych – usługi realizowane przez gminę będą cechowały się wysokim poziomem; dotyczy to zwłaszcza usług edukacyjnych na poziomie przedszkolnym, szkoły podstawowej i gimnazjum, usług ochrony zdrowia, usług opiekuńczych i usług kultury (zagospodarowania wolnego czasu). Miarą jakości kształcenia na terenie gminy będą trwale wyższe, niż przeciętnie i jedne z najlepszych w powiecie świeckim, wyniki sprawdzianów i egzaminów kończących edukację na poziomie podstawowym i gimnazjalnym,
- obszarem zapewniającym przestrzeń dla rekreacji i atrakcyjnego, bezpiecznego spędzania wolnego czasu,
- obszarem właściwie obsługiwanym w zakresie infrastruktury technicznej – dotyczy to zwłaszcza zapewnienia powszechnego dostępu do technologii i usług teleinformatycznych (w tym zapewnienie powszechnego dostępu do sieci internet), zapewnienia obsługi w zakresie dostawy wody oraz odprowadzenia i oczyszczania ścieków (za pomocą systemu zbiorczego lub prawidłowo realizowanej obsługi indywidualnej), zapewnienia dostępności komunikacyjnej i powszechnie zadowalającego stanu dróg;
- obszarem zamieszkiwanym przez aktywne społeczeństwo, dążące do poprawy swoich umiejętności,

- poziomu wiedzy, kwalifikacji zawodowych, angażującego się w rozwój gminy i zainteresowanego rozwojem gminy;
- obszarem, gdzie szanuje się i dba o jakość życia ludności starszej – co przejawiać się będzie właściwym przygotowaniem do wzrostu liczby ludności starszej – to znaczy dobrym wyposażeniem w usługi ukierunkowane dla ludności starszej, z wykwalifikowanym personelem - właściwie przygotowanym do obsługi ludności starszej;
 - obszarem nowoczesnego rolnictwa i zamożnych rolników – liczba mieszkańców utrzymujących się z rolnictwa będzie powoli, acz sukcesywnie spadać, ale rolnictwo wykorzystywać będzie korzystne warunki przyrodnicze dla poprawy potencjału. Na poziomie samorządu gminnego brak instrumentów kształtowania „polityki rolnej”, jednak należy pamiętać, że ogół działań podejmowanych na rzecz rozwoju gminy będzie się przyczyniać także do poprawy warunków gospodarowania i poprawy jakości życia ludności związanej z rolnictwem. Jednak ważne jest dążenie do wyprowadzania nadmiaru siły roboczej do działalności pozarolniczych poprzez stwarzanie warunków rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy oraz możliwości codziennych wyjazdów do pracy do sąsiednich gmin oraz do miast.
 - obszarem współpracującym z sąsiednimi gminami dla realizacji ważnych interesów społecznych;
 - obszarem o właściwie zarządzanej przestrzeni – niezbędne jest prowadzenie rozwoju i zagospodarowania przestrzeni w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dla osiągnięcia zakładanych celów, najważniejsze będzie zaangażowanie samorządu gminnego oraz mieszkańców gminy, ale sukces gminy zależy także od działań samorządu powiatu, samorządu województwa, przedsiębiorców, organizacji społecznych (sektora pozarządowego) i innych podmiotów. Niezwykle ważna jest zmiana postaw społecznych, która z jednej strony polegać ma na wyrobieniu przekonania, że pomyślność gminy zależy także od aktywności mieszkańców, ale jednocześnie na wyrobieniu przekonania, że sytuacja ekonomiczna rodzin zależy przede wszystkim od ich własnych działań w zakresie edukacji i samorozwoju. Niezwykle ważne jest zrozumienie, że jakość życia mieszkańców, zwłaszcza ich sytuacja materialna, może się zmienić wyłącznie przy podejmowaniu działań przez samych mieszkańców – działania samorządów (gminnego, czy powiatowego) mogą tylko aktywność mieszkańców stymulować i ułatwiać (poprzez uświadamianie roli tych zagadnień oraz tworzenie warunków dla rozwoju), ale nie są w stanie ich zastąpić. Wreszcie - niezbędne jest powszechne uświadomienie, że pomyślność ekonomiczna mieszkańców jest nierozdzielnie zależna od rozwoju społecznego, że osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju społecznego jest procesem długotrwałym – być może nawet pokoleniowym (ale nie ma „dróg na skróty” - co oznacza, że podjęcie tego wysiłku jest niezbędne i im szybciej taka zmiana mentalności w społeczeństwie nastąpi, tym szybciej nastąpią efekty), że niezbędne jest nadrobienie zaległości w stosunku do obszarów lepiej rozwiniętych – gdzie poziom rozwoju społecznego (mierzony np. poziomem wykształcenia) jest obecnie wyższy. Priorytetem zarówno w działaniach władz gminy, jak i mieszkańców powinna być edukacja oraz nabranie powszechnego szacunku do pracy oraz skłonności do poszukiwania pracy nawet poza miejscem zamieszkania, czy poza granicami gminy. Cechą charakterystyczną niewielkich gmin wiejskich jest niedobór miejsc pracy i konieczność codziennych wyjazdów do pracy, nawet na stosunkowo duże odległości. Rolą mieszkańców jest gotowość do podjęcia tego wyzwania, ale obowiązkiem samorządu gminnego jest podejmowanie wszelkich działań na rzecz rozwoju transportu publicznego.

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców gminy będzie wymagało współdziałania różnych podmiotów. Ze strony samorządu gminnego będzie wymagało następujących działań:

- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego, mających na celu rozwój społeczny – zwłaszcza w dziedzinie edukacji (zapewnienie bardzo wysokiego poziomu kształcenia na poziomie podstawowym i gimnazjalnym), opieki przedszkolnej, funkcjonowania lokalnych placówek kultury,

- animowania aktywności społecznej,
- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego w zakresie infrastruktury technicznej – zwłaszcza w dziedzinie dróg lokalnych, rozwoju sieci dróg rowerowych, zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków,
 - prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego w zakresie gospodarki przestrzennej – zwłaszcza w zakresie przygotowania terenów inwestycyjnych (stworzenie oferty korzystniejszej, niż w sąsiednich gminach powiatu świeckiego), zagospodarowania przestrzeni publicznych na potrzeby rekreacji i zagospodarowania wolnego czasu, dbałości o ład przestrzenny i estetykę w miejscowościach,
 - prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu gminnego w zakresie stopniowego dostosowywania profilu i potencjału usług publicznych do postępujących procesów starzenia społeczeństwa,
 - stworzenia warunków do rozwoju internetu oraz upowszechnienie usług teleinformatycznych – przede wszystkim jak najszybsze wprowadzenie rozwiązań typu e-urząd w administracji publicznej,
 - podejmowania działań na rzecz zapewnienia właściwej dostępności komunikacyjnej (do Świecia oraz do Bydgoszczy),
 - podejmowania działań na rzecz współpracy z sąsiednimi gminami w celu rozwiązywania wspólnych problemów i dla realizacji celów realizujących interesy sąsiednich gmin – poszczególne gminy są jednostkami zbyt małymi by zapewnić realizację niektórych ważnych dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego aspektów, ale w ramach wspólnych działań stanowią wystarczający dla ich realizacji potencjał,
 - partycypację w środkach umożliwiających dofinansowanie przedsięwzięć rozwojowych,
 - promocji oraz kreowania pozytywnego wizerunku gminy i aktywnego poszukiwania inwestorów.

Ze strony samorządu powiatowego będzie wymagało następujących działań:

- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu powiatowego w zakresie edukacji – zwłaszcza zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym,
- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu powiatowego w zakresie ochrony zdrowia – zwłaszcza zapewnienie dostępności pewnych form leczenia specjalistycznego na terenie gminy,
- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu powiatowego w zakresie dróg publicznych – zwłaszcza na sieci dróg powiatowych kluczowych dla funkcjonowania gminy,
- podejmowania działań na rzecz organizacji powiatowego transportu publicznego.

Ze strony samorządu wojewódzkiego będzie wymagało następujących działań:

- prawidłowej realizacji zadań własnych samorządu wojewódzkiego w zakresie dróg publicznych – zwłaszcza właściwego stanu drogi wojewódzkiej nr 240,
- zapewnienia właściwej dostępności komunikacyjnej – dotyczy to uruchomienia regionalnego systemu transportu publicznego, w tym systemu węzłów przesiadkowych; dla gminy Bukowiec kluczowe znaczenie ma zapewnienie dojazdu do przystanków kolejowych na liniach z Laskowic Pomorskich do Bydgoszczy oraz z Kościerzyny do Bydgoszczy (np. Terespol Pomorski, Parlin, Pruszcz oraz Świekatowo),
- wsparcie działań gminy na rzecz realizacji strefy rozwoju gospodarczego na bazie węzła w Grucznie na drodze S5,

Ze strony mieszkańców gminy będzie wymagało następujących działań:

- dostrzegania roli wykształcenia, co w życiu codziennym będzie się przekładało na dążenie do zapewnienia jak najlepszego poziomu wykształcenia dzieciom oraz dążenia do ciągłego podnoszenia własnej wiedzy, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych,
- dostrzegania roli aktywności społecznej w rozwoju społecznym – to znaczy większego zaangażowania w

życie społeczne i kulturalne na terenie gminy poprzez aktywne uczestnictwo w działalności świetlic, domu kultury, biblioteki oraz w organizowanych na terenie gminy imprezach, uroczystościach, festynach, itp.,

- dostrzegania roli profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- dostrzegania roli nowoczesnych technologii w życiu codziennym, co będzie przekładało się na coraz większe wykorzystywanie technologii informatycznych, usług internetowych, itp.
- aktywne zgłaszanie administracji gminnej potrzeb społeczności poszczególnych miejscowości i poszczególnych środowisk.

Ze strony lokalnych przedsiębiorców, działających na terenie gminy, będzie wymagało następujących działań:

- preferowania lokalizacji na terenie gminy Bukowiec w przypadku poszerzania prowadzonej działalności i lokowania nowych inwestycji,
- preferowania mieszkańców gminy Bukowiec przy zatrudnianiu pracowników,
- preferowaniu podmiotów z terenu gminy Bukowiec przy poszukiwaniu partnerów biznesowych.

Misję i cel nadrzędny rozwoju gminy - „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców” - zamierza się realizować poprzez działania podejmowane w ramach sześciu obszarów tematycznych:

Obszar działań 1. Nowoczesne społeczeństwo - usługi publiczne dla wszystkich pokoleń

Obszar działań 2. Nowoczesne społeczeństwo - przestrzeń dla rozwoju społecznego

Obszar działań 3. Nowoczesne społeczeństwo - wzrost aktywności społecznej

Obszar działań 4. Przestrzeń dla gospodarki

Obszar działań 5. Dostępna gmina

Obszar działań 6. Sprawna infrastruktura

Kierunki rozwoju gminy

Hierarchiczną strukturę ustaleń Strategii, stanowią:

- cel nadrzędny rozwoju gminy - czyli deklaracja ideowa określająca misję funkcjonowania gminy i służąca promocji Strategii rozwoju gminy,
- obszary działań - służące usystematyzowaniu ustaleń podobnych pod względem charakteru,
- kierunki działań - służące realizacji celu,
- przedsięwzięcia - imiennie wskazane inwestycje służące realizacji kierunków. Są to projekty, które wpisują się w bardziej ogólnie określone kierunki. Lista obejmuje tylko te przedsięwzięcia, które były znane w momencie tworzenia Strategii, ale lista ta powinna być aktualizowana (poprzez usunięcie nieaktualnych, dodanie nowych przedsięwzięć) - zgodnie z zasadami aktualizacji Strategii, określonymi w winnej części opracowania. Przedsięwzięcia pogrupowano w układzie obszarów działań - nie są więc one przypisane do konkretnych kierunków, które realizują - ale do jednego z sześciu obszarów działań. Imienny wykaz przedsięwzięć ma duże znaczenie informacyjne dla mieszkańców, ale jest też najbardziej efektywnym sposobem monitorowania ustaleń Strategii – poprzez wskazanie, które przedsięwzięcia zostały zrealizowane, z których zrezygnowano, które są wynikiem dokonywanych uzupełnień i aktualizacji.

Podkreślić należy, że w sferze obszarów działań oraz kierunków działań, Strategia jest kompletna i zawiera wszystkie ustalenia składające się na kompleksowy plan rozwoju strategicznego gminy. Natomiast w zakresie przedsięwzięć uwzględniono wyłącznie te, które zostały imiennie wskazane na etapie tworzenia założeń Strategii oraz podczas konsultacji społecznych. Nie jest to lista zamknięta i wraz z identyfikowaniem kolejnych przedsięwzięć należy je traktować jako realizację ustaleń Strategii i włączać w system sprawozdawczości i

monitorowania - jako elementy realizacji ustaleń Strategii.

Przyjmuje się następujący cel nadrzędny rozwoju gminy:

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców

Będzie on realizowany poprzez działania prowadzone w następujących obszarach:

- Obszar działań 1. Nowoczesne społeczeństwo - usługi publiczne dla wszystkich pokoleń
- Obszar działań 2. Nowoczesne społeczeństwo - przestrzeń dla rozwoju społecznego
- Obszar działań 3. Nowoczesne społeczeństwo - wzrost aktywności społecznej
- Obszar działań 4. Przestrzeń dla gospodarki
- Obszar działań 5. Dostępna gmina
- Obszar działań 6. Sprawna infrastruktura

Dla poszczególnych obszarów wyznacza się następujące kierunki działań oraz wskazuje się następujące przedsięwzięcia:

Obszar działań 1. Nowoczesne społeczeństwo - usługi publiczne dla wszystkich pokoleń

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w szkołach podstawowych
2. Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w gimnazjum
3. Zapewnienie powszechnego dostępu do opieki przedszkolnej
4. Poprawa poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej
5. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia
6. Rozwój bazy i oferty placówek kultury, w tym wykorzystanie narzędzia strategii rozwoju dla poprawy sprawności funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych
7. Wykorzystanie potencjału placówek kultury na terenie gminy dla rozwoju społecznego, w tym rozwój oferty dla ludności starszej
8. Rozwój usług e-administracji
9. Wzmacnianie zdolności do realizacji zadań z zakresu opieki społecznej oraz rozwiązywania problemów grup dotkniętych wykluczeniami społecznymi
10. Zapewnienie bezpieczeństwa ludności i mienia
11. Rozwój współpracy z sąsiednimi samorządami gminnymi na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów i realizacji wspólnych celów rozwojowych
12. Dostosowanie bazy lokalowej usług publicznych na terenie gminy do potrzeb ludności starszej

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Kompleksowy remont Gimnazjum w Korytowie
- Modernizacja pracowni komputerowej w Szkole Podstawowej w Bukowcu oraz wyposażenie szkoły w sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne
- Modernizacja pracowni komputerowej w Szkole Podstawowej w Różannie oraz wyposażenie szkoły w sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne
- Modernizacja pracowni komputerowej w Szkole Podstawowej w Przysiersku oraz wyposażenie szkoły w sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne
- Modernizacja pracowni komputerowej w Gimnazjum w Korytowie oraz wyposażenie szkoły w sprzęt komputerowy i pomoce dydaktyczne

- Modernizacja i rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej w Bukowcu
- Modernizacja i rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej w Różannie
- Wsparcie nauczycieli oraz pracowników pedagogicznych ukierunkowane na podniesienie kompetencji i kwalifikacji w szkołach podstawowych i gimnazjum z terenu gminy Bukowiec
- Wsparcie nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjum na terenie gminy Bukowiec w celu podniesienia ich kompetencji zawodowych z uwzględnieniem wykorzystania nowoczesnych technik i technologii
- Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w świetlicach środowiskowych w Bukowcu, Gawrońcu, Różannie, Budyniu, Tuszyńkach i Polednie
- Opracowanie i realizacja w gminnych placówkach oświatowych programu promocji nauk ścisłych
- Opracowanie i realizacja w gminnych placówkach oświatowych programu intensywnej nauki języków obcych
- Opracowanie i realizacja w gminnych placówkach oświatowych programu rozwoju aktywności sportowej
- Doradztwo edukacyjno-zawodowe związane z wyborem kierunków kształcenia z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy dla uczniów Gimnazjum w Korytowie
- Adaptacja i dostosowanie przedszkoli na terenie Gminy Bukowiec
- Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Korytowo w celu aktywizacji i integracji społeczności lokalnej
- Realizacja Strategii rozwoju dla Gminnej Biblioteki Publicznej, jako części Strategii rozwoju gminy Bukowiec
- Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez rozbudowę systemu monitoringu ulicznego i monitoringu obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Bukowiec.
- Wymiana wozów ratowniczo-gaśniczych i doposażenie/wymiana urządzeń stanowiących wyposażenie wozów ratowniczych w jednostce Straży Pożarnej w Bukowcu
- Wymiana wozów ratowniczo-gaśniczych i doposażenie/wymiana urządzeń stanowiących wyposażenie wozów ratowniczych w jednostce Straży Pożarnej w Przysiersku
- Szkolenia komputerowe i kursy językowe dla osób pracujących w wieku powyżej 50 lat z terenu gminy Bukowiec, zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji zawodowych niezbędnych do dalszego funkcjonowania na rynku pracy
- Opracowanie i realizacja programów typu „e-administracja” („e-urząd”)

Obszar działań 2. Nowoczesne społeczeństwo - przestrzeń dla rozwoju społecznego

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Poprawa estetyki i funkcjonalności istniejących oraz tworzenie nowych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności
2. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb niepełnosprawnych
3. Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb ludności starszej
4. Kontynuacja procesów rewitalizacji, poprawy estetyki, odnowy wsi w miejscowościach na terenie gminy
5. Rozbudowa infrastruktury sportowej
6. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej
7. Ochrona dziedzictwa kultury

8. Zwiększanie potencjału środowiskowego przestrzeni gminy
9. Promocja ładu przestrzennego oraz rozwój edukacji ekologicznej
10. Wsparcie budownictwa mieszkaniowego poprzez wyznaczanie i wyposażanie w infrastrukturę terenów rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz realizacja mieszkań socjalnych

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Kompleksowa poprawa wizerunku centralnej części miejscowości Bukowiec - ul. Kościelna, Topolowa, Młyńska, Polna i Leśna – modernizacja ulic, ciągów pieszo – rowerowych z możliwością wykorzystania do nordic walking, energooszczędne oświetlenie , zagospodarowanie zieleni i wykonanie elementów małej architektury, ławeczek do wypoczynku , itd.
- Zagospodarowanie parku wiejskiego w Bukowcu oraz przyległego jeziora – II etap
- Rewitalizacja, w tym społeczna i zawodowa, na terenie gminy Bukowiec
- Zagospodarowanie przestrzeni, adaptacja na tereny rekreacyjno-wypoczynkowe w poszczególnych miejscowościach gminy (zieleni, place zabaw, siłownie zewnętrzne itp.)
- Rewitalizacja gminnego obiektu zabytkowego w Korytowie
- Rozbudowa przynajmniej jednej sali gimnastycznej do wymiarów umożliwiających organizowanie zawodów w dyscyplinach zespołowych (koszykówka, siatkówka, piłka ręczna).
- Kompleksowa modernizacja sali sportowo-widowiskowej w miejscowości Bukowiec
- Opracowanie i realizacja programu zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (szczegółowa inwentaryzacja bazy i programowanie dalszego jej rozwoju)
- Budowa hali sportowej
- Opracowanie i realizacja koncepcji zagospodarowania dróg i duktów leśnych na potrzeby ścieżek rowerowych i nordic-walking.

Obszar działań 3. Nowoczesne społeczeństwo - wzrost aktywności społecznej

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Wsparcie sektora organizacji pozarządowych
2. Integracja społeczności gminnej i zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym gminy
3. Rozwój przedsięwzięć ekonomii społecznej
4. Popularyzacja sportu i aktywności ruchowej
5. Wsparcie klubów i stowarzyszeń sportowych
6. Rozwój usług poradnictwa dla mieszkańców
7. Kształtowanie tożsamości lokalnej i regionalnej

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Nawiązanie współpracy z uczelnią wyższą w celu realizacji na terenie gminy idei ekonomii społecznej
- Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na terenie gminy Bukowiec
- Uruchomienie usługi bezpośredniego informowania mieszkańców za pomocą „gminnego biuletynu” wysyłanego do indywidualnych-imiennych skrzynek poczty elektronicznej
- Opracowanie i realizacja programu przygotowania mieszkańców do korzystania z technologii informatycznych

Obszar działań 4. Przestrzeń dla gospodarki

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Przygotowanie terenów dla rozwoju przedsiębiorczości
2. Instytucjonalne wsparcie przedsiębiorców na terenie gminy
3. Rozwój instytucji otoczenia biznesu
4. Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego
5. Współpraca z sąsiednimi gminami na rzecz pozyskiwania inwestorów dla powiatu świeckiego
6. Promocja gospodarcza gminy

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Opracowanie co najmniej dwóch miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na cele rozwoju gospodarczego (o oznaczeniu P/U) umożliwiających realizację wielkoskalowych działalności gospodarczych na bazie dostępności dróg: DK5 (docelowo S5) i DW240.
- Stworzenie systemu zachęt podatkowych dla podejmowania działalności gospodarczej na terenie gminy
- Utworzenie w strukturze Urzędu Gminy Centrum Obsługi Inwestorów

Obszar działań 5. Dostępna gmina

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg wojewódzkich
2. Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg powiatowych
3. Rozbudowa systemu dróg gminnych
4. Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych
5. Przebudowa dróg niepublicznych uznanych za kluczowe dla rozwoju gminy
6. Rozwój sieci dróg rowerowych dla transportu i rekreacji
7. Poprawa dostępności gminy w komunikacji publicznej
8. Poprawa bezpieczeństwa na drogach

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Przebudowa dróg gminnych – określonych w wykazie tabelarycznym

Numer / relacja drogi		
G000001	030901C	Przysiersk - Lubodzież
G000002	030902C	Przysiersk - Biechowo
G000003	030903C	Plewno - Jarzębieniec
G000004	030904C	Krupocin - Szewno
G000005	030905C	Branica - Franciszkowo
G000006	030906C	Polskie Łąki - Branica
G000007	030907C	Bukowiec - Bramka
G000008	030908C	Tuszyńki - Szewno
G000009	030909C	Polskie Łąki - Gawroniec
G000010	030910C	Przysiersk - Drozdowo
G000011	030911C	Poledno - Drozdowo
G000012	030912C	Poledno - Dworzysko
G000013	030913C	Przysiersk - Poledno
G000014	030914C	Polskie Łąki - Poledno

G000015	030915C	Gawroniec - Gruczno
G000016	030916C	Różanna - Poledno
G000017	030917C	Gawroniec - Polskie Łąki
G000018	030918C	Różanna - Bagniewo
G000019	030919C	Korytowo - Łaszewo (gm. Pruszcz)
G000020	030920C	Tuszyny (gm. Świekatowo) - Tuszynki
G000021	030921C	Bukowiec - Tuszynki - Stążki (gm. Świekatowo)
G000022	030922C	Różanna - Gołuszyce (gm. Pruszcz)
G000023	030923C	Gawroniec - Przysiersk
G000024	030924C	Siemkowo (gm. Lniano) - Kawęcin
G000025	030925C	Bramka - Kawęcin
G000026	030926C	Bukowiec - Polskie Łąki
G000027	030927C	Tuszynki - Polskie Łąki
G000028	030928C	Tuszynki - Korytowo
G000029	030929C	Przysiersk - Polski Konopat (gm. Świecie)
G000030	030930C	Branica - Bukowiec
G000031	030931C	Krupocin - Branica
G000036	030936C	Bukowiec - ul. Krótka
G000037	030937C	Bukowiec - ul. Leśna
G000038	030938C	Bukowiec - ul. Kolejowa
G000039	030939C	Bramka - Kawęcin - Dąbrówka

- Przebudowa drogi powiatowej nr 1277C Polskie Łąki – Pruszcz
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1279C Bukowiec – Przysiersk
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1261C Bukowiec – Krupocin wraz z budową ścieżki pieszo – rowerowej przy Jeziorze Branickim i terenie rekreacyjnym w Branicy
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1263C Bukowiec - Świekatowo
- Modernizacja i budowa ulic, ciągów komunikacyjnych w Bukowcu
- Modernizacja i remonty dróg dojazdowych do gospodarstw domowych i gruntów rolnych na terenie gminy
- Opracowanie i realizacja koncepcji rozwoju na terenie gminy sieci dróg rowerowych o znaczeniu transportowym i rekreacyjnym
- Budowa dróg rowerowych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 240 Świecie-chojnice oraz wzdłuż dróg powiatowych na odcinku Bramka-Bukowiec-Branica (przy jeziorze Branickim i plaży)-Krupocin.
- Nawiązanie współpracy z gminami Drzycim, Lniano, Pruszcz, Świecie, Świekatowo, w celu realizacji sieci dróg rowerowych dla celów rekreacyjnych i turystycznych, w tym dla wyeksponowania walorów kulturowych tych gmin
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Bukowiec na urządzenia energooszczędne, proekologiczne

Obszar działań 6. Sprawna infrastruktura

Kierunki działań w ramach obszaru działań:

1. Zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę
2. Zapewnienie obsługi w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków (w tym rozwój systemów zbiorczych oraz oczyszczalni przydomowych)

3. Realizacja gazociągu dystrybucyjnego na terenie gminy
4. Rozwój infrastruktury łączności i infrastruktury służącej upowszechnianiu technologii informacyjnych w celu zapewnienia powszechnego dostępu do internetu
5. Rozwój proekologicznych systemów grzewczych
6. Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej
7. Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii
8. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej
9. Wsparcie dla budownictwa cechującego się wysoką efektywnością energetyczną
10. Zapewnienie pewności zasilania w energię elektryczną
11. Rozwój systemu gospodarki odpadami

Przedsięwzięcia w ramach obszaru działań:

- Wymiana wodociągu na odcinku ul. Młyńskiej, Topolowej, Kościelnej i Polnej w Bukowcu.
- Modernizacja stacji uzdatniania wody w miejscowości Bukowiec wraz z przebudową fragmentów sieci wodociągowej –wymiana rur azbestowych oraz zwiększenie przepustowości sieci.
- Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Bukowiec
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których ekonomicznie nieuzasadniony jest rozwój sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja źródeł ogrzewania (m. in. CO, CWU), tworzenie odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych na terenie gminy Bukowiec
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ogrzewania i pozyskiwania energii
- Likwidacja i rekultywacja składowiska odpadów komunalnych w m. Tuszynki
- Utworzenie bazy dla infrastruktury gospodarki komunalnej, doposażenie w niezbędny sprzęt
- Budowa infrastruktury gazu ziemnego

Komentarz do ustaleń Strategii rozwoju gminy Bukowiec

Działania w zakresie rozwoju społecznego

Wszystkie zagadnienia składające się na szeroko rozumiany „rozwój społeczny” mają na celu poprawę jakości życia poprzez poprawę zdolności gminnej społeczności do radzenia sobie z wyzwaniami typowymi dla początku XXI wieku, w tym przede wszystkim z rozwojem technologicznym, sytuacją na rynku pracy, globalizacją wszystkich aspektów życia.

Rozwój społeczny łączy dwa aspekty:

- dostosowanie infrastruktury gminy do nowych wyzwań i ciągłe podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych,
- zmiana postaw społecznych – w tym przede wszystkim wyrobienie przekonania, że pomyślność ekonomiczna rodzin zależy przede wszystkim od ich własnych działań w zakresie edukacji i samorozwoju; niezwykle ważne jest zrozumienie, że jakość życia mieszkańców, zwłaszcza ich sytuacja materialna, może się zmienić wyłącznie przy podejmowaniu działań przez samych mieszkańców – działania samorządów (gminnego, czy powiatowego) mogą tylko aktywność mieszkańców stymulować i ułatwiać (poprzez tworzenie warunków), ale nie są w stanie ich zastąpić. Szczególnie duże znaczenie w kształtowaniu mentalności, ma poziom wykształcenia - stąd tak ważne jest przywiązywanie dużej wagi do jakości kształcenia w szkołach. Należy także podkreślić, że szczególnym zadaniem dla samorządów

jest stymulowanie zmian społecznych, ich pobudzani i katalizowanie.

W procesie rozwoju społecznego, ale także szerzej - w procesie kształtowania ogólnego rozwoju gminy, ważne jest także powszechne uświadomienie, że:

- pomyślność ekonomiczna mieszkańców jest nierozdzielnie zależna od rozwoju społecznego,
- osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju społecznego jest procesem długotrwałym – być może nawet pokoleniowym, ale nie ma „dróg na skróty” - co oznacza, że podjęcie tego wysiłku jest niezbędne i im szybciej taka zmiana mentalności w społeczeństwie nastąpi, tym szybciej nastąpią efekty,
- niezbędne jest permanentne nadrabianie zaległości w stosunku do innych obszarów – gdzie poziom rozwoju różnych aspektów rozwoju społecznego, jest w danym momencie wyższy. Sytuacja pod tym względem będzie bardzo zmienna, bowiem znaczenie rozwoju społecznego zaczyna być szeroko dostrzegane i należy się spodziewać, że gminy będą poprawiać swoje wskaźniki. Tak więc nawet w zakresie zagadnień, w których w danym momencie gmina wykazywać będzie dobrą pozycję, w ciągu krótkiego okresu może dojść do zmiany. Osiągnięcie sukcesu wymaga bieżącej reakcji na potrzeby - odwołanie ważnych decyzji będzie pogłębiać dystans rozwojowy w danej dziedzinie.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest kształtowanie w gminnej społeczności cech uważanych współcześnie za kluczowe dla pomyślności społeczno-gospodarczej - a więc i dla osiągnięcia wysokiej jakości życia i dla poprawy wskaźników rozwoju gospodarczego. Przede wszystkim zwraca się uwagę na dostrzeganie roli wykształcenia – własnego (to znaczy kształcenia i podnoszenia kwalifikacji przez całe życie), a zwłaszcza dzieci (stwarzanie szans na podjęcie atrakcyjnej pracy poprzez zapewnienie wysokiego poziomu wykształcenia – rolą systemu edukacji jest stworzenie młodemu człowiekowi możliwości wyboru dalszej drogi życiowej; pozbawiając go dobrego wykształcenia już w punkcie startu zamyka się możliwość rozwoju w wielu kierunkach), wykształcanie postaw rywalizacji i dążenia do sukcesu ale także zdolności do współpracy, umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami (przede wszystkim technologiami związanymi z telekomunikacją, informatyką, cyfryzacją, powszechnym korzystaniem z e-usług), dostrzeganie roli profilaktyki zdrowotnej i dbania o stan zdrowia, dostrzeganie roli aktywności społecznej i społeczeństwa obywatelskiego, dostrzeganie potrzeby mobilności (to znaczy akceptowania konieczności codziennego przemieszczania się w celu zdobycia wykształcenia, czy zarobkowania – podobnie jak w innych niewielkich gminach o podobnym charakterze i położeniu, także gmina Bukowiec nigdy nie będzie zapewniała na swym terenie możliwości zdobycia wykształcenia w pełnym zakresie nawet na poziomie ponadgimnazjalnym, a nawet przy bardzo aktywnym pozyskiwaniu inwestorów bardzo wątpliwe jest, by możliwe było podjęcie pracy przez wszystkich mieszkańców w firmach na terenie gminy – całkowicie naturalne jest więc, że część mieszkańców będzie musiała wyjeżdżać w tym celu i fakt ten musi być zaakceptowany przez mieszkańców), dostrzeganie roli tolerancyjności i otwartości (ale warunkiem otwartości jest także dobra znajomość języków obcych), dostrzeganie roli szeroko rozumianej aktywności, kreatywności i zaradności – jako przeciwności tak wciąż powszechnego marazmu i postaw roszczeniowych. Osiągnięcie powyższych celów jest procesem długotrwałym – być może nawet pokoleniowym. Ale są to cechy – tworzące tzw. kapitał ludzki - które w przyszłości w największym stopniu będą decydować o potencjale i możliwościach rozwoju danego obszaru i w największym stopniu decydować będą o przewagach i nowoczesności danego obszaru. Rozwój cywilizacyjny powoduje, że w kolejnych latach coraz większym walorem i coraz większym bogactwem danego obszaru będą jego mieszkańcy i pozytywne cechy, które ich charakteryzują, a coraz mniejsze znaczenie mieć będzie przestrzeń, infrastruktura, czy zasoby naturalne.

Współcześnie wciąż jeszcze mylnie ocenia się, że najważniejszym problemem rozwoju obszarów wiejskich jest niedorozwój infrastruktury. Takie oceny często wynikają z rzeczywistych problemów - stanu dróg lokalnych, niedorozwoju sieci wodno-kanalizacyjnych, braku sieci gazowych, problemami w zasilaniu w energię

elektryczną, niedorozwoju sieci łączności i ograniczonego dostępu do Internetu. Jednak nie jest to trafna diagnoza, bowiem są to zapóźnienia stosunkowo łatwe do likwidacji (jedną barierą opóźniającą ich szybką realizację jest wysoki koszt – co powoduje etapowanie działań, uciążliwe dla mieszkańców) i można sobie wyobrazić, że w perspektywie dekady lub dwóch większość gmin będzie miała te sprawy uregulowane. Tymczasem kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju społecznego wymaga wielu lat (czego najlepszą ilustracją jest długość cyklu kształcenia – od przedszkola do ukończenia studiów).

Niezbędnym warunkiem rozwoju społecznego jest właściwa realizacja usług publicznych - usługi prowadzone przez gminę powinny być stosunkowo łatwo dostępne (choć jest oczywiste, że nawet w dużych gminach co najwyżej kilka miejscowości może być w nie wyposażonych, a mieszkańcy sąsiadnych zmuszeni są do przemieszczania się w celu skorzystania z nich), a przede wszystkim powinny być realizowane na możliwie najwyższym poziomie jakościowym. Jakość i dostępność usług prowadzonych przez gminę są podstawowymi czynnikami kształtującymi codzienne warunki życia, poziom zadowolenia z zamieszkania w danej miejscowości, pośrednio wpływają też na aktywność społeczną. Czynniki te mogą mieć decydujące znaczenie przy podejmowaniu decyzji migracyjnych - o wyjeździe z danej miejscowości lub osiedleniu się w niej.

Zadania w sferze edukacji zamierza się realizować gminie poprzez następujące działania:

- utrzymanie wszystkich publicznych szkół w gminie,
- zapewnienie właściwej bazy lokalowej poprzez remonty i modernizacje,
- zapewnienie właściwego poziomu wyposażenia pracowni przedmiotowych oraz zapewnienie właściwych warunków nauki informatyki (rozbudowa pracowni oraz dbałość o ich nowoczesne wyposażenie),
- utrzymywanie wysokiego poziomu kształcenia,
- sukcesywne podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli - rozwój zawodowy nauczycieli i motywowanie nauczycieli osiągających szczególnie dobre wyniki,
- docelowe objęcie wszystkich uczniów intensywną nauką dwóch języków zachodnich (ze wskazaniem na angielski i niemiecki jako optymalne) oraz rozważenie wprowadzenia w gimnazjum nieobowiązkowej nauki rzadziej spotykanego w szkołach języka (np. rosyjskiego, szwedzkiego, francuskiego, włoskiego, hiszpańskiego),
- opracowanie i wdrożenie gminnego programu zainteresowania młodzieży naukami ścisłymi, w tym między innymi rozpropagowanie w szkołach nauki szachów oraz brydża sportowego,
- zapewnienie prawidłowego wyposażenia w obiekty i sprzęt służące wychowaniu fizycznemu i uprawianiu sportu,
- opracowanie i realizacja w gminnych placówkach oświatowych programu rozwoju aktywności sportowej (skłonienie dzieci i młodzieży do aktywności – np. poprzez aktywny udział szkół w grach zespołowych),
- zapewnienie bezpieczeństwa w drodze do szkoły.

Wszystkie szkoły na terenie gminy wykazują potrzeby inwestycyjne w zakresie bazy i wyposażenia - w rozdziale dotyczącym ustaleń Strategii, zostały one imiennie wskazane jako przedsięwzięcia.

Ważnym zagadnieniem, które należy rozwijać na terenie gminy, jest prowadzenie opieki przedszkolnej. Obecnie gmina wykazuje stosunkowo niski wskaźnik udziału dzieci objętych opieką przedszkolną, a więc potrzeby w tej dziedzinie są stosunkowo wysokie. Ważne jest szybkie podejmowania interwencji, bowiem w większości gmin, także w gminach sąsiadnych, ten aspekt jest lepiej rozwinięty, a wytyczne wojewódzkie (za które należy uznać Strategię rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego) określają w tej dziedzinie bardzo ambitne cele

(docelowo - niemal powszechna opieka). Podkreślić należy wieloaspektowość tego zagadnienia – oprócz ewidentnych korzyści dla rozwoju dzieci (dostrzega się jednoznaczny związek pomiędzy uczestnictwem dzieci w zajęciach przedszkolnych, a tempem rozwoju w pierwszych klasach szkoły podstawowej) często zwraca się uwagę na aspekt ekonomiczny - czyli możliwość powrotu kobiet do pracy, a także aspekt społeczny - możliwość realizacji przez kobiety aspiracji zawodowych, poprawy kwalifikacji zawodowych, itp. Niestety nie zawsze aspekt aktywizacji zawodowej kobiet jest możliwy, bo niektóre formy opieki przedszkolnej nie zapewniają opieki nad dzieckiem przez cały dzień, ale na obszarach wiejskich, ważniejszy wydaje się aspekt edukacyjny - obecnie przedszkola w coraz większym wymiarze pełnią funkcje oświatowe - coraz bardziej powszechna jest nauka języka obcego, informatyki, prowadzenie innych - cennych z punktu widzenia wszechstronnego rozwoju dziecka, zajęć. Możliwość korzystania z przedszkola stawia dzieci w korzystniejszej sytuacji na starcie edukacji w szkole podstawowej. Nauczyciele najmłodszych klas szkół podstawowych podkreślają także, iż przedszkola socjalizują - przygotowują dzieci do życia w grupie. Poprawa dostępności do opieki przedszkolnej wymaga opracowania gminnej koncepcji realizacji tego zadania - dostosowanej do możliwości finansowych i połączonej z jednoznacznymi deklaracjami rodziców (swoistym zobowiązaniem) co do woli posyłania dzieci do przedszkoli. Bardzo korzystne byłoby zwiększenie liczby miejscowości, gdzie byłaby ona realizowana - gdyż ułatwiałoby to dostęp do tego typu infrastruktury. Dojazdy na większą odległość są tu szczególnie uciążliwe.

Na terenie gminy nie przewiduje się możliwości utworzenia szkoły ponadgimnazjalnej do młodzieży oraz szkół dla dorosłych. Niemniej jednak, gdyby we współpracy z sąsiednimi gminami pojawiła się możliwość realizacji tego typu placówki (na terenie gminy Bukowiec lub w gminach sąsiednich), należy takie działania inicjować i wspierać. W przypadku kształcenia dla dorosłych istnieje możliwość wykorzystania bazy oświatowej na terenie gminy dla organizowania szkoleń i kursów. W takiej sytuacji koszty zdobycia wykształcenia byłyby niższe, że względu na ograniczanie kosztów dojazdów do Świecia.

Dla kształcenia młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym, szczególnie duże znaczenie mieć więc będzie funkcjonowanie transportu publicznego, umożliwiającego dojazd do szkół działających poza gminą.

Ważnym zadaniem jest podejmowanie działań służących poprawie kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej - potencjalnymi odbiorcami tego typu oferty są zarówno osoby, które utraciły pracę, jak i osoby, które jej nigdy nie poszukiwały, ale także osoby pracujące, dla których poprawa kwalifikacji stanowi szansę na zmianę pracy lub poprawę pozycji zawodowej (awans ekonomiczny) w bieżącym miejscu zatrudnienia. Edukacja dla dorosłych jest ważna szczególnie obecnie, gdy rośnie dysproporcja pomiędzy stosunkowo słabo wykształconymi ludźmi w średnim wieku (roczniki, które kończyły edukację jeszcze na przełomie lat 80/90-tych; wówczas bardzo wysoki był odsetek absolwentów szkół zasadniczych zawodowych, w tym szkół rolniczych, a mały - szkół maturalnych; kontynuowanie kształcenia na poziomie wyższym było bardzo mało popularne) a coraz lepiej wykształconymi młodymi ludźmi, którzy wykorzystują obecną „modę na kształcenie” oraz duże możliwości wyboru (zarówno kierunku, jak i poziomu kształcenia), jakie daje system różnego rodzaju szkół średnich i wyższych. Rośnie więc zagrożenie, że średnie grupy wiekowe, które będą pozostawać na rynku pracy jeszcze przez kilkanaście (nawet ponad 20 lat), będą coraz bardziej wykluczane społecznie i będą żyły w coraz większym dyskomforcie niedostosowania do potrzeb rynku pracy. Edukacja dla dorosłych powinna dotyczyć dwóch różnych ofert: kursów mających na celu elastyczne i doraźne reagowanie na potrzeby rynku pracy - pozwalających na nabycie nowych kwalifikacji, organizowanych w zależności od zapotrzebowania, z elastycznym zakresem (rodzaje kursów zależne od potrzeb), o krótkim okresie trwania (szybkie nabycie umiejętności) oraz tradycyjnej, „regularnej” oświaty dla dorosłych, realizowanej zgodnie z obowiązującymi standardami w zakresie programu nauczania, jak i organizacji zajęć.

Organizacja kształcenia dla dorosłych jest zadaniem, którego znaczenie będzie rosło, ale będzie też zmieniać

swój charakter. W ciągu najbliższej dekady (ale tylko w ciągu tej dekady) duża będzie rola w uzupełnianiu wykształcenia (jak wspomniano, roczniki kończące edukację współcześnie - już od kilku lat - są znacznie lepiej wykształcone, więc grupą docelową jest tu przede wszystkim pokolenie ok. 40-latków, którzy w okresie kilku lat będą w stanie uzupełnić kwalifikacje i tego typu „podstawowa” oferta straci rację bytu). Później znacznie ważniejsza będzie rola tych placówek jako elementu systemu „kształcenia przez całe życie” (idea „long life learning”). Osoby kończące obecnie edukację będą zgłaszać zapotrzebowanie na innego rodzaju ofertę (np. kursy dotyczące bardziej wyspecjalizowanych dziedzin, dotyczące wiedzy na „wyższym poziomie” lub poszerzania już zdobytej wiedzy poprzez kształcenie ustawiczne - przez cały czas trwania kariery zawodowej). Idea „kształcenia przez całe życie” bardzo dobrze współgra z założeniami rozwoju społecznego – gmina powinna więc zabiegać o rozwój placówki tego typu na swoim terenie.

Bardzo ważne wyzwania stoją przed placówkami kulturalnymi. Na terenie gminy bardzo dobrze rozwinięta jest sieć świetlic wiejskich (większość mieszkańców ma świetlicę w swojej miejscowości), a gminna biblioteka dzięki prowadzeniu filii dostępna jest w dwóch miejscowościach. W gminie brakuje jednak domu kultury, a jego utworzenie i prowadzenie może być zbyt dużym wysiłkiem finansowym, co wskazywałoby, że w dłuższej perspektywie za koordynację działalności kulturalnych odpowiadać powinna gminna biblioteka - najważniejsza placówka kultury w gminie.

Wszystkie instytucje kultury powinny być wykorzystane dla stymulowania rozwoju społecznego. Ideę przekształcenia lokalnych placówek kultury w lokalne placówki rozwoju społecznego, bardzo szczegółowo scharakteryzowano w Strategii rozwoju województwa, wskazując tym samym pożądany kierunek zmian:

Szczególnie duże zmiany dotyczyć będą funkcjonowania lokalnych placówek kultury (w tym rozbudowanej sieci świetlic wiejskich), które zamierza się przekształcić w lokalne placówki rozwoju społecznego („orliki kultury”). Zakłada się poszerzenie rodzaju prowadzonej przez nie działalności, tak by angażowały i integrowały większość lokalnych społeczności. Utrzyma się ich wysoką rolę w zakresie kultury, a poprzez wprowadzenie dodatkowej oferty umożliwiającej aktywizację społeczną (np. w zakresie edukacji obywatelskiej, edukacji w zakresie nowoczesnych technologii, wprowadzanie pewnych form usług opiekuńczych, prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, prowadzenie bibliotek, przybliżanie historii i kultury regionu, a nawet – prowadzenie form opieki przedszkolnej), staną się one centrami rozwoju społecznego, „transferującymi” innowacyjność w życiu codziennym na poziomie lokalnym. Będą placówkami atrakcyjnymi dla wszystkich pokoleń, o charakterze działalności zmiennym w ciągu dnia, dla dostosowania oferty do różnych grup odbiorców. Taka idea pozwala na efektywne wykorzystanie rozbudowanej liczby placówek kulturalnych powstałych w ostatnich latach na obszarach wiejskich. W gminach, gdzie tego typu bazy brakuje, zakłada się jej rozwój, a realizacja poszczególnych obiektów będzie się odbywała na podstawie ujednoczonej formuły. Lokalne placówki rozwoju społecznego powinny także stanowić bazę lokalową dla funkcjonowania organizacji pozarządowych, a organizacje pozarządowe powinny być zaangażowane w realizację wspomnianych zadań (przejmowanie prowadzenia tych zadań od gmin lub współprowadzenie zadań z gminami).

Nie przewiduje się więc tworzenia nowych placówek kultury, ale zakłada się aktywne wykorzystanie istniejącej bazy. Należy zdać sobie sprawę, że utrzymywanie zagospodarowania i bazy kulturalnej i rekreacyjnej oraz prowadzenie przez placówki kultury atrakcyjnej działalności - na poziomie i w ilości satysfakcjonującej mieszkańców, jest niezwykle kosztowne i w praktyce - trudne do osiągnięcia. Należy zakładać zwiększanie liczby pracowników kultury, ale przy założeniu, że będą oni animatorami i koordynatorami szeroko rozumianego rozwoju społecznego, a więc zakres ich działalności obejmie także kwestie edukacyjne. Wydatki na cele kulturalne należy jednak traktować jako długofalową inwestycję w kapitał ludzki i nie należy ich rozważać tylko w kategorii opłacalności lub minimalizacji kosztów zadań własnych. Jest to jeden z instrumentów budowania atrakcyjności gminy i osiągania przewag nad silniejszymi gospodarczo gminami. Przy takim spojrzeniu na „poszerzone” funkcjonowanie instytucji kultury środki przeznaczane na te cele będą de facto pośrednio środkami na poprawę sytuacji na rynku pracy, na profilaktykę zdrowotną, na edukację w zakresie nowoczesnych

technologii, a w przyszłości – także na zapewnienie możliwości realizacji aspiracji i zainteresowań seniorów (zagospodarowanie wolnego czasu ludności starszej).

Badanie ankietowe wskazało na duże zapotrzebowanie na rozwój działalności i tworzenie zagospodarowania pozwalających na bezpieczne, atrakcyjne i aktywne spędzanie wolnego czasu (aktualny stan rozwoju jest przez mieszkańców oceniany jako niewystarczający). Należy podkreślić, że oczekiwania społeczne w tej dziedzinie będą coraz większe, a możliwość realizacji potrzeb w tej dziedzinie będzie wpływać na ocenę funkcjonowania gminy i atrakcyjności zamieszkania na jej terenie. Zagospodarowanie wolnego czasu to nie tylko element rozwoju społecznego (realizacja zainteresowań) i integracji społecznej (spędzanie czasu w grupach), to także działania prozdrowotne (aktywne spędzanie wolnego czasu) oraz sposób przeciwdziałania patologiom społecznym i przestępczości (zwłaszcza kanalizowanie wolnego czasu młodzieży). Częściowo z zagadnieniem zagospodarowania czasu wolnego wiąże się opisana wcześniej działalność placówek kulturalnych – ich oferta ma bardzo duże znaczenie dla oceny tego zagadnienia. Uatrakcyjnieniu oferty służyć może nawiązanie współpracy z placówkami kulturalnymi sąsiednich gmin w celu przygotowywania wspólnych - komplementarnych ofert (programów) dla mieszkańców; tego typu współpraca pozwala na wykształcenie pewnego rodzaju specjalizacji, a więc lepszej jakości oferty, dla większej liczby jej odbiorców. Ważna jest organizacja imprez o charakterze masowym dla mieszkańców – o różnym charakterze i o różnym profilu (zawodów sportowych, festynów dla uczczenia świąt lub znanych osobistości, imprez o charakterze kulturowym, rozrywkowym, itp.), ale także organizacja dla mieszkańców gminy wyjazdów do regionalnych placówek kultury (kino, opera, filharmonia, teatr), organizacja wyjazdów turystyczno-rekreacyjnych, organizacja wycieczek krajoznawczo-turystycznych (rajdów rowerowych, wędrówek pieszych). Takie imprezy kształtują także lokalne społeczeństwo obywatelskie poprzez integrację oraz zwiększanie zainteresowania sprawami gminy. Dla mieszkańców preferujących aktywność ruchową, szczególnie ważny jest rozwój zagospodarowania jej sprzyjającemu – jak infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, ścieżek rowerowych, plaż, parków, itp. Zamierza się podjąć działania na rzecz przystosowania dróg i duktów leśnych dla rekreacji – np. wykorzystania jako tras nordic-walking lub tras rowerowych. Działania będą tu prowadzone w porozumieniu z Lasami Państwowymi i będą miały na celu zarówno utworzenie miejsc parkingowych w punktach dostępu do lasu, jak i podstawowej infrastruktury (np. małej architektury) dla osób korzystających. Potencjał lasów na terenie gminy nie jest zbyt duży, ale wystarczający dla tego typu rekreacji (jako przykład wskazuje się relacje z Bukowca w kierunku Świekatowa, Gawrońca, Bramki). Zakłada się wsparcie dla działalności klubów sportowych oraz upowszechnianie sportu jako elementu integracji i aktywizacji społecznej, ale także promocji gminy.

Jednym z podstawowych zagadnień kształtujących jakość życia mieszkańców jest opieka zdrowotna. Badanie ankietowe wskazuje na duże oczekiwania społeczne w tej dziedzinie. Gmina leży w pobliżu Świecia – miasta oferującego szeroki dostęp do leczenia specjalistycznego, ale należy dążyć do zapewnienia dostępu do lekarzy specjalistów (wybranych specjalności) na terenie gminy. Znaczenie opieki zdrowotnej będzie rosło wraz ze zwiększaniem liczby ludności starszej - dla tej grupy bardzo ważny jest dostęp do lekarza w pobliżu miejsca zamieszkania, stąd konieczność dojazdów do Świecia może być bardzo istotną barierą dostępu.

Ze względu na małą powierzchnię gminy, należy przyjąć że lokalizacja placówki ochrony zdrowia wyłącznie w jej siedzibie, jest obecnie i okresie kilku najbliższych lat, wystarczająca. Jednak w perspektywie kilku lat należy jednak rozważyć możliwość utworzenia na terenie gminy placówek filialnych przychodni (1-2 działających w wybrane dni tygodnia) w celu ułatwienia dostępu do lekarzy ludności starszej – alternatywą jest zwiększenie liczby personelu w celu oparcia obsługi ludności starszej na wizytach domowych. Niezbędny jest sukcesywny wzrost potencjału służącego opiece medycznej nad ludnością starszą – wiąże się to z rozwojem wyspecjalizowanych kadr (np. poprzez uzupełnianie kwalifikacji obecnego personelu medycznego), być może poprawą wyposażenia gabinetów w sprzęt dedykowany dla tej grupy pacjentów oraz z możliwymi zmianami

organizacyjnymi związanymi na przykład z koniecznością dużo większej mobilności (wzrastająca liczba wizyt domowych). Na terenie gminy należy wdrażać programy prozdrowotne i profilaktyczne oraz uwzględnić sukcesywne doposażanie przychodni.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest rozpoczęcie działań zmierzających do dostosowania zagospodarowania przestrzeni gminy do spodziewanego znacznego wzrostu liczby ludności starszej. Prognoza demograficzna wskazuje, że proces starzenia społeczności gminnej (podobnie jak i w innych gminach) jest nieuchronny i przejawiać się będzie nie tylko coraz większym udziałem grupy w wieku poprodukcyjnym, ale także coraz większą liczbą ludności w podeszłym wieku, wśród której należy spodziewać się dużego zapotrzebowania na opiekę – świadczenia zdrowotne i socjalne.

Zagadnienie to stanie się szczególnie ważne po roku 2020, ale już obecnie w planowaniu rozwoju infrastruktury należy je uwzględnić. Zagadnienie to wiąże się z koniecznością podjęcia działań w sferach:

- rozwoju opieki społecznej ukierunkowanej na najstarsze grupy wiekowe,
- rozwoju opieki zdrowotnej ukierunkowanej na najstarsze grupy wiekowe,
- rozwoju działalności kulturalnych i rekreacyjnych ukierunkowanych dla grupy poprodukcyjnej,
- likwidacji barier architektonicznych, mającej na celu ułatwienie poruszania się ludności najstarszej,
- transportu publicznego, mającego na celu ułatwienie mobilności grup najstarszych (ograniczenie odległości od miejsca zamieszkania do transportu).

W ciągu najbliższych lat wskazuje się konieczność opracowania i wdrożenia specjalistycznego programu adaptacji i przebudowy usług publicznych w gminie do potrzeb ludności starszej, który pozwoli na kompleksowe i systematyczne działania. Niezbędna jest społeczna akceptacja dla solidarności międzypokoleniowej – polegająca na uwzględnianiu w polityce budżetowej znacznie większych wydatków na sferę opieki nad ludnością starszą. Rozwój powszechnej opieki nad ludnością starszą, będący najlepiej dostrzegalnym aspektem solidarności międzypokoleniowej, należy postrzegać jako wyraz dbałości i szacunku całej społeczności, a w szczególności samorządu gminy, wobec swych mieszkańców - bez względu na ich wiek i z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb dla każdej kategorii wiekowej. Celem i ambicją samorządu gminy powinno być świadczenie tych usług na wysokim poziomie. Stanowi to też ważny element budowania „bezpieczeństwa społecznego” mieszkańców gminy – umożliwia życie w gminie w przekonaniu, że wraz z osiągnięciem podeszłego wieku i możliwym wystąpieniem różnych form ograniczeń zdrowotnych, zostanie się objętym opieką. Młodzi ludzie widząc szeroki zakres działań kierunkowanych dla ludności starszej nie będą skłonni emigrować z gminy, gdyż doceniać będą te aspekty.

Ze względu na fakt, iż problem starzenia społeczeństwa będzie miał charakter powszechny, wiązać się będzie z bardzo dużym zapotrzebowaniem na specjalistyczne kadry z zakresu opieki medycznej ale także usług opiekuńczych. Obecnie na rynku pracy jest deficyt tego typu specjalistów, a jak dotąd nie obserwuje się zwiększonego zainteresowania kształcenia w tych specjalnościach, co wskazuje, że na początku przyszłej dekady, gdy zapotrzebowanie gwałtownie wzrośnie, skutki tego deficytu będą bardzo dotkliwe. Omawiane zagadnienia bardzo skutecznie mogą być realizowane przy współpracy z sąsiednimi gminami - każda mała gmina prezentuje zbyt mały potencjał finansowy, by zadanie to realizować na satysfakcjonującym poziomie samodzielnie, ale warto rozważyć powoływanie wspólnych dla kilku gmin instytucji, które będą opiekę społeczną prowadziły na całym tak określonym obszarze. Gminy, które weszłyby w skład takiego porozumienia powinny rozważyć utworzenie funduszu stypendialnego, którego celem będzie dofinansowanie specjalistycznych studiów dla kadr świadczących opiekę dla ludności starszej w zamian za zobowiązanie do podjęcia w przyszłości pracy. Tego typu fundusz stypendialny zabezpieczałby gminy kadrowo w obliczu prognozowanego dużego problemu braku tego typu wykwalifikowanych kadr.

W nadchodzącym okresie programowania coraz większego znaczenia nabiera rola sektora pozarządowego (NGO). Jest to zgodne z założeniami idei Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (ang. skrót CLLD) zakładającej przejmowanie przez organizacje pozarządowe odpowiedzialności za niektóre dziedziny funkcjonowania gmin – np. poprzez wykonywanie (w porozumieniu z samorządem lokalnym) części zadań gmin z zakresu rozwoju społecznego. Działalność sektora NGO jest pożądana także ze względu na możliwy duży wpływ na integrację społeczną, rozwój społeczeństwa obywatelskiego – w efekcie szeroko rozumiany rozwój społeczny. Organizacjom pozarządowym należy udostępniać świetlice wiejskie i zachęcać do prowadzenia jak najszerzej działalności, angażującej lokalną społeczność. Sektor NGO powinien odpowiadać za rozwój „poradnictwa” dla mieszkańców – czyli obsługi w zakresie doradztwa prawnego, mającego na celu zwiększenie świadomości w zakresie posiadanych praw lub procedur rozwiązywania różnych sytuacji problemowych. Samorząd gminny będzie wspierać w ramach posiadanych środków finansowych oraz w inny możliwy sposób wszelkie przejawy działalności organizacji społecznych w formie różnego rodzaju stowarzyszeń, klubów, związków, itp. o zróżnicowanym charakterze i profilu działania (np. społeczne, kulturalne, folklorystyczne, sportowe, turystyczne, naukowe, gospodarcze, związkowe, polityczne, środowiskowe, lokalne media, itp.), a tego typu podmioty będą postrzegane jako społeczni partnerzy przy podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących rozwoju lokalnego.

Na terenie gminy niezbędne są działania na rzecz dalszego rozwoju technologii informatycznych. Przewiduje się:

- rozwój infrastruktury dostępu do internetu,
- rozwijanie w gminnej administracji programów typu „e-gmina” („e-urząd”), dających możliwość elektronicznego obiegu dokumentów, czyli także umożliwiających mieszkańcom załatwianie części spraw urzędowych za pośrednictwem internetu („załatwienie spraw urzędowych bez wychodzenia z domu”),
- utworzenie imiennych – indywidualnych skrzynek pocztowych dla wszystkich mieszkańców gminy oraz uruchomienie usługi gminnego „newslettera” (czyli internetowego informatora o ważnych sprawach dotyczących życia gminy), w celu szybkiego i bezpośredniego przekazywania mieszkańcom informacji,
- organizowanie różnego rodzaju kursów i szkoleń przygotowujących mieszkańców do korzystania z technologii informatycznych. Jest to szczególnie istotne dla ludzi w średnim i starszym wieku.

Władze gminy przywiązywać będą dużą wagę i podejmować będą odpowiednie działania także w zakresie pozostałych aspektów ważnych dla funkcjonowania gminy i dla rozwoju społecznego. Zwrócić tu należy uwagę na:

- docelowo - w perspektywie kilku lat należy rozważyć potrzebę realizacji placówki opieki żłobkowej (to zadanie może być prowadzone wspólnie przez sąsiednie gminy),
- współpracę z Policją oraz Strażą Pożarną na rzecz zapewnienia tym służbom warunków funkcjonowania spełniających najwyższe standardy i przekładających się na ich sprawność w działaniach na terenie gminy (w szczególności zwraca się uwagę na zapewnienie poczucia bezpieczeństwa po likwidacji Posterunku Policji w Bukowcu),
- podejmowanie działań na rzecz estetyzacji miejscowości (utrzymanie porządku, ładu, estetyki),
- podejmowanie działań dla dostosowania przestrzeni publicznych dla potrzeb niepełnosprawnych oraz rozwój opieki medycznej dla tej grupy (zwłaszcza możliwości rehabilitacji) i opieki socjalnej; podejmowane będą także działania zmierzające do poprawy sytuacji niepełnosprawnych w zakresie możliwości czynnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz aktywizacji zawodowej - działania te dotyczą np. likwidacji barier architektonicznych oraz urządzenie przyjaznej dla niepełnosprawnych przestrzeni publicznej,
- wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego – przede wszystkim przez sporządzanie miejscowych

planów zagospodarowania przestrzennego na te cele; należy jednak zauważyć, że niepożądane byłoby rozpraszanie zabudowy, stąd należy zakładać wsparcie rozwoju mieszkalnictwa tylko w największych miejscowościach, z preferencją Bukowca - jako miejscowości najlepiej wyposażonej w zakresie usług,

- utrzymanie w dobrym stanie placów zabaw oraz infrastruktury rekreacyjnej i sportowej,
- realizację nowych i poprawę stanu istniejących chodników,
- realizację oświetlenia dróg w miejscowościach.
- kontynuację działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego – obiekty zabytkowe (ale także inne - nie objęte ochroną, ale ważne dla lokalnej społeczności i oblicza gminy) będą chronione,
- zapobieganie patologii wśród młodzieży (narkomania, alkoholizm, przemoc),
- poprawę bezpieczeństwa na drogach i ulicach poprzez stosowanie rozwiązań technicznych spowalniających ruch lub wyprowadzających ruch z newralgicznych miejsc, poprawie bezpieczeństwa ruchu na drogach o dużym natężeniu ruchu w ich przebiegu przez miejscowości, wycinkę zadrzewień i zakrzewień w rejonach, gdzie roślinność ta utrudnia widoczność na drogach i stwarza zagrożenie dla ruchu.

Działania w zakresie rozwoju gospodarczego

Prognoza demograficzna wskazuje, że w kolejnych latach na terenie gminy utrzymywać się będzie wysoka liczba ludności w wieku produkcyjnym, a więc wciąż wysokie będzie zapotrzebowanie na pracę. Ponadto należy zakładać odchodzenie części ludności z rolnictwa do zajęć pozarolniczych oraz wzrost aktywności zawodowej kobiet. Niekorzystne dla rynku pracy jest także stopniowe wydłużanie wieku emerytalnego, powodujące dłuższe utrzymywanie ludności w grupie produkcyjnej.

Powyższe przesłanki pozwalają na stwierdzenie, że na terenie gminy w następnych latach utrzymywać się będzie duże zapotrzebowanie na pracę - jest to zjawisko bardzo trwałe i będzie stanowić najważniejsze uwarunkowanie rozwoju gminy. Niestety bardzo prawdopodobne jest, że w gminie utrzymywać się będzie wysoka liczba osób bezrobotnych. Należy pamiętać, że znaczna część osób obecnie nie pracujących jest bardzo słabo przygotowanych do podjęcia pracy (np. z powodu niskiego wykształcenia). Bezpośrednie przełożenie sytuacji na rynku pracy na warunki życia ludności powoduje, że zagadnienie to będzie miało największy wpływ na możliwości rozwoju gminy i będzie determinowało warunki realizacji wszelkich zamierzeń rozwojowych - pomyślna sytuacja na rynku pracy będzie stymulowała rozwiązywanie innych potrzeb gminy, ale przy wysokim bezrobociu inne zamierzenia rozwojowe będą miały znacznie mniejszą rangę. Najważniejszym wyzwaniem w zakresie kształtowania sytuacji materialnej mieszkańców gminy w kolejnych latach, będzie więc tworzenie na terenie gminy nowych miejsc pracy, ale także ograniczanie liczby bezrobotnych poprzez przygotowywanie ludności do skutecznego poszukiwania pracy (także poza terenem gminy i powiatu, w tym także poza granicami kraju). Przewidywana wysoka liczba ludności w wieku produkcyjnym jest uwarunkowaniem typowym dla obszarów wiejskich i większości miast województwa. Dla Bydgoszczy oraz dla Torunia przewiduje się natomiast znaczący spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, co przy już obecnie niskim poziomie bezrobocia spowoduje „uwolnienie” znacznej liczby miejsc pracy. Obszary wiejskie, które będą dobrze skomunikowane z tymi miastami, a ich mieszkańcy będą posiadali właściwe kwalifikacje zawodowe, będą mogły rozwiązać część problemów z lokalnym rynkiem pracy dzięki dojazdom mieszkańców do pracy w tych miastach. Gmina Bukowiec jest położona korzystnie w stosunku do Bydgoszczy i przy poprawie funkcjonowania transportu publicznego, mieszkańcy gminy mogą tę sytuację wykorzystać dla poszukiwania pracy lub jej zmiany na atrakcyjniejszą.

Problemy bezrobocia na terenie gminy należy rozwiązywać przede wszystkim poprzez:

- tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy (w miejscach zamieszkania ludności lub w sąsiedztwie),
- rozwój transportu publicznego do największych miast (Bydgoszczy, Świecia, Grudziądza), umożliwiający dojazdy do pracy,

- stwarzanie możliwości dojazdów do sąsiednich gmin – aczkolwiek daje to stosunkowo niewielkie szanse znalezienia pracy, bo również w sąsiednich gminach sytuacja na rynku pracy jest niekorzystna,
- działania na rzecz poprawy wykształcenia i kwalifikacji – są one niezbędne, by mieszkańcy gminy byli przygotowani do podjęcia pracy ale ich skutki będą długofalowe i poza doraźnymi kursami (nabycie kwalifikacji pod potrzeby konkretnego inwestora) nie należy spodziewać się szybkich, bezpośrednich efektów. Jednak sukcesywna poprawa kwalifikacji ludności dorosłej będzie skutkowała jej lepszym przygotowaniem do konkurencji na rynku pracy, niż mieszkańców gmin sąsiednich. Warto podejmować takie działania, bowiem w realiach niewielkich gmin wiejskich już uzyskanie pracy przez kilkudziesięciu mieszkańców, może lokalnie poprawić znacząco sytuację.

Sposobem na tworzenie miejsc pracy może być rozwój firm już istniejących, zmierzający do tworzenia dodatkowych miejsc pracy, ale także dążenie do przyciągnięcia na teren gmin inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy.

Należy założyć następujący model rozwoju gospodarczego gminy:

- wciąż ważną funkcją pozostanie rolnictwo, ale zakłada się, że liczba osób utrzymujących się z rolnictwa będzie się zmniejszać - dzięki temu poprawią się warunki ekonomiczne gospodarstw, ale jednocześnie wzrośnie liczba osób oszukujących pracy poza rolnictwem
- dla gospodarki gminy optymalne byłoby zwiększanie liczby firm prowadzonych przez mieszkańców gminy (samozatrudnienie – podmioty gospodarcze osób fizycznych). Bardzo pożądane jest też przyciągnięcie na teren gminy inwestorów oferujących miejsca pracy dla niezbyt wysoko wykwalifikowanych pracowników (działalność produkcyjna lub przetwórcza o niezbyt wysokim zaawansowaniu technologicznym – szczególnie pożądane są działalności związane z przetwórstwem żywności i przemysłem spożywczym).
- podobnie jak w przypadku innych obszarów wiejskich, także gmina Bukowiec nie będzie w stanie zaspokoić w całości zapotrzebowania na pracę za pomocą miejsc pracy zlokalizowanych na jej terenie - należy pogodzić się z faktem wciąż dosyć wysokiej skali wyjazdów do pracy poza gminę. Głównymi rynkami pracy poza gminą pozostaną Świecie, Bydgoszcz oraz sąsiadujące z gminą Bukowiec gminy. Sytuacja na rynku pracy mogłaby się wyraźnie poprawić, gdyby poprawiono warunki funkcjonowania transportu publicznego. Zagadnienie to rozwinięto w dalszej części.
- gmina posiada wyjątkowo sprzyjające warunki rozwoju przedsiębiorczości na bazie realizowanej drogi ekspresowej S5. Drogi ekspresowe są zawsze uważane za czynniki znacznie poprawiające atrakcyjność inwestycyjną obszarów przyległych, bowiem są częścią sieci o znaczeniu nie tylko krajowym, ale międzynarodowym. Dlatego też, w ich rejonie częściej niż w innych lokalizacjach powstają tereny inwestycyjne o wielkiej skali - powierzchni co najmniej kilkudziesięciu hektarów. Są to najczęściej działalności wytwórcze lub magazynowe, składowe (związane z logistyką). W sprzyjających okolicznościach oferują setki miejsc pracy, w tym także miejsca pracy w zajęciach nie wymagających wysokich kwalifikacji (lub wymagających kwalifikacji, które można stosunkowo szybko zdobyć), a więc atrakcyjnych dla terenów wiejskich o niezbyt wysokim poziomie wykształcenia mieszkańców. Droga S5 ta na terenie województwa będzie miała długość ok. 130 km i znajdzie się na niej ponad 25 węzłów, ale odcinek leżący na północ od Bydgoszczy cechuje się wyjątkowo niekorzystnymi warunkami rozwoju przedsiębiorczości. Większość terenów bezpośrednio przywęzłowych objętych jest ochroną przyrody (park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu - gdzie obowiązują istotne ograniczenia prawne dla lokowania działalności gospodarczych), część terenów cechuje się bardzo niesprzyjającą rzeźbą terenu (strefa krawędziowa doliny Wisły), część terenów przywęzłowych charakteryzują wysokiej klasy grunty rolne (gdzie istotną przeszkodą są koszty odrolnienia), a część terenów w rejonie Bydgoszczy jest zajęta przez zabudowę podmiejską lub też zabudowa taka uważana jest za bardziej pożądaną, niż tereny

przemysłowo-składowe. W tej sytuacji tereny leżące w gminie Bukowiec, w pobliżu węzła w Grucznie, jawią się jako przestrzeń atrakcyjna, pozbawiona wspomnianych wyżej ograniczeń. Gmina powinna dążyć do wyznaczeniu w tym rejonie (Różanna, Gawroniec, Poledno) terenów inwestycyjnych o dużej powierzchni - objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Działania takie należy podjąć najpóźniej w roku 2017, tak by wraz z oddaniem do użytku drogi ekspresowej oferta gminy była już dostępna. Tego typu działania są zbieżne z założeniami rozwoju województwa, a więc można tu liczyć na wsparcie z poziomu polityki regionalnej. Przestrzeń pod inwestycje (tereny inwestycyjne) może być wyznaczana zarówno na gruntach gminnych, jak też gruntach właścicieli prywatnych, aczkolwiek optymalnym rozwiązaniem jest, gdy polityka ta prowadzona jest na gruntach znajdujących się w zasobie komunalnym. Ze względu na fakt, iż proces planistyczny jest długotrwały i wraz z uzbrojeniem terenu stanowi znaczące obciążenie budżetu, przygotowanie terenów inwestycyjnych powinno być działalnością planowaną i realizowaną w okresie kilkuletnim. Szczególnie duże jest znaczenie terenów pod działalność wytwórcze (miejsca pracy). Oprócz lokalizacji w rejonie drogi S5, atrakcyjną lokalizacją dla przedsiębiorczości, jest także rejon drogi wojewódzkiej nr 240. Wyznaczanie terenów inwestycyjnych jest zadaniem własnym gmin, ale w przypadku braku możliwości ich wyznaczenia w danej gminie warto obserwować i w niektórych przypadkach wspierać inicjatywy sąsiednich samorządów, gdyż mieszkańcy gminy mogą znaleźć miejsca pracy w sąsiednich gminach. Jest to rozwiązanie mniej korzystne dla gminy (utrata potencjalnych dochodów z tytułu podatków, a dodatkowo wzrost pozycji, znaczenia i prestiżu sąsiedniej gminy) ale z punktu widzenia zapewnienia pracy dla mieszkańców, może być korzystne.

- w strukturze Urzędu Gminy należy powołać Centrum Obsługi Inwestora, którego zadaniem byłoby aktywne pozyskiwanie inwestorów, „indywidualna opieka nad inwestorem” oraz rozwiązywanie wszelkich problemów na linii „przedsiębiorca-administracja” i wszelkie możliwe instytucjonalne wsparcie rozwoju przedsiębiorczości - to znaczy zaangażowanie administracji gminnej we wszelkie formy ułatwiania zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej); w realiach gmin tak małych, gdzie ruch inwestycyjny nie cechuje się dużą skalą, takie centrum może obsługiwać nawet 2-3 gminy - jest to jedna z dziedzin, w zakresie której zasadne byłoby podejmowanie współpracy z sąsiednimi gminami. Samorząd gminy ma niewielki bezpośredni wpływ na stymulowanie rynku pracy czy rozwój przedsiębiorczości. Niemniej jednak, może mieć dużą rolę w rozwiązywaniu pojedynczych problemów czy wspieraniu pojedynczych przedsięwzięć gospodarczych – bardzo istotnych dla lokalnych społeczności (bo związanych np. z utworzeniem lub utrzymaniem kilku-kilkunastu miejsc pracy w danej miejscowości). Niekiedy kompetencja i życzliwość gminnych urzędników może mieć decydujące znaczenie o wyborze właśnie danej, a nie sąsiedniej gminy, jako miejsca lokalizacji działalności gospodarczej. Większość działań samorządu w zakresie konkretnego wsparcia dla przedsiębiorczości może się więc właśnie koncentrować na tego typu lokalnych sprawach („poszczególne przypadki”) - tu bardzo ważne jest przygotowanie przestrzeni gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) oraz kompetentne i życzliwe kadry urzędnicze. Temu celowi ma służyć Centrum Obsługi Inwestora, które powinno działać w strukturze Urzędu Gminy jako komórka odpowiedzialna za aktywne pozyskiwanie inwestorów (poszukiwanie, informowanie o ofercie gminy) oraz bezpośrednią współpracę mającą na celu rozwiązywanie wszelkich problemów na styku gospodarka – administracja. „Opieką” tego typu powinien być objęty każdy przedsiębiorca – a szczególnie podmioty dopiero tworzone, rozpoczynające działalność w gminie oraz podmioty kluczowe dla gminy – czyli oferujące znaczącą liczbę miejsc pracy lub generujące duże dochody podatkowe. Tego typu Centrum odpowiedzialne byłoby także za inkubację nowych przedsięwzięć gospodarczych (pomoc formalno-prawna, obsługa księgową, promocja - dla startujących działalności), co pozwoliłoby na ograniczanie kosztów działalności oraz uniknięcie ryzyka wynikającego z nieznamomości przepisów. Jak się wydaje

część potencjalnych przedsiębiorców nie podejmuje działalności właśnie ze względu na obawy o nieznaną przepisy, a tego typu wsparcie pozwoliłoby przynajmniej rozpocząć działalność i na tyle ugruntować pozycję na rynku, by po początkowym okresie wsparcia, przedsiębiorcą stać było na zatrudnienie wykwalifikowanej kadry w tym zakresie. Potencjał gminy Bukowiec jest zbyt mały dla utworzenia i prowadzenia typowego inkubatora przedsiębiorczości - więc tego typu Centrum pełniłoby też częściowo jego rolę.

- należy ustanowić i rozpropagować system ulg podatkowych dla nowotworzonych na terenie gminy podmiotów gospodarczych - zwłaszcza jeśli będą zapewniać określoną liczbę miejsc pracy dla mieszkańców gminy lub rozwiną kooperację z podmiotami działającymi w gminie,
- należy zakładać dalszy rozwój rolnictwa, jako ważnej dziedziny gospodarki gminy. Samorząd gminny pozbawiony jest bezpośredniego wpływu na rozwój rolnictwa, ale może mieć pośredni wpływ poprzez instrumenty powodujące ułatwienia prowadzenia działalności rolniczej. Strategia rozwoju lokalnego nie zakłada konkretnych działań związanych z poprawą funkcjonowania rolnictwa, czy też bezpośrednich działań skierowanych do gospodarstw rolnych. Funkcjonowanie rolnictwa odbywa się niezależnie od polityki władz lokalnych, w oparciu o programy sektorowe i wspólną politykę rolną UE. Niemniej jednak, realizacja ustaleń strategii przyczyni się do poprawy warunków funkcjonowania rolnictwa, przede wszystkim poprzez szereg działań pośrednich, związanych z rozwojem obszarów wiejskich oraz zaplecza rolnictwa. Przede wszystkim należy tu zwrócić uwagę na rozwój infrastruktury technicznej - zwłaszcza dróg i kanalizacji, rozwój społeczny - który w warstwie infrastrukturalnej stworzy warunki lepszego funkcjonowania szkolnictwa i kultury, a w warstwie zasobów ludzkich - lepsze warunki wykształcenia i poprawy kwalifikacji zawodowych (a więc także odchodzenia nadmiaru zatrudnienia z rolnictwa). Efektywność gospodarki rolnej przekładać się będzie na inne aspekty funkcjonowania gminy - jak chociażby funkcjonowanie handlu i usług (siła nabywcza rolników) czy nakłady niezbędne na opiekę społeczną (poziom dochodów rodzin rolniczych). Pomimo braku możliwości bezpośredniej interwencji, rolnictwo jest więc dziedziną gospodarki na tyle ważną, że nie może zostać zlekceważone w planowaniu rozwoju gminy - działania na rzecz poprawy efektywności gospodarki rolnej będą miały podstawowe znaczenie dla kształtowania warunków życia wielu rodzin w gminie. Oprócz tradycyjnych działalności rolniczych, wspierać należy także rozwój rolnictwa ekologicznego. Gmina prezentuje dobre warunki dla rozwoju tego typu kierunku produkcji rolnej ze względu na bliskość dużych rynków zbytu. Prognozuje się, że w kolejnych latach popyt na produkty z upraw ekologicznych będzie sukcesywnie rósł. Przy relatywnie wysokich cenach tego typu żywności, stwarza to możliwości poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw, a także umożliwi zaangażowanie do pracy większej liczby ludności (produkty ekologiczne cechują się wyższym wkładem pracy własnej).
- na terenie gminy należy rozwijać ekonomię społeczną - czyli działalności gospodarcze, nastawione na osiągnięcie celów społecznych. Jest to wciąż stosunkowo rzadko stosowany instrument aktywizacji gospodarczej. W najbardziej ogólnym ujęciu są to działalności gospodarcze, których głównym celem nie jest osiągnięcie zysków ekonomicznych, tylko korzyści społecznych (np. głównym celem przedsięwzięcia jest utrzymanie jak największej liczby zatrudnionych, a cały wypracowywany zysk służy tworzeniu nowych miejsc pracy). Definicja tego rodzaju działalności obejmuje ich bardzo szeroki zakres, ale w gminie Bukowiec najważniejszy byłby aspekt tworzenia miejsc pracy - zwłaszcza dla kobiet, wśród których wskaźnik bezrobocia jest od lat bardzo wysoki, ale również dla osób niezaradnych, które nie mają powodzenia na komercyjnym rynku pracy; ważne jest takie sprofilowanie działalności, by nie były wymagane wysokie kwalifikacje. Najważniejszym zagadnieniem jest tu pozyskanie liderów, którzy będą prowadzić tego typu przedsięwzięcia, w które włączą osoby bez pracy. Wśród profili działalności, które mogłyby być prowadzone w takiej formie można wskazać np. rolnictwo ekologiczne (korzystając z dużych rynków zbytu w Bydgoszczy, Toruniu, Grudziądzu - w miastach notuje się coraz większe

zapotrzebowanie na „ekologiczne” warzywa, co wiąże się np. z coraz częstszymi alergiami) oraz wakacyjną opiekę nad dziećmi pochodzącymi z dużych miast (forma agroturystyki związana z pobytami małych grup dzieci w gospodarstwach). Bardzo pożądane byłoby nawiązanie współpracy z wydziałem nauk ekonomicznych bydgoskiej, toruńskiej lub trójmiejskiej uczelni – w ramach działalności naukowej, możliwe byłoby przeprowadzenie na terenie gminy warsztatów, szkoleń, a nawet pilotażowego uruchomienia tego typu działalności. Przy braku wykwalifikowanych kadr lokalnej administracji (co jest naturalne w urzędach gmin w małych gminach) tego typu patronat szkoły wyższej byłby gwarancją właściwego prowadzenia tego zagadnienia (warto tu także zauważyć duże korzyści dla uczelni – jakimi byłyby możliwość praktycznego sprawdzenia wiedzy teoretycznej, jest to również dobry przykład współpracy nauki z biznesem).

- na terenie gminy należy podkreślać rolę, zachęcać mieszkańców i stwarzać warunki dla poprawy kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej - w celu zwiększenia jej zdolności do podejmowania pracy. Większość działań z zakresu aktywizacji zawodowej, szkoleń, kursów, itp. leży poza kompetencjami i możliwościami władz gminy – zwłaszcza o tak małym potencjale, jak w przypadku gminy Bukowiec. Edukacja zawodowa jest dobrym przykładem działań, w zakresie których samorządy małych gmin powinny współpracować ze sobą dla rozwiązywania wspólnych problemów. Spośród kompetencji powiatowych szczególnie ważna jest tu praktyczna nauka zawodu – to znaczy współpraca ponadgminnych szkół zawodowych z przedsiębiorcami (w celu odbywania stażów) – dla szkół o profilu rolniczym istotna jest możliwość współpracy z nowoczesnymi („modelowymi”) gospodarstwami rolnymi. Podmioty gospodarcze oraz rolnicy oferujący staże dla młodzieży z terenu gminy mogą być objęci preferencjami podatkowymi (np. obniżenie stawek podatkowych).
- należy realizować „promocję zatrudnienia” - czyli dążyć do zmiany postaw społeczeństwa, związanej przede wszystkim z zachęcaniem ludności do podejmowania pracy oraz zachęcaniem do większej elastyczności na rynku pracy (w tym zwłaszcza zmiany, poprawy, uzupełniania kwalifikacji zawodowych); zagadnienie to jest pośrednio związane z wykazywanym statystycznie wysokim poziomem bezrobocia, które jednak nie znajduje bezpośredniego przełożenia na rynku pracy, gdzie bardzo często brakuje zainteresowania ofertami pracodawców;
- należy wspierać otoczenie biznesu – władze gminy wspierać będą wszelkie działania instytucji finansowych zainteresowanych ulokowaniem swoich przedstawicielstw na terenie gminy – należy być jednak świadomym, że ze względu na mały potencjał gminy szanse pozyskania tego typu inwestorów, są niewielkie; gmina będzie też wspierać inicjatywy tego typu podejmowane w sąsiednich gminach, gdyż rozwój sektora finansowego będzie zawsze korzystny także dla mieszkańców i przedsiębiorców z terenu gminy Bukowiec.

Działania w sferze infrastruktury transportowej

W komunikacji drogowej gmina jest stosunkowo dobrze dostępna w relacjach zewnętrznych za pomocą biegnącej w sąsiedztwie drogi krajowej (rozbudowywanej do standardu drogi ekspresowej) oraz drogi wojewódzkiej, ale dróg powiatowych, a nawet lokalnych. Dzięki drogom powiatowym i gminnym z terenu gminy można dostać się do wszystkich sąsiednich gmin oraz do dróg wyższej rangi biegnących w sąsiedztwie gminy. Gmina jest też spójna w relacjach wewnętrznych - co oznacza, że sieć dróg zapewniających połączenia pomiędzy miejscowościami jest wystarczająco gęsta, zwłaszcza jeśli uwzględni się, że gmina nie jest duża, a jej siedziba położona jest centralnie).

Stan dróg na terenie gminy, możliwość wykorzystania komunikacji rowerowej w życiu codziennym oraz możliwość wykorzystania transportu publicznego do dojazdów do pracy i szkół były przedmiotem badania ankietowego, a uzyskane wyniki są podstawą formułowania ustaleń. Zagadnienia te mają podstawowe

znaczenie dla jakości życia, ale są także bardzo ważne dla konkurencyjności gospodarczej gminy.

Mieszkańcy przeciętnie ocenili stan głównych dróg, ale gorzej stan dróg lokalnych. Nie jest możliwe ani uzasadnione aby wszystkie drogi gminne zostały objęte działaniami naprawczymi, dlatego niezbędne jest wyodrębnienie sieci dróg kluczowych dla funkcjonowania gminy i koncentrowanie środków na remonty i modernizacje właśnie tej kategorii. Do dróg kluczowych na sieci gminnej należy zaliczyć:

- drogi stanowiące jedyne lub główne połączenie miejscowości lub przysiółków z siecią dróg wyższej rangi albo z miejscowościami wyposażonymi w usługi,
- drogi wykorzystywane dla transportu publicznego,
- drogi obsługujące tereny inwestycyjne,
- drogi stanowiące dojazd do placówek usług publicznych, miejsc rekreacji i wypoczynku,
- drogi szczególnie istotne dla obsługi rolnictwa (dojazd dla maszyn rolniczych w rejonach szczególnie efektywnego rolnictwa - zwłaszcza największych gospodarstw),
- drogi obsługujące znaczące skupiska zabudowy mieszkaniowej.

Zakłada się także podejmowanie działań wobec dróg niepublicznych, mających znaczenie dla funkcjonowania lokalnych społeczności. Za stan tych dróg odpowiadają ich właściciele, ale uwzględniając duży interes społeczny związany z funkcjonowaniem niektórych z tych dróg, możliwe jest różnego rodzaju wsparcie ze strony samorządu gminy na rzecz rozbudowy sieci dróg niepublicznych oraz poprawy ich stanu technicznego. Prawo dopuszcza przejmowanie tego typu dróg w zasób dróg publicznych i w niektórych przypadkach takie działania – jeśli zostaną uznane za zasadne – będą realizowane.

Analogicznie do sieci dróg gminnych, należy dokonać audytu dróg powiatowych (identyfikacja dróg powiatowych o znaczeniu kluczowym dla funkcjonowania gminy - w tym dla zapewnienia połączeń z miejscami pracy i drogami wyższego rzędu poza terenem gminy) i dążenie do objęcia tych dróg priorytetem w działaniach inwestycyjnych Starostwa Powiatowego.

Samorząd gminny, tak jak dotąd, będzie podejmował starania na rzecz uwzględniania dróg powiatowych biegnących na terenie gminy Bukowiec, w planach inwestycyjnych Starostwa Powiatowego w celu zapewnienia możliwie dobrego ich stanu technicznego – jest to szczególnie ważne, bowiem drogi te nadal będą pełnić podstawową rolę w obsłudze mieszkańców gminy (drogi powiatowe są ważniejsze dla obsługi ludności od dróg gminnych). Działania na sieci dróg powiatowych związane będą przede wszystkim z poprawą ich stanu technicznego (naprawa nawierzchni, poszerzenia) oraz z poprawą bezpieczeństwa w przebiegu przez miejscowości.

Stosunkowo duża część ankietowanych deklarowała korzystanie w życiu codziennym z komunikacji rowerowej, ale jednocześnie zwracała uwagę na problem bezpieczeństwa rowerzystów na drogach. Obecnie drogi gminy Bukowiec w niewielkim stopniu przygotowane są do bezpiecznego ruchu rowerzystów, a duża liczba małych miejscowości, w których brak usług, powoduje, że skala ruchu do sąsiednich wsi w celu zaspokojenia tych potrzeb, jest duża. Rozwój sieci dróg dla bezpiecznego poruszania się rowerem jest więc zagadnieniem, którego znaczenie w kolejnych latach będzie rosło. Charakter sieci osadniczej gminy powoduje, że nigdy nie będzie możliwe powszechne wyposażenie wszystkich (lub nawet większości miejscowości) w infrastrukturę obsługi ludności, a więc zawsze będzie istniała konieczność wyjazdów do sąsiednich miejscowości w celu realizacji podstawowych codziennych potrzeb. Mała powierzchnia gminy i nieduże odległości pomiędzy miejscowościami (najczęściej wsie wyposażone w usługi leżą w odległości 3-5 km) powodują, że kontakty te mogą być z powodzeniem realizowane za pomocą komunikacji rowerowej. Niezbędne jest jednak stworzenie możliwości bezpiecznego przemieszczania się pomiędzy miejscowościami, bowiem w obecnym stanie konieczność dzielenia dróg przez użytkowników pojazdów samochodowych oraz rowerzystów, stwarza duże zagrożenie bezpieczeństwa. Niezbędne jest opracowanie całościowej koncepcji organizacji dróg rowerowych w gminie.

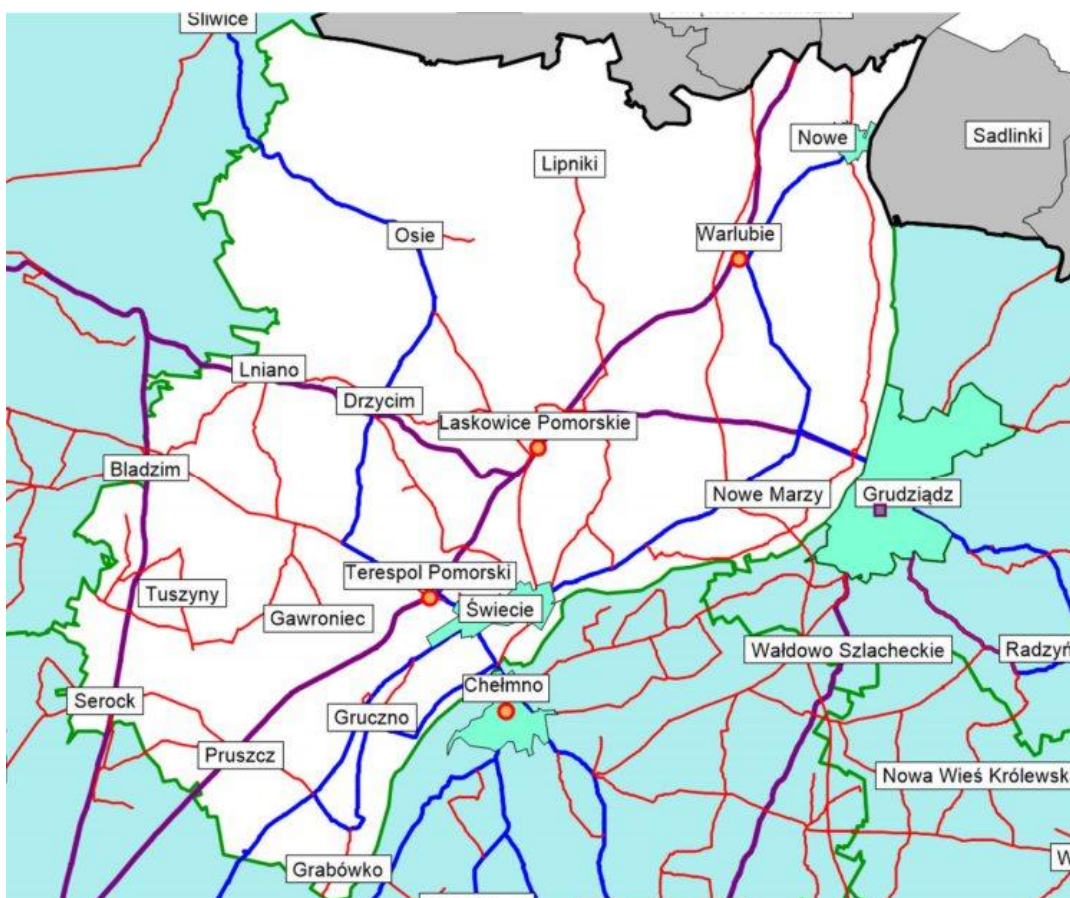

Drogi rowerowe nie zawsze muszą przebiegać w korytarzach dróg publicznych - często możliwe byłoby wykorzystanie dróg polnych (część z nich wymagałaby tylko powierzchniowego utwardzenia); możliwe jest również zaadaptowanie do celów komunikacji rowerowej ścieżek, duktów, itp. Często wskazuje się możliwość wykorzystanie nieczynnych linii kolejowych dla realizacji dróg rowerowych - ale w przypadku gminy Bukowiec, linia biegnie ona w relacji, która nie rozwiązuje potrzeb gminy (może natomiast służyć realizacji drogi rowerowej ponadgminnej - o znaczeniu turystycznym).

Rozwój sieci dróg rowerowych przyczyniałby się więc w ideę poprawy jakości życia mieszkańców na terenie gminy - ponieważ ze względu na charakter sieci osadniczej w gminie, nie będzie możliwe zapewnienie dostępności usług publicznych poprzez wyposażanie w nie większości miejscowości, zamierza się ułatwić dostęp do usług poprzez realizację sieci dróg rowerowych, umożliwiających bezpieczny dostęp do usług w tych wsiach, które są w nie wyposażone. Nie jest to rozwiązanie w pełni komfortowe dla wszystkich grup wiekowych, jednak w pełni wystarczające dla zaspokojenia potrzeb młodzieży czy osób w średnim wieku.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest funkcjonowanie transportu publicznego. Badanie ankietowe wskazało na duże zróżnicowanie - kilka miejscowości jest dostępnych w transporcie publicznym, ale mieszkańcy większości oceniają przydatność transportu publicznego dla zafatniania codziennych potrzeb w zakresie dojazdów do pracy, szkoły, usług - jako zdecydowanie niewystarczającą. Mieszkańcy gminy na dużą skalę dojeżdżają do Świecia i do Bydgoszczy - dlatego też dostępność tych miast ma znaczenie kluczowe. Stworzenie warunków dojazdów do pracy i do szkół jest czynnikiem hamującym skłonności do emigracji z terenu gminy - może się więc przyczynić do zatrzymania w gminie młodych mieszkańców, co jest kluczowym interesem gminy. Z tego względu należy rozważać nawet opcję dopłat do funkcjonowania komunikacji publicznej.

Gmina położona jest stosunkowo blisko dwóch ważnych linii kolejowych, prowadzących regularną i dość częstą komunikację z Bydgoszczą (linia nr 181 z Trójmiasta do Bydgoszczy przez Laskowice Pomorskie i linia nr 201 z Kościerzyny do Bydgoszczy), a na tych liniach znajdują się przystanki, które mogłyby na dużą skalę obsługiwać mieszkańców gminy Bukowiec, gdyby zapewnić dogodne możliwości przesiadkowe. Niezbędne są więc działania na rzecz uruchomienia węzłów przesiadkowych - bazujących na dowozie ludności za pomocą transportu indywidualnego lub autobusowego do węzła, a następnie podróży koleją do Bydgoszczy. Przystanki w Terespolu Pomorskim, Parlinie, Świekatowie czy nawet Pruszczu, które mogłyby pełnić taką rolę, są położone zbyt daleko dla dojazdów za pomocą rowerów, ale są swobodnie dostępne przy dojeździe motorowerami, samochodami, czy transportem autobusowym. Podkreślić należy znaczące zmiany prawne w zakresie funkcjonowania transportu publicznego, które zajdą od roku 2017. Ich konsekwencje mogą być korzystne dla gminy Bukowiec. Ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o Publicznym Transporcie Zbiorowym (Dz. U. z 2011 r., Nr 5, poz. 13 z późn. zm.) wprowadzi począwszy od 1 stycznia 2017 roku zasadnicze zmiany w funkcjonowaniu transportu publicznego na terenie województwa. Zgodnie z „Planem zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego”, w przestrzeni całego województwa znacznej redukcji ulegnie liczba linii (tras) komunikacji publicznej – zarówno autobusowej, jak i kolejowej. Oznacza to, że sieć połączeń na terenie województwa będzie znacznie „rzadsza”, a więc w pewnych lokalizacjach znacznie mogą wzrosnąć odległości do najbliższego przystanku obsługiwanego przez przewoźników, którym usługę będzie zlecał samorząd województwa. Istotą planu transportowego dla województwa jest stworzenie sieci szkieletowej transportu publicznego, która zapewni transfer dojeżdżających do obydwu miast stołecznych oraz pozostałych najważniejszych ośrodków (jednak warunkiem formalnym takich połączeń jest ich ponad-powiatowy charakter – linie w przewozach wojewódzkich muszą obsługiwać co najmniej dwa powiaty). Podobnie jak województwa, także największe powiaty (o liczbie ludności przekraczającej 80 tys. osób) zostały zobowiązane do opracowania planów transportowych oraz prowadzenia transportu publicznego. Powiat świecki jest więc objęty takim oblige.

Dostępność powiatu świeckiego określona w „Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa kujawsko-pomorskiego” (mapa pochodzi z ww. Planu – str. 83-85). Kolorem fioletowym oznaczono korytarze linii kolejowych wojewódzkich przewozów pasażerskich, kolorem niebieskim - korytarze linii autobusowych wojewódzkich przewozów pasażerskich, kolorem czerwonym - możliwe korytarze linii autobusowych powiatowych i gminnych przewozów pasażerskich. Terespol Pomorski został zaliczony do kategorii „podstawowych” zintegrowanych węzłów przesiadkowych przewozów pasażerskich.

Ustalenia Planu wojewódzkiego są umiarkowanie korzystne dla gminy Bukowiec. Plan zakłada, że gmina będzie dostępna w sieci transportu wojewódzkiego za pomocą linii autobusowej „uzupełniającej” Świecie - Śliwice. Obydwie wspomniane linie kolejowe są przewidziane w systemie, z komunikacją do Bydgoszczy. Dla mieszkańców gminy kluczowe znaczenie mieć więc będzie organizacji powiatowej komunikacji autobusowej - przy sprzyjającym jej układzie (czyli dojazd od Świecia i do przesiadkowych przystanków kolejowych) ważna potrzeba rozwojowa gminy, jaką jest stworzenie możliwości dojazdów do pracy i szkół, mogłaby być zrealizowana w stosunkowo satysfakcjonującej formie.

Działania w sferze infrastruktury technicznej i zarządzania przestrzenią

Zagadnienie rozwoju infrastruktury technicznej jest szczególnie ważne jeśli uwzględni się fakt, że ma bardzo silny wpływ na 3 aspekty: społeczny - wpływa na jakość życia mieszkańców, ekologiczny - wpływa na ograniczenie oddziaływań na środowisko oraz ekonomiczny - stwarza lepsze warunki dla inwestowania.

Gmina wykazuje dosyć dobry stan rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Rozproszenie osadnictwa (duża liczba miejscowości) utrudnia rozwój infrastruktury sieciowej, bowiem koszt jej realizacji i utrzymania jest niewspółmiernie wysoki w stosunku do liczby obsługiwanych mieszkańców. Dlatego też nie będzie możliwe osiągnięcie stanu pełnego usieciowienia gminy w zakresie kanalizacji - stąd zakłada się, że poza granicami

aglomeracji kanalizacyjnej, należy stosować systemy indywidualne. W zakresie zaopatrzenia w wodę pochodzącą z wodociągu gminnego, należy dążyć do osiągnięcia wskaźnika maksymalnie wysokiego, zbliżonego do 100%. Brak natomiast w gminie dystrybucyjnej sieci gazowej, choć istnieje techniczna możliwość jej rozwoju na bazie gazociągu tranzytowego (przeszkodą są względy finansowe - zbyt mała opłacalność dla gestora sieci). Niemniej jednak, należy podejmować działania na rzecz rozwoju sieci. Także ta dziedzina będzie miała większe szanse przy współpracy z gminami sąsiednimi.

Przyjmuje się następujący model obsługi ludności w zakresie infrastruktury technicznej:

- osiągnięcie maksymalnie wysokiego wskaźnika zaopatrzenia mieszkańców wiejskich w wodę z wodociągu zbiorczego (docelowo wskaźnik powinien wynosić 100%),
- obsługa w zakresie zaopatrzenia w wodę na bazie posiadanych ujęć,
- zachowanie odpowiednich standardów zaopatrzenia w wodę pitną (w tym poprzez modernizację instalacji zaopatrzenia w wodę),
- obsługa w zakresie oczyszczania ścieków na bazie współpracy z gminą Świecie - nie zachodzi potrzeba budowy oczyszczalni na terenie gminy,
- dalszy rozwój sieci kanalizacyjnej do osiągnięcia poziomu optymalnego z punktu widzenia ekonomii (wg aglomeracji kanalizacyjnej); na pozostałych obszarach – obsługa za pomocą przydomowych oczyszczalni lub opróżnianych zbiorników (z bezwzględnym przestrzeganiem ich szczelności),
- objęcie siecią wodociągową i kanalizacyjną wyznaczonych terenów inwestycyjnych,
- osiągnięcie i utrzymanie właściwych standardów w zakresie segregacji, zbiórki, składowania i utylizacji odpadów, w tym także przedsięwzięcia związane z wdrażaniem założeń Programu Gospodarki Odpadami dla województwa,
- do działań priorytetowych, niezwykle istotnych dla rozwoju gminy, należy zaliczyć także zapewnienie dostępu do sieci teleinformatycznych (Internetu),
- do działań priorytetowych, należy zaliczyć także utrzymanie stanu bezpieczeństwa energetycznego.

Na terenie gminy nie notuje się problemów z dostępnością telefonii komórkowej (wystarczająco dobre pokrycie terenu stacjami bazowymi wszystkich operatorów). Przy dalszej rozbudowie tej infrastruktury należy zwrócić uwagę na taką jej lokalizację (przede wszystkim stacji bazowych), by minimalizować jej wpływ na estetykę i harmonię krajobrazu (maszty stacji bazowych są wyraźną dominantą wysokościową, burzącą harmonię krajobrazu). Liczbę stacji bazowych należy ograniczać do absolutnego minimum niezbędnego dla zachowania prawidłowych parametrów, a urządzenia różnych operatorów powinny być lokowane na tych samych masztach. Powszechność telefonii komórkowej nie zwalnia operatorów telefonii stacjonarnej z obowiązku zapewnienia wysokiej jakości tradycyjnych łączy.

Gmina posiada predyspozycje dla rozwoju energetyki odnawialnej. Wspierać należy przede wszystkim instalacje indywidualne, przydomowe. Przy realizacji energetyki wiatrowej priorytetowe znaczenie powinna mieć ochrona jakości życia mieszkańców poprzez zachowanie możliwie największych odległości siłowni od zabudowy mieszkaniowej. Samorząd gminy wspierać powinien wszelkie działania, zmierzające do rozwoju indywidualnych oraz zbiorczych systemów wykorzystujących niekolidujące z charakterem gminy i jakością życia mieszkańców, odnawialne źródła energii.

Gmina posiada stosunkowo aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (SUIKZP), które jeszcze przez okres kilku lat powinno być wystarczającym narzędziem dla prowadzenia polityki przestrzennej.

Niezbędne jest sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego - zwłaszcza wskazuje się konieczność sporządzenia planów na cele przemysłowo-składowo-usługowe (oznaczenie P/U) w południowo-

wschodniej części gminy - w rejonie dobrej dostępności z przyszłego węzła Gruczno na drodze S5. Miejscowe plany powinny być także sporządzane na cele rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej - zwłaszcza w większych miejscowościach.

Wśród działań w sferze zagospodarowania przestrzennego i zarządzania przestrzenią uwagę zwraca także dalsza odnowa wsi - poprawa estetyki i urządzenie przestrzeni wspólnych (przestrzeni publicznych). W bieżącej perspektywie finansowej, dostępne będą środki na rewitalizację - powinny one być wykorzystane do przewrócenia do funkcjonowania opuszczonego zagospodarowania (rewitalizacja zawsze musi wiązać się z aktywizacją społeczną na bazie odnawianego lub przekształcanego zagospodarowania).

Realizacja ustaleń Strategii rozwoju gminy Bukowiec

Horyzont obowiązywania Strategii

Dla ustaleń zawartych w niniejszej Strategii nie ustala się ściśle określonego horyzontu realizacji, który należy rozumieć jako moment, do którego wszystkie lub zasadnicza część ustaleń Strategii zostaną zrealizowane. Przyjmuje się rok 2022 jako orientacyjny okres obowiązywania Strategii – po którym prawdopodobnie niezbędne będzie sporządzenie kolejnej edycji Strategii, poprzedzonej pełnym rozpoznaniem uwarunkowań funkcjonowania gminy. Zakłada się, że bez względu na stopień realizacji ustaleń Strategii, do roku 2022 nastąpią na tyle istotne przewartościowania uwarunkowań rozwoju, że niniejsza Strategia może przestać być efektywnym narzędziem zarządzania gminą. Podkreślić jednak należy, że aktualizacja może nastąpić wcześniej, gdyż ustalenia Strategii będą aktualne tak długo, dopóki we właściwy sposób identyfikować będą interes rozwojowy gminy - to znaczy do czasu realizacji lub dezaktualizacji znacznej ich części lub też do czasu zasadniczej zmiany uwarunkowań rozwoju, wobec których planowane obecnie działania nie będą adekwatne. Strategia, w której większość ustaleń się zdezaktualizowała lub przestała korespondować z uwarunkowaniami, w których gmina funkcjonuje, traci walor spójności i przestaje być kompleksowym dokumentem obejmującym całokształt potrzeb rozwojowych. Uwzględniając potencjał prezentowany przez gminę oraz uwarunkowania jej funkcjonowania, można prognozować, że Strategia pozostanie aktualna co najmniej do roku 2020 – pod warunkiem dokonywania bieżących aktualizacji, o których założeniach mowa w dalszej części opracowania. Nie można jednak wykluczyć, że po roku 2022 analiza uwarunkowań funkcjonowania gminy potwierdzi aktualność części ustaleń Strategii i zostaną one powtórzone w kolejnej edycji tego dokumentu.

W polityce rozwoju lokalnego i regionalnego przyjęto się opierać na kolejnych 7-letnich okresach programowania stosowanych w Unii Europejskiej, co jest powiązane z dostępnością środków finansowych. Rozpoczynający się obecnie okres programowania zakończy się w roku 2020, co wyznacza psychologiczną cezurę dla wielu strategii, tym bardziej, że jest to termin zbieżny z zakończeniem dekady, co zawsze jest okresem właściwym dla planowania bardziej złożonych przedsięwzięć lub przedsięwzięć wykraczających poza najpilniejsze potrzeby rozwojowe.

Założenia aktualizacji Strategii

Niniejsza strategia wpisuje się w założenie, że planowanie rozwoju jest procesem ciągłym - to znaczy w sposób ciągły należy analizować uwarunkowania w jakich danych obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich w sposób ciągły aktualizować założenia rozwoju - wśród których należy formułować zarówno cele krótkookresowe (które dotyczą już jednoznacznie sformułowanych i określonych potrzeb), jak i długookresowe (które dotyczą potrzeb prognozowanych lub realnych do realizacji w nieco dłuższym okresie). Tak rozumiana strategia nie jest więc precyzyjnym planem inwestycyjnym, a raczej dokumentem, którego zasadniczym celem jest zawsze zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia, a zmiany uwarunkowań skutkują bieżącym doborem instrumentów optymalnych dla realizacji tego celu.

Przyjęcie założenia, że planowanie rozwoju gminy jest procesem ciągłym, określa następujące założenia weryfikacji i aktualizacji ustaleń niniejszej Strategii:

- strategia jest dokumentem otwartym - dlatego możliwe jest bieżące aktualizowanie jej ustaleń, adekwatnie do pojawiających się potrzeb,
- raz w roku – w okresie wiosennym – na sesji Rady Gminy, Wójt złoży sprawozdanie z realizacji ustaleń Strategii w poprzednim roku – w szczególności w zakresie zadań odpowiadającym kompetencjom Gminy,
- dwa razy w roku – w okresie wiosennym i jesiennym – na sesji Rady Gminy, dopuszcza się aktualizację listy przedsięwzięć - poprzez wprowadzanie do strategii nowych i usuwanie zdezaktualizowanych zadań
- potrzebę umieszczenia w Strategii nowego zadania lub usunięcia zadania zdezaktualizowanego mogą zgłosić wszyscy mieszkańcy i wszystkie podmioty funkcjonujące na terenie gminy (w tym: radni, wójt, mieszkańcy, sołtysi w imieniu sołectw, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy, przedstawiciele organizacji społecznych, przedstawiciele podmiotów gospodarczych) - zgłaszanie powyższych postulatów jest możliwe przez cały rok, a decyzja w zakresie każdego ze zgłoszeń podejmowana jest na najbliższej poświęconej aktualizacji strategii, sesji Rady Gminy
- aktualizacja Strategii odbywa się poprzez uchwałę Rady Gminy
- po dokonaniu aktualizacji każdorazowo przygotowywana jest ujednolicona wersja opracowania, w której umieszcza się załączniki dokumentujące kolejne dokonane zmiany (informującą kiedy i na czyj wniosek dane zadanie zostało umieszczone lub usunięte, z uzasadnieniem dokonania zmiany)
- na przełomie lat 2018/19 (gdy dostępne będą dane statystyczne za rok 2017) należy dokonać ponownej analizy uwarunkowań rozwoju gminy oraz sporządzić pełną ewidencję dotąd zrealizowanych lub zdezaktualizowanych ustaleń. W 2018 roku należy dokonać przeglądu wskaźników statystycznych realizacji Strategii. Działania te będą stanowiły „małą aktualizację” Strategii. „Mała aktualizacja” będzie więc miała na celu – na bazie zaktualizowanych uwarunkowań – potwierdzenie lub dokonanie ewentualnej korekty zakładanych wskaźników realizacji Strategii. Dopuszcza się uzupełnienie Strategii o dodanie nowych wskaźników monitorujących stopień realizacji celów Strategii.
- najpóźniej około roku 2022 należy dokonać pełnej i kompleksowej diagnozy uwarunkowań wraz z identyfikacją potrzeb rozwojowych gminy - należy się spodziewać, że do tego czasu zmieni się stan rozwoju gminy, stan rozwoju województwa, zmienią się zasady finansowania rozwoju w polityce unijnej, zmienią się potrzeby i oczekiwania społeczne. W tym czasie gmina (podobnie jak inne obszary) znajdzie się w początkowej fazie transformacji demograficznej (szybkiego wzrostu liczby ludności starszej) i niezbędna będzie weryfikacja stanu przygotowania do znacznego wzrostu liczby ludności starszej.

Podmioty odpowiedzialne. Priorytetowanie działań

Tabela. Macierz kompetencji - podmioty odpowiedzialne za realizację ustaleń Strategii oraz ustalenie priorytetów dla działań i przedsięwzięć

Uwaga - pole ranga/priorytet należy interpretować następująco:

„najwyższy” - zadanie o absolutnie największym znaczeniu dla rozwoju gminy, powinno być realizowane natychmiast przy zaangażowaniu maksymalnych możliwych sił i środków

„wysoki” - zadanie o bardzo dużym znaczeniu dla rozwoju gminy, powinno być realizowane możliwie szybko przy zaangażowaniu maksymalnych możliwych sił i środków

„średni” - zadanie ważne dla rozwoju gminy, ale nie wskazywane jako niezbędne lub nie wiążące się z realizacją najważniejszych potrzeb; powinno być realizowane przy braku bardziej istotnych potrzeb lub w sytuacji gdy nie wiąże się z dużym nakładem środków

„niski” - zadanie nie mające bezpośredniego lub pośredniego wpływu na realizację potrzeb rozwojowych gminy, ale mogące pozytywnie wpłynąć na jej stan rozwoju; powinno być realizowane przy braku bardziej istotnych potrzeb

Nadanie rangi/priorytetu nie jest wiążące dla władz gminy - ma zadanie pomocnicze przy podejmowaniu decyzji na temat kształtowania rozwoju gminy.

Kierunek	Podmiot odpowiedzialny	Rola samorządu gminy	Ranga/priorytet dla kierunku
Obszar działań 1. Nowoczesne społeczeństwo - usługi publiczne dla wszystkich pokoleń			
Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w szkołach podstawowych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	najwyższy
Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w gimnazjum	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	najwyższy
Zapewnienie powszechnego dostępu do opieki przedszkolnej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	najwyższy
Poprawa poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej	samorząd powiatowy	inicjująca / wspierająca	wysoki
Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia	za realizację odpowiadają podmioty prowadzące usługi z dziedziny ochrony zdrowia	wsparcie działań podmiotów działających na terenie gminy - zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	wysoki
Rozwój bazy i oferty placówek kultury, w tym wykorzystanie narzędzia strategii rozwoju dla poprawy sprawności funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Wykorzystanie potencjału placówek kultury na terenie gminy dla rozwoju społecznego, w tym rozwój oferty dla ludności starszej	za realizację odpowiada samorząd gminy możliwa współpraca z sektorem NGO (powierzenie realizacji)	wykonawcza inicjująca i wspierająca	średni po roku 2020 - wysoki

Strategia rozwoju gminy Bukowiec

	niektórych zadań)		
Rozwój usług e-administracji	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Wzmacnianie zdolności do realizacji zadań z zakresu opieki społecznej oraz rozwiązywania problemów grup dotkniętych wykluczeniami społecznymi	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Zapewnienie bezpieczeństwa ludności i mienia	za realizację odpowiada administracja rządowa (Policja, Państwowa Straż Pożarna) oraz Ochotnicza Straż Pożarna	wsparcie działań podmiotów odpowiedzialnych - zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania dopuszcza się udział gminy w zakupie wyposażenia, finansowaniu poprawy kwalifikacji, itp.	średni (brak istotnych potrzeb)
Rozwój współpracy z sąsiednimi samorządami gminnymi na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów i realizacji wspólnych celów rozwojowych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Dostosowanie bazy lokalowej usług publicznych na terenie gminy do potrzeb ludności starszej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni po roku 2018 - wysoki po roku 2020 - najwyższy
Obszar działań 2. Nowoczesne społeczeństwo - przestrzeń dla rozwoju społecznego			
Poprawa estetyki i funkcjonalności istniejących oraz tworzenie nowych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb niepełnosprawnych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb ludności starszej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki po roku 2018 - wysoki
Kontynuacja procesów rewitalizacji, poprawy estetyki, odnowy wsi w miejscowościach na terenie gminy	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Rozbudowa infrastruktury sportowej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni/wysoki
Ochrona dziedzictwa kultury	za realizację odpowiada częściowo samorząd gminy	wykonawcza/wspierająca	niski/średni
Zwiększanie potencjału środowiskowego przestrzeni gminy	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	niski

Strategia rozwoju gminy Bukowiec

Promocja ładu przestrzennego oraz rozwój edukacji ekologicznej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	niski
Wsparcie budownictwa mieszkaniowego poprzez wyznaczanie i wyposażanie w infrastrukturę terenów rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz realizacja mieszkań socjalnych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Obszar działań 3. Nowoczesne społeczeństwo - wzrost aktywności społecznej			
Wsparcie sektora organizacji pozarządowych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Integracja społeczności gminnej i zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym gminy	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Rozwój przedsięwzięć ekonomii społecznej	sektor pozarządowy osoby prywatne podmioty gospodarcze	inicjująca, wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	wysoki
Popularyzacja sportu i aktywności ruchowej	za realizację odpowiada przede wszystkim samorząd gminy za pomocą działalności gminnych placówek oświaty i kultury oraz akcji promocyjnych wśród mieszkańców zadanie może być także realizowane przez sektor NGO	wykonawcza	średni
Wsparcie klubów i stowarzyszeń sportowych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Rozwój usług poradnictwa dla mieszkańców	za realizację odpowiada przede wszystkim sektor NGO	wspierająca	średni
Kształtowanie tożsamości lokalnej i regionalnej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	niski
Obszar działań 4. Przestrzeń dla gospodarki			
Przygotowanie terenów dla rozwoju przedsiębiorczości	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki po roku 2018 - najwyższy
Instytucjonalne wsparcie przedsiębiorców na terenie gminy	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Rozwój instytucji otoczenia biznesu	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza (w ramach kompetencji)	niski
Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza (w ramach kompetencji)	wysoki
Współpraca z sąsiednimi gminami na rzecz pozyskiwania inwestorów dla powiatu świeckiego	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Promocja gospodarcza gminy	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki

	gminy		
Obszar działań 5. Dostępna gmina			
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg wojewódzkich	za realizację odpowiada samorząd województwa	inicjująca i wspierająca	średni (brak pilnych potrzeb)
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg powiatowych	za realizację odpowiada samorząd powiatu	inicjująca i wspierająca	wysoki
Rozbudowa systemu dróg gminnych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Przebudowa dróg niepublicznych uznanych za kluczowe dla rozwoju gminy	właściciele dróg	inicjująca i wspierająca poziom zaangażowania zależny od znaczenia danej drogi dla lokalnej społeczności	średni
Rozwój sieci dróg rowerowych dla transportu i rekreacji	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Poprawa dostępności gminy w komunikacji publicznej	samorząd województwa samorząd powiatu	inicjująca i wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania możliwa jest współpraca z sąsiednimi gminami oraz samodzielne prowadzenie transportu publicznego na terenie gminy	najwyższy
Poprawa bezpieczeństwa na drogach	zarządcy dróg	wykonawcza w zakresie dróg gminnych inicjująca i wspierająca na pozostałych drogach – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	średni
Obszar działań 6. Sprawna infrastruktura			
Zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Zapewnienie obsługi w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków (w tym rozwój systemów zbiorczych oraz oczyszczalni przydomowych)	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	wysoki
Realizacja gazociągu dystrybucyjnego na terenie gminy	zarządca sieci	wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	średni
Rozwój infrastruktury łączności i infrastruktury służącej upowszechnianiu technologii informacyjnych w celu zapewnienia	podmioty gospodarcze operatorzy usług telekomunikacyjnych	wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	wysoki

powszechnego dostępu do internetu	w szczególnych przypadkach – samorząd		
Rozwój proekologicznych systemów grzewczych	za realizację w stosunku do budynków będących własnością gminy odpowiada samorząd gminy inwestorzy prywatni	wykonawcza w stosunku do budynków będących własnością gminy wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	średni/wysoki
Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej	za realizację w stosunku do budynków będących własnością gminy odpowiada samorząd gminy inwestorzy prywatni	wykonawcza w stosunku do budynków będących własnością gminy wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	średni/wysoki
Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej wykorzystującej odnawialne źródła energii	inwestorzy prywatni	wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	średni/wysoki
Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	średni
Wsparcie dla budownictwa cechującego się wysoką efektywnością energetyczną	inwestorzy prywatni	wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	niski
Zapewnienie pewności zasilania w energię elektryczną	zarządca sieci	wspierająca – zakres i rodzaj wsparcia do ustalenia w zależności od potrzeb, możliwości i woli zaangażowania	niski (brak pilnych potrzeb)
Rozwój systemu gospodarki odpadami	za realizację odpowiada samorząd gminy	wykonawcza	niski/średni (brak pilnych potrzeb, system działa prawidłowo)

Oferta gminy Bukowiec dla województwa - zdolność do pełnienia funkcji ponadlokalnych

Gmina Bukowiec wykazuje uwarunkowania i prezentuje potencjał predestynujący ją do aktywnego udziału w procesach rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego, to znaczy realizacji zadań istotnych dla modernizacji województwa. Jest więc gotowa do przyjmowania zadań i realizacji funkcji oddziałujących na obszary sąsiednich gmin, a nawet na obszar znacznej części województwa (zakłada się, że zadania te powinny być w dużym stopniu finansowane ze źródeł zewnętrznych). Gmina wskazuje także na istotne potrzeby w zakresie zadań leżących w kompetencjach władz województwa (mających kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy Bukowiec), które w procesie modernizacji województwa powinny być uwzględnione.

W szczególności należy zauważyć, że południowo-wschodnia część gminy leży w pobliżu planowanego węzła Gruczno na drodze ekspresowej S5 i może być obszarem rozwoju przedsiębiorczości o znaczeniu ponadlokalnym. Gmina Bukowiec pozbawiona jest istotnych ograniczeń przyrodniczych - w przeciwieństwie do gmin Świecie i Pruszcz, objętych w dużej części ochroną przyrody i w związku z powyższym wykazujących

istotne ograniczenia prawne dla rozwoju gospodarczego.

Tabela. Zdolność gminy Bukowiec do pełnienia funkcji ponadlokalnych oraz zadania poziomu regionalnego kluczowe dla funkcjonowania gminy

Oferta Gmina Bukowiec oferuje/deklaruje:	Oczekiwania Gmina Bukowiec oczekuje od władz województwa:
<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeń dla rozwoju gospodarczego w rejonie pozbawionym przyrodniczych ograniczeń rozwoju przedsiębiorczości w pobliżu węzła Gruczno Przestrzeń dla rozwoju stref gospodarczych w kierunku przetwórstwa rolno-spożywczego Możliwość rozwoju działalności opiekuńczych dla ludności starszej (rozwój bazy pobytowej - domów spokojnej starości, itp.) - o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania 	<ul style="list-style-type: none"> Ustanowienia dogodnych połączeń transportu publicznego z Bydgoszczą - umożliwiających swobodne dojazdy do pracy i szkół; postulat ten może być zrealizowany poprzez bezpośrednią komunikację autobusową lub stworzenie połączeń multimodalnych - z wykorzystaniem transportu kolejowego (np. poprzez węzeł przesiadkowy na stacji Parlin lub Terespol Pomorski lub Świekatowo lub Pruszcz, z organizacją dojazdu do tych punktów)

Pola współpracy z sąsiednimi samorządami

W Strategii wskazano szereg zagadnień istotnych dla rozwoju gminy Bukowiec, a jednocześnie identyfikowanych jako zagadnienia ważne także dla rozwoju sąsiednich gmin, które ze względu na swój charakter mogłyby i powinny być przedmiotem współpracy z sąsiednimi gminami. Przede wszystkim wskazuje się na fakt, iż wiele z gmin sąsiednich, podobnie jak gmina Bukowiec, prezentuje zbyt mały potencjał, by samodzielnie sprostać realizacji tych zadań, ale łączny potencjał kilku gmin sąsiednich jest już na tyle znaczący, że uzasadnia podejmowanie wspólnych działań. Wśród potencjalnych partnerów dostrzega się przede wszystkim gminy bezpośredniego lub bliskiego sąsiedztwa, to znaczy: Świekatowo, Lniano, Pruszcz, Drzycim, ale także Świecie (zwłaszcza miejscowości południowej i zachodniej części).

Rola gminy Bukowiec (tak jak i każdej z pozostałych gmin) w tego typu współpracy może polegać na jej inicjowaniu, aktywnym uczestnictwie a nawet pełnieniu roli lidera w realizacji części zadań.

Wskazuje się na następujące pola współpracy z samorządami gmin sąsiednich:

1. Rozwój bazy i oferty szkolnictwa dla dorosłych i poprawy kwalifikacji ludności dorosłej - na bazie istniejących szkół
2. Rozwój bazy i oferty szkolnictwa zawodowego dla młodzieży - na bazie istniejących szkół lub poprzez utworzenie nowej placówki dla obsługi południowo-zachodniej części powiatu świeckiego
3. Działania na rzecz realizacji transportu publicznego w relacjach: wewnątrzpowiatowych (czyli dla zapewnienia łatwiej dostępności Świecia oraz łatwej dostępności węzłów przesiadkowych na sieci kolejowej) oraz relacjach na zewnątrz powiatu - co najmniej do Bydgoszczy, a optymalnie - także do Grudziądza i Tucholi (współpraca samorządów ma polegać na lobbowaniu na rzecz ustanowienia relacji łączących kilka gmin sąsiednich z tymi miastami; współpraca ma na celu zapewnienie popytu na usługi przewozowe, wkład samorządów może polegać na zapewnieniu/sfinansowaniu badań lokalnych rynków na usługi przewozowe)
4. Wspólna realizacja zadań z zakresu rozwoju społecznego polegająca na pełnieniu zadań nie tylko dla mieszkańców własnej gminy, ale także gmin sąsiednich (zwłaszcza w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej, przedszkoli, kultury, aktywności społecznej). Współpraca może polegać na: 1. specjalizacji poszczególnych placówek w gminach w zakresie określonych rodzajów ofert - specjalizacja pozwoli na przygotowanie oferty o wysokiej jakości, a jednocześnie zapewni większy popyt na ofertę, 2. odejściu od ściśle administracyjnego obszaru obsługi (obecnie placówki gminne obsługują mieszkańców danej gminy - pożądane jest, by obsługiwały mieszkańców wszystkich okolicznych miejscowości, bez względu na gminę, w której te miejscowości są położone)
5. Utworzenie „wspólnego” inkubatora przedsiębiorczości lub centrum obsługi inwestorów obejmującego kilka

gmin sąsiednich.

6. Obsługa ludności starszej - powołanie specjalistycznej agencji opiekuńczej - finansowanej przez kilka sąsiednich gmin - realizującej pomoc (w tym opiekę domową) dla ludności starszej.

Pola współpracy z sektorem pozarządowym

Strategia rozwoju gminy formułuje kilka rodzajów aktywności społeczno-gospodarczej, w których wskazuje się możliwość wykorzystania potencjału organizacji sektora pozarządowego (NGO) dla stymulowania rozwoju gminy - bądź poprzez wspieranie działań samorządu gminnego, bądź poprzez samodzielną realizację zadań.

W okresie programowania 2014-20 przywiązuje się dużą wagę do wykorzystania potencjału sektora pozarządowego dla rozwoju lokalnego. Wiąże się z tym bezpośrednio idea Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS, ang. CLLD). „Plan modernizacji 2020+” definiuje to zagadnienie następująco:

„Celem RLKS jest wspieranie oddolnych działań społeczności lokalnych na rzecz rozwoju lokalnego, głównie obszarów wiejskich (choć dopuszcza się również udział miast w tym instrumencie). Rozwój lokalny kierowany jest przez Lokalne Grupy Działania (LGD), składające się z osób reprezentujących lokalne interesy publiczne i prywatne interesy społeczno-gospodarcze, przy czym społeczeństwo obywatelskie i partnerzy z sektora prywatnego powinni posiadać co najmniej 50% udziału w procesach decyzyjnych, a żadna pojedyncza grupa interesów nie powinna posiadać więcej niż 49% głosów.”

Do idei RLKS nawiązują „Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020”, w których wyróżnia się lokalny poziom interwencji, charakteryzowany w sposób następujący: *„rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten będzie obejmował gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju).”* W innym miejscu uzupełnia się powyższe o: *„Poziom lokalny – na którym funkcjonują LGD w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). Poziom ten określany jest jako „Obszar Lokalnej Aktywności”.*

Podkreśla się, że sektor pozarządowy musi być przez władze lokalne traktowany jako partner w realizacji procesów rozwojowych, a nie jako konkurent. Partnerstwo to może polegać na przykład na powierzaniu organizacjom pozarządowym realizacji części zadań z zakresu społecznego, leżących wśród zadań samorządów lokalnych - w największym stopniu może to dotyczyć animowania życia społecznego, aktywności kulturalnej, aktywności sportowej, poradnictwa, szkoleń, integracji społeczności, integracji międzypokoleniowej - a więc realizacji zadań, dla których mają być powołane lokalne placówki rozwoju społecznego (jako efekt ewolucji lokalnych domów kultury i świetlic wiejskich). W tabeli kompetencji w zakresie realizacji ustaleń strategii określono kierunki i przedsięwzięcia, w których lokalni liderzy i organizacje pozarządowe będą pożądanymi partnerami realizacji ustaleń strategii. Są to głównie zadania z zakresu rozwoju społecznego

Zgodność Strategii rozwoju gminy Bukowiec ze Strategią rozwoju województwa

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego została uchwalona 21 października 2013 r. Nosi tytuł „Plan modernizacji 2020+” co jest nawiązaniem do najważniejszego założenia rozwoju województwa - jego modernizacji.

Zgodność strategii gminnej ze strategią wojewódzką należy rozpatrywać na dwóch płaszczyznach:

- a) ogólnych założeń rozwoju gminy w kontekście założeń rozwoju województwa
- b) zgodności szczegółowych ustaleń dokumentu gminnego z ustaleniami dokumentu wojewódzkiego

Idea „Planu modernizacji 2020+” jest następująca:

„Osią przewodnią obecnej Strategii jest modernizacja województwa, rozumiana jako zdecydowane działania

skoncentrowane na wybranych dziedzinach, szczególnie ważnych dla jakości życia mieszkańców i konkurencyjności województwa [...] Celem Strategii jest zasadnicza poprawa sytuacji w tych właśnie wybranych dziedzinach, poprzez przełamanie dotychczasowych barier oraz przygotowanie społeczeństwa i przestrzeni województwa do nowych wyzwań rozwojowych, które zaistnieją w III dekadzie XXI wieku.”

Idea strategii rozwoju gminy jest identyczna - to znaczy strategia ma stanowić odpowiedź na zidentyfikowane problemy i bariery oraz stawić czoła prognozowanym wyzwaniom. W kontekście generalnych założeń ma tu miejsca pełna zgodność - strategia rozwoju gminy kładzie nacisk na rozwój gospodarczy, rozwój społeczny i zapewnienie dostępności - a więc na wszystkie te aspekty, które w strategii wojewódzkiej są definiowane na problemy rozwoju obszarów wiejskich.

Specyfika rozwoju gminy powoduje, że charakter ustaleń strategii gminnej odbiega od ustaleń dla strategii województwa - w przypadku gminy są one znacznie bardziej szczegółowe. Tym samym trudno zachować jednoznaczna i bezpośrednią zgodność z ustaleniami strategii wojewódzkiej. Niemniej jednak - odnosząc kierunki działań wskazane w strategii gminnej do priorytetów i celów operacyjnych wskazanych w strategii wojewódzkiej, dostrzega się wysoki stopień zgodności.

W „Planie modernizacji 2020+” w sposób następujący zdefiniowano priorytety i cele operacyjne:

„Priorytet należy rozumieć jako najważniejszą i najpilniejszą do realizacji „potrzebę rozwojową” województwa – stąd też przy przyjętej metodologii prac, w zapisie ustaleń Strategii priorytety mają charakter nadrzędny w stosunku do pozostałych ustaleń.

Wyróżniono następujące priorytety:

- Konkurencyjna gospodarka
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast
- Silna metropolia
- Nowoczesne społeczeństwo”

[...]

„Najważniejszymi ustaleniami operacyjnymi Strategii są cele strategiczne – realizujące (w formie „pakietów działań” dla autonomicznych zagadnień) potrzeby zidentyfikowane w ramach priorytetów rozwoju.

Zidentyfikowano osiem celów strategicznych:

- Gospodarka i miejsca pracy
- Dostępność i spójność
- Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
- Innowacyjność
- Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
- Bezpieczeństwo
- Sprawne zarządzanie
- Tożsamość i dziedzictwo”

W tabeli zawarto szczegółowa ocenę zgodności poziomów operacyjnych obydwu strategii.

Tabela. Ocena zgodności ustaleń Strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa

Kierunki określone w Strategii rozwoju gminy Bukowiec	Zgodność z poziomem formułowania priorytetów w „Planie modernizacji 2020+”	Zgodność z poziomem formułowania celów strategicznych „Planie modernizacji 2020+”
Obszar działań 1. Nowoczesne społeczeństwo - usługi publiczne dla wszystkich pokoleń		
Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w szkołach podstawowych	Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia w	Konkurencyjna gospodarka	Aktywne społeczeństwo i

gimnazjum	Nowoczesne społeczeństwo	sprawne usługi
Zapewnienie powszechnego dostępu do opieki przedszkolnej	Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Poprawa poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych ludności dorosłej	Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Gospodarka i miejsca pracy
Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości ochrony zdrowia	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Rozwój bazy i oferty placówek kultury, w tym wykorzystanie narzędzia strategii rozwoju dla poprawy sprawności funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Wykorzystanie potencjału placówek kultury na terenie gminy dla rozwoju społecznego, w tym rozwój oferty dla ludności starszej	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Rozwój usług e-administracji	Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Sprawne zarządzanie
Wzmacnianie zdolności do realizacji zadań z zakresu opieki społecznej oraz rozwiązywania problemów grup dotkniętych wykluczeniami społecznymi	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Zapewnienie bezpieczeństwa ludności i mienia	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Bezpieczeństwo
Rozwój współpracy z sąsiednimi samorządami gminnymi na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów i realizacji wspólnych celów rozwojowych	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Sprawne zarządzanie
Dostosowanie bazy lokalowej usług publicznych na terenie gminy do potrzeb ludności starszej	Modernizacja przestrzeni wsi i miast Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Obszar działań 2. Nowoczesne społeczeństwo - przestrzeń dla rozwoju społecznego		
Poprawa estetyki i funkcjonalności istniejących oraz tworzenie nowych przestrzeni publicznych służących integracji lokalnych społeczności	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb niepełnosprawnych	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Sprawne zarządzanie
Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb ludności starszej	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Kontynuacja procesów rewitalizacji, poprawy estetyki, odnowy wsi w miejscowościach na terenie gminy	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Rozbudowa infrastruktury sportowej	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i

	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	sprawne usługi
Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Ochrona dziedzictwa kultury	Nowoczesne społeczeństwo Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Tożsamość i dziedzictwo
Zwiększanie potencjału środowiskowego przestrzeni gminy	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Tożsamość i dziedzictwo
Promocja ładu przestrzennego oraz rozwój edukacji ekologicznej	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Sprawne zarządzanie
Wsparcie budownictwa mieszkaniowego poprzez wyznaczenie i wyposażenie w infrastrukturę terenów rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz realizacja mieszkań socjalnych	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Obszar działań 3. Nowoczesne społeczeństwo - wzrost aktywności społecznej		
Wsparcie sektora organizacji pozarządowych	Nowoczesne społeczeństwo	Sprawne zarządzanie
Integracja społeczności gminnej i zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym gminy	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Rozwój przedsięwzięć ekonomii społecznej	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Sprawne zarządzanie
Popularyzacja sportu i aktywności ruchowej	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Wsparcie klubów i stowarzyszeń sportowych	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Rozwój usług poradnictwa dla mieszkańców	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Kształtowanie tożsamości lokalnej i regionalnej	Nowoczesne społeczeństwo	Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Tożsamość i dziedzictwo
Obszar działań 4. Przestrzeń dla gospodarki		
Przygotowanie terenów dla rozwoju przedsiębiorczości	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy
Instytucjonalne wsparcie przedsiębiorców na terenie gminy	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy
Rozwój instytucji otoczenia biznesu	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy
Wsparcie rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy Nowoczesny sektor rolno-spożywczy
Współpraca z sąsiednimi gminami na rzecz pozyskiwania inwestorów dla powiatu świeckiego	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy Sprawne zarządzanie

Promocja gospodarcza gminy	Konkurencyjna gospodarka	Gospodarka i miejsca pracy
Obszar działań 5. Dostępna gmina		
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg wojewódzkich	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Dostępność i spójność
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg powiatowych	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Dostępność i spójność
Rozbudowa systemu dróg gminnych	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Dostępność i spójność
Osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu technicznego dróg gminnych	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Dostępność i spójność
Przebudowa dróg niepublicznych uznanych za kluczowe dla rozwoju gminy	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Dostępność i spójność
Rozwój sieci dróg rowerowych dla transportu i rekreacji	Modernizacja przestrzeni wsi i miast Nowoczesne społeczeństwo	Dostępność i spójność Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi Bezpieczeństwo Sprawne zarządzanie
Poprawa dostępności gminy w komunikacji publicznej	Konkurencyjna gospodarka Nowoczesne społeczeństwo	Dostępność i spójność Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi
Poprawa bezpieczeństwa na drogach	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Bezpieczeństwo
Obszar działań 6. Sprawna infrastruktura		
Zapewnienie obsługi w zakresie zaopatrzenia w wodę	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Zapewnienie obsługi w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków (w tym rozwój systemów zbiorczych oraz oczyszczalni przydomowych)	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Realizacja gazociągu dystrybucyjnego na terenie gminy	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Rozwój infrastruktury łączności i infrastruktury służącej upowszechnianiu technologii informacyjnych w celu zapewnienia powszechnego dostępu do internetu	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast Nowoczesne społeczeństwo	Innowacyjność
Rozwój proekologicznych systemów grzewczych	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Rozwój elektroenergetyki oraz energetyki ciepłej	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie

wykorzystującej odnawialne źródła energii	miast	
Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury komunalnej	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Wsparcie dla budownictwa cechującego się wysoką efektywnością energetyczną	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Zapewnienie pewności zasilania w energię elektryczną	Konkurencyjna gospodarka Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie
Rozwój systemu gospodarki odpadami	Modernizacja przestrzeni wsi i miast	Sprawne zarządzanie

Ponadto zwraca się uwagę, że zastosowana w Strategii rozwoju gminy metodologia, polegająca na formułowaniu tematycznych obszarów działań, a w ich ramach - kierunków działań oraz na imiennym wskazaniu konkretnych zidentyfikowanych przedsięwzięć w ramach poszczególnych obszarów działań, nawiązuje bezpośrednio do Strategii rozwoju województwa, gdzie w ramach celów strategicznych wyróżniono kierunki działań oraz imiennie nazwano dotychczas zidentyfikowane przedsięwzięcia.

Monitoring realizacji ustaleń strategii

Rola i założenia monitoringu

Obligatoryjny monitoring stanu gminy dotyczy tylko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (wynika z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 32 stwierdza iż „W celu oceny aktualności studium i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem decyzji zamieszczonych w rejestrach, o których mowa w art. 57 ust. 1-3 i art. 67, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego”. Powyższa ustawa precyzuje także, że ocena taka powinna się odbywać co najmniej raz w czasie kadencji rady gminy).

Częstotliwość i charakter (zakres) tego typu monitoringu są zdecydowanie niewystarczające, stąd tak duża rola inicjatyw podejmowanych przez samorządy w tym zakresie. System monitoringu stanu gminy służy jej lepszemu zarządzaniu. Bieżący dostęp do najbardziej aktualnych danych dotyczących stanu rozwoju oraz charakteru (kierunków, tendencji, natężenia i dynamiki) zachodzących procesów społeczno-gospodarczych, jak również ocena pozycji gminy na tle innych jednostek, pozwalają na podejmowanie działań zapewniających realizację interesów gminy w najlepszy z możliwych w danej sytuacji i przy określonych możliwościach, sposób.

Monitorowanie zachodzących zmian jest jednym z podstawowych instrumentów kreowania rozwoju danego obszaru. Znajomość aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej (także sytuacji na tle innych jednostek) pozwala na szybsze i trafniejsze podejmowanie decyzji. W przypadku planowania strategicznego, monitoring ma na celu:

- ocenę stopnia realizacji zakładanych celów rozwoju,
- ocenę stopnia i jakości realizacji zadań własnych,
- ocenę stanu zagospodarowania przestrzennego i jego zmian,
- szybką identyfikację pojawiających się konfliktów lub barier rozwoju oraz przeciwdziałanie im,
- ocenę charakteru zmian uwarunkowań, w których funkcjonuje dana jednostka (zmiana uwarunkowań zewnętrznych bardzo często przewartościowuje mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju),
- ocenę potrzeby aktualizacji Strategii (związaną z pojawieniem się zbyt wielu, lub zbyt złożonych

nowych uwarunkowań rozwoju).

Doceniając rolę monitoringu w nowoczesnym zarządzaniu gminą, sugeruje się powierzenie tego zadania jednemu z referatów w strukturach Urzędu Gminy lub nawiązanie stałej, wieloletniej współpracy z jednostką badawczą realizującą to zagadnienie na potrzeby gminy. Korzystnym rozwiązaniem byłoby także powołanie i wspólne utrzymywanie przez kilka gmin powiatu, komórki świadczącej tego typu usługi na rzecz tych gmin lub powołanie tego typu biura o zasięgu powiatowym.

Źródłami danych na potrzeby monitoringu są:

- Urząd Gminy oraz instytucje podległe samorządowi gminy – w zakresie zadań własnych, zmian zagospodarowania, inwestycji realizowanych na terenie gminy,
- Urząd Statystyczny – w zakresie zagadnień społeczno-gospodarczych (zachodzących procesów i struktur mający miejsce w gminie) oraz w zakresie oceny zmian roli i znaczenia gminy na tle powiatu i województwa,
- gestorzy sieci – w zakresie infrastruktury technicznej (zwłaszcza przesyłowej) oraz komunikacyjnej (drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe, linie kolejowe) zlokalizowanej na terenie gminy,
- Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska – jako instytucja prowadząca regularne oceny stanu różnych aspektów środowiska na terenie województwa,
- w zakresie analiz zmian uwarunkowań zewnętrznych – wynikających np. ze zmian stanu zagospodarowania i poziomu rozwoju powiatu i województwa, postuluje się nawiązanie trwałej współpracy z instytucją zewnętrzną (uczelnia, firmą konsultingową, pracownią planowania przestrzennego) lub powołanie przez kilka gmin powiatu, komórki świadczącej tego typu usługi na rzecz tych gmin, a optymalnym rozwiązaniem byłoby powołanie biura o takim charakterze o zasięgu powiatowym.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż samorząd gminny odpowiada tylko za niewielką część zadań niezbędnych dla powodzenia rozwoju gminy. W przypadku niektórych innych przedsięwzięć działania samorządu mogą mieć charakter katalizatorów - samorząd nie może bezpośrednio realizować zadań, ale może tworzyć sprzyjające warunki dla różnego rodzaju przedsięwzięć. Niektóre uwarunkowania są jednak całkowicie niezależne od działań samorządu. Niemniej jednak, monitorowane powinny być wszystkie ustalenia - niezależnie od kompetencji.

Oceniając możliwości monitorowania zmian stanu gminy, należy zwrócić uwagę, iż:

- część zadań zapisanych w Strategii wiąże się z jednorazowym wykonaniem inwestycji - monitoring tego typu przedsięwzięć jest najłatwiejszy, gdyż miarą sukcesu jest tu ich zrealizowanie;
- część działań, które są zapisane w Strategii jako ważne dla rozwoju, nie ma charakteru mierzalnego - nie można liczbowo lub wskaźnikowo określić, czy zadanie zostało wykonane;
- w zakresie niektórych rodzajów działań, miarą sukcesu jest poprawa pozycji gminy w danej dziedzinie na tle innych gmin. W ten sposób należy oceniać ogólny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego - sytuacją dowodzącą, iż rozwój danego obszaru jest porównywalny z innymi co do tempa i charakteru, jest nie pogarszanie własnej pozycji na tle średnich i na tle innych obszarów, a miarą sukcesu jest ich poprawa;
- wiele zadań ma charakter ciągły - dotyczą one np. zadań własnych w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej. W zakresie infrastruktury technicznej pierwszy etap wiąże się z rozbudową sieci i urządzeń do czasu osiągnięcia zakładanego stanu (ten etap jest mierzalny i porównywalny z innymi obszarami), ale kolejny etap to utrzymywanie bieżącej sprawności i odpowiednich standardów funkcjonowania (na

tym etapie nie ma możliwości porównań z innymi obszarami, a jedynie istnieje możliwość określenia, na ile sprawna jest gminna infrastruktura);

- wiele zadań nie ma charakteru inwestycyjnego, a jedynie wiążą się z poprawą - usprawnieniem istniejącego stanu.

Monitoring powinien być przeprowadzany poprzez coroczne (jednorazowe w ciągu roku) sporządzenie raportu przedstawiającego zestawienie danych i informacji o aktualnym stanie gminy, stanie realizacji zamierzanych celów rozwoju, stanie zagospodarowania przestrzennego oraz zmianach, które zaszły w tych aspektach w okresie od poprzedniego raportu. Sugeruje się, by wykonywać tego typu opracowanie w drugim kwartale każdego roku, gdyż wówczas dostępne są już dane i informacje za rok ubiegły (dane dotyczące zadań własnych) lub z poprzedzającego go roku (dane publikowane przez Urząd Statystyczny).

Prowadząc monitoring, należy być świadomym, że w zakresie wielu aspektów rozwoju nie istnieją proste miary statystyczne pozwalające na ocenę tempa zachodzących zmian. W zakresie niektórych dziedzin nie jest możliwe określenie optymalnego stanu rozwoju – tym samym nie można określić stopnia zrealizowania tego celu (zaawansowania realizacji). W przypadku części zagadnień ocena jest utrudniona ze względu na sposób zbierania lub publikowania danych przez służby do tego powołane (np. inspekcję ochrony środowiska, urząd statystyczny). W niektórych aspektach charakter zmian można ocenić dopiero w okresie kilku-kilkunastu lat (np. związek poziomu edukacji z sytuacją na rynku pracy).

Wskaźniki realizacji celów rozwoju gminy

Stan realizacji ustaleń Strategii będzie monitorowany na trzech płaszczyznach:

- ogólnej - obejmującej generalne wskaźniki stanu realizacji celów rozwoju gminy
- szczegółowej - obejmującej szczegółowe wskaźniki stanu realizacji celów rozwoju gminy
- szczegółowej - obejmującej ocenę stanu przedsięwzięć zidentyfikowanych w procesie tworzenia Strategii i zawartych w ustaleniach Strategii oraz wszelkich innych przedsięwzięć podjętych podczas realizacji ustaleń Strategii (zidentyfikowanych już po przyjęciu Strategii jako instrumenty realizacji jej ustaleń).

Generalne wskaźniki stanu realizacji celów rozwoju gminy

Ustala się następujące generalne wskaźniki celów rozwoju gminy (w danych GUS):

- wskaźnik bezrobocia
- zasięg korzystania z pomocy społecznej - wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem
- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą
- wskaźnik liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat
- pozycja gminy w zakresie wyników sprawdzianu szóstoklasistów na tle powiatu świeckiego (średni wynik dla szkół w gminie)
- pozycja gminy w zakresie wyników egzaminu gimnazjalnego na tle powiatu świeckiego (średni wynik dla szkół w gminie) - w zakresie wyników egzaminu z matematyki

Za satysfakcjonujące wyniki, świadczące o osiągnięciu i utrzymywaniu właściwego charakteru procesów rozwojowych, uznaje się:

- stopa bezrobocia - utrzymywanie ogólnego wskaźnika udziału bezrobotnych w ludności w wieku

produkcyjnym - na poziomie poniżej 6%

- wskaźnik udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem - utrzymywanie wskaźnika na poziomie poniżej 10%
- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą - przekroczenie wartości 230
- wskaźnik liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat - przekroczenie wskaźnika 750
- pozycja gminy w zakresie wyników sprawdzianu szóstoklasistów na tle powiatu świeckiego (średni wynik dla szkół w gminie) - trwałe lokowanie się wśród 3 najlepszych gmin
- pozycja gminy w zakresie wyników egzaminu gimnazjalnego na tle powiatu świeckiego (średni wynik dla szkół w gminie) - trwałe lokowanie się wśród 3 najlepszych gmin

Szczegółowe wskaźniki stanu realizacji celów rozwoju gminy

Ustala się następujące szczegółowe wskaźniki celów rozwoju gminy:

wg danych GUS:

- liczba mieszkańców
- saldo migracji
- liczba bezrobotnych
- liczba bezrobotnych kobiet
- liczba długotrwale bezrobotnych
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
- liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ostatnim (ubiegłym) roku
- odsetek utwardzonych dróg gminnych
- odsetek mieszkańców obsługiwanych za pomocą wodociągu zbiorczego
- odsetek mieszkańców obsługiwanych za pomocą sieci kanalizacyjnej

wg analiz własnych Urzędu Gminy:

- wyniki osiągnięte przez uczniów szkół podstawowych i gimnazjum w egzaminach określonych ustawowo (dane publikowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Gdańsku)
- długość dróg gminnych wymagających remontów
- odsetek dróg gminnych wymagających remontów
- długość dróg rowerowych na terenie gminy
- długość dróg rowerowych zrealizowanych na terenie gminy w ostatnim (ubiegłym) roku
- liczba świetlic wiejskich
- liczba stałych uczestników zajęć prowadzonych przez świetlice wiejskie
- liczba/powierzchnia/długość (w zależności od specyfiki) zrealizowanych w ostatnim (ubiegłym) roku obiektów/infrastruktury służących celom sportu i rekreacji
- liczba organizacji sektora pozarządowego, z którymi nawiązano współpracę w zakresie stymulowania rozwoju społecznego
- liczba miejsc w przedszkolach i innych placówkach opieki przedszkolnej na terenie gminy
- liczba bezpośrednich połączeń w transporcie publicznym z Bukowca do Świecia (suma tam i z powrotem)
- najkrótszy czas dojazdu z Bukowca do Bydgoszczy w transporcie publicznym, w dni robocze
- odsetek mieszkańców zamieszkujących miejscowości, z których w dni robocze są co najmniej 3 połączenia autobusowe (przewoźników publicznych lub prywatnych) do Świecia (liczone „tam”)
- liczba pasażerskich połączeń kolejowych na stacji w Terespolu Pomorskim (suma w ciągu doby w dniu roboczym)

- powierzchnia terenów przeznaczanych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele P, U, P/U, U/P
- liczba obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Stan realizacji przedsięwzięć zidentyfikowanych w procesie tworzenia Strategii

Następujące przedsięwzięcia zawarte w ustaleniach Strategii należy oceniać wg następujących kryteriów:

- realizacja przedsięwzięcia nie została rozpoczęta
- przedsięwzięcie znajduje się w fazie realizacji - etap projektowania
- przedsięwzięcie znajduje się w fazie realizacji - początkowa faza realizacji
- przedsięwzięcie znajduje się w fazie realizacji - zaawansowana faza realizacji
- przedsięwzięcie zostało zrealizowane
- przedsięwzięcie sugerowane do usunięcia ze strategii (podać przyczynę)

W przypadku aktualizacji strategii w zakresie dodawania lub usuwania przedsięwzięć - należy powyższą listę aktualizować

Strategia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu

Załącznik do Strategii rozwoju gminy Bukowiec

Rys historyczny i współczesność Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu

Gminna Biblioteka Publiczna w Bukowcu swoją działalność na terenie gminy prowadzi od 1946 r. Pierwszą siedzibą Biblioteki był lokal w budynku przy ul Dworcowej, następnie w roku 1978 została przeniesiona do budynku przy ul. Ceynowy 43 (poprzednia siedziba Urzędu Gminy). Obecna siedziba biblioteki mieści się od 2014 r. w nowo wybudowanym budynku przy ul. Dworcowej 7. Nowy obiekt powstał w ramach Programu Wieloletniego Kultura + Priorytet „Biblioteka+ infrastruktura bibliotek”.

Nowy budynek składa się z parteru i piętra. Na parterze mieści się sala ogólnobiblioteczna (regały z książkami, czytelnia czasopism – dostępnych jest 20 tytułów, stoiska komputerowe dla użytkowników biblioteki) oraz biuro kierownika. Na piętrze jest sala konferencyjna, pracownia komputerowa oraz mniejsza sala do spotkań w mniejszym gronie. Ponadto biblioteka jest dostosowana dla osób niepełnosprawnych (podjazd dla wózków, toaleta na parterze, na piętro można dostać się przy pomocy platformy podnośnikowej). Biblioteka wyposażona jest w system monitorujący, system alarmowy oraz instalację oddymową. Ogólna powierzchnia użytkowa biblioteki to 490 m².

W skład placówki wchodzi także filia w Przysiersku, która od 2013 r. również ma nowe, większe pomieszczenia przystosowane również dla osób niepełnosprawnych.

Biblioteka działała w różnych strukturach organizacyjnych – jako Gromadzka Biblioteka Publiczna, Gminna Biblioteka Publiczna – jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, kierowana przez Urząd Gminy. Od 1 kwietnia 2006 r. Biblioteka stała się samodzielną jednostką organizacyjną. W nowej strukturze Biblioteka posiada osobowość prawną, zarządza nią Kierownik i prowadzi własną księgowość. Głównym źródłem finansowania działalności biblioteki jest dotacja podmiotowa z Urzędu Gminy. Obecnie w Bibliotece jest zatrudnionych pięć osób: kierownik -1 etat; magazynier biblioteczny – 1 etat; bibliotekarz (pracuje w Filii) – 3/4 etatu; główna księgowa -1/8 etatu; pomoc gospodarcza – 1/4 etatu.

Gminna Biblioteka Publiczna prowadzi zakup księgozbioru w oparciu o ustawę o zamówieniach publicznych. Środki na zakup książek pochodzą z budżetu biblioteki oraz z programu „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek”. Biblioteka gromadzi księgozbiór dla wszystkich grup czytelników, ze wszystkich dziedzin wiedzy, w stopniu zapewniającym czytelnikom dostęp do szerokiego zakresu tematycznego polskiej oraz zagranicznej produkcji wydawniczej.

Księgozbiór biblioteki liczy 23 271 woluminów (15 063 w bibliotece głównej i 8 208 w filii biblioteki), z którego korzysta stale ponad 740 (513 – biblioteka główna, 228 – filia) czytelników. Cały księgozbiór jest skatalogowany w programie bibliotecznym MAK+, dzięki któremu jest też katalog internetowy a wypożyczenia odbywają się przy użyciu czytnika kodów kreskowych.

Biblioteka gromadzi również publikacje dotyczące regionu i tzw. DŻS (Dokumenty Życia Społecznego) dotyczące gminy Bukowiec.

Podstawowe parametry charakteryzujące funkcjonowanie Biblioteki

Struktura czytelników w 2014 r.:

- wiekowa:
 - do lat 15 – 229
 - 16-19 lat – 76
 - 20-24 lat – 78
 - 25-44 lat – 194
 - 45-60 lat – 95
 - pow. 60 lat – 69
- wg zajęcia:
 - osoby uczące się – 330
 - osoby pracujące – 244
 - pozostali (os. bezrobotne, renciści, emeryci) – 167

Liczba wypożyczonych książek w 2014 r. (na zewnątrz i na miejscu) – 8730

Liczba odwiedzin w bibliotece w 2014 r. – 7953

Liczba osób korzystających z komputerów - 2475

Liczba zakupionych książek – 606

Od 2014 r. biblioteka prowadzi własną stronę internetową (<http://bukowiec.naszabiblioteka.com>).

Główne działania biblioteki to:

- gromadzenie, opracowanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz wszelkie formy popularyzacji czytelnictwa – lekcje biblioteczne, spotkania w szkołach, pasowanie na czytelnika itp.
- działalność kulturalna – organizacja różnych imprez typu spotkania autorskie, konkursy plastyczne, warsztaty tematyczne itp.,
- działalność edukacyjna – prelekcje, pogadanki, kursy itp.,
- działalność pozostała –nieodpłatny dostęp do internetu, możliwość wydruku, ksero itp.

Partnerzy:

Urząd Gminy,

Gminne Centrum Informacji,

Ochotnicza Straż Pożarna,
Animatorzy kompleksu boisk „Orlik”,
Szkoły i przedszkola z terenu Gminy.

Analiza SWOT

Mocne strony biblioteki:

- nowy budynek,
- dobra lokalizacja biblioteki,
- bezpłatny dostęp do komputera i internetu,
- strona internetowa biblioteki,
- automatyzacja i komputeryzacja procesów bibliotecznych (100% zbiorów bibliotecznych),
- księgozbiór dostosowany do potrzeb czytelnika,
- zakup nowości wydawniczych,
- wykształcona kadra stale poszerzająca swoje kwalifikacje, chętna do współpracy,
- udział w kulturalnych imprezach,
- przyjazny wizerunek biblioteki w środowisku lokalnym,
- dobra współpraca z Urzędem Gminy oraz innymi instytucjami.

Słabe strony biblioteki:

- niedostateczna ilość nowości książkowych,
- braki w wyposażeniu technicznym,
- słaba motywacja finansowa pracowników,
- przestarzały sprzęt komputerowy w filii biblioteki,
- mała ilość użytkowników wśród dzieci w wieku przedszkolnym,
- brak oprogramowania dla osób niedosłyszących i słabo widzących,
- brak czytników e-booków.

Szanse:

- dotacje finansowe,
- wsparcie społeczeństwa lokalnego dla działalności biblioteki,
- rozbudowa oferty edukacyjnej,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,

- rozszerzenie roli biblioteki do centrum kultury,
- oferta skierowana w szczególności dla dzieci w wieku przedszkolnym,
- rozwój technologii informatycznych.

Zagrożenia:

- mała aktywność społeczności lokalnej,
- ograniczone nakłady finansowe na kulturę,
- spadek czytelnictwa,
- wzrost wymagań użytkowników,
- rosnące koszty utrzymania biblioteki,
- internet prawie w każdym domu,
- rozwój bibliotek internetowych,
- czasopisma i książki dostępne on-line w internecie.

Społeczne tło funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu

Gmina Bukowiec jest niewielką gminą wiejską, leżącą w centralnej części powiatu świeckiego, w środkowo-północnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jest jedną ze 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego, w tym jedną z 92 gmin wiejskich. Ludność gminy (około 5,2 tys. osób) stanowi 0,25 % ludności województwa, 0,62 % ludności wiejskiej województwa, nieco ponad 5% ludności ogółem powiatu świeckiego i niespełna 8% ludności wiejskiej tego powiatu.

Liczba ludności gminy w ostatnich latach stagnuje - coroczne zmiany są bardzo niewielkie. Podobnie, jak w tego typu gminach, przyrost naturalny jest dodatni, ale saldo migracji - ujemne.

Wskaźnik gęstości zaludnienia (czyli liczba mieszkańców na 1 km kwadratowy powierzchni gminy) wynosi na terenie gminy Bukowiec 47 osób/km kwadratowy i jest nieznacznie wyższy od przeciętnej dla obszarów wiejskich województwa (ok. 46). Bardziej wiarygodny wskaźnik - obliczony dla powierzchni bez lasów (czyli liczba mieszkańców na 1 km kwadratowy powierzchni gminy z wyłączeniem lasów) jest niewiele wyższy (bo w gminie powierzchnia lasów jest bardzo mała) i wynosi 54. Ten wskaźnik jest już wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej (wynoszącej ok. 70). Wskaźnik gęstości zaludnienia jest ważnym uwarunkowaniem rozwoju usług publicznych (w tym biblioteki), gdyż określa potencjalne zapotrzebowanie generowane przez dany obszar. Należy zauważyć, że biblioteka należy do tych usług, w zakresie których powszechnie akceptuje się potrzebę dojazdów, w celu skorzystania z oferty (zazwyczaj w gminach wiejskich znajdują się tylko 1-2 placówki tego typu, przy czym często jedna jest placówką filialną), jednak przy zbyt dużej odległości, jej atrakcyjność znacznie się obniża. Należy więc w polityce gminy akceptować fakt, że są to placówki, których funkcjonowanie jest niezbędne dla prawidłowego rozwoju społecznego nawet, jeśli potencjalna liczba odbiorców oferty nie jest

duża.

Gmina leży w części województwa cechującej się rzadką siecią miast. Stosunkowo blisko leży siedziba powiatu, Świecie (około 16 km od siedziby gminy) oraz Chełmno (ok. 20 km od siedziby gminy), niezbyt daleko jedna z siedzib województwa - Bydgoszcz (ok. 45 km od siedziby gminy). Tuchola (ok. 35 km), Nowe (ok. 50 km) i Koronowo (ok. 30 km), ale także stosunkowo blisko położone Chełmno, znacznie rzadziej wykorzystywane są do załatwiania spraw, których nie można załatwić na terenie gminy. W kontekście funkcjonowania biblioteki, a szerzej - publicznych usług kultury - jest to ważne uwarunkowanie, gdyż oznacza utrudniony dostęp do tego typu usług, zazwyczaj znacznie szerzej rozwiniętych w miastach. Takie położenie gminy w sieci miast nakłada na gminne instytucje kultury szczególnie dużą odpowiedzialność za zaspokojenie potrzeb mieszkańców w tej dziedzinie.

Sieć osadnicza gminy składa się z 16 miejscowości. Jest to liczba typowa dla gmin tej wielkości. Największa miejscowość – Bukowiec – licząca 1347 osób, wyróżnia się pod względem wielkości w sieci osadniczej województwa. Do miejscowości wyróżniających się, nawet w skali powiatu, pod względem wielkości należy także bez wątpienia Przysiersk, z liczbą mieszkańców sięgającą 800. (W dwóch miejscowościach, w których działa biblioteka i jej filia, zamieszkuje więc 40% ludności gminy). Także Gawroniec - z liczbą mieszkańców ponad 470 - jest stosunkowo dużą miejscowością. Te 3 miejscowości skupiają aż połowę mieszkańców gminy. Tak duża koncentracja jest korzystna, bowiem dobre wyposażenie w usługi tylko 3 miejscowości pozwoli na zapewnienie wysokiej jakości życia aż połowie mieszkańców gminy. Jednak bardzo niekorzystny jest fakt, że druga połowa zamieszkuje w miejscowościach znacznie mniejszych, gdzie zapewnienie satysfakcjonującej jakości życia poprzez rozwój usług, będzie utrudnione, kosztowne, a w praktyce często niemożliwe. Prawie 1/4 ludności gminy zamieszkuje miejscowości liczące poniżej 200 mieszkańców (stanowiące dokładnie połowę ogółu). Dla funkcjonowania biblioteki w Bukowcu bardzo korzystny jest rozkład przestrzenny miejscowości. Siedziba gminy położona jest centralnie, a większość ludności gminy zamieszkuje w promieniu do 5 km od niej. Maksymalne odległości nie przekraczają 7 km. Dla niefunkcjonowania biblioteki oznacza to, że znajduje się ona w zasięgu dostępności rowerowej dla wielu mieszkańców, choć należy podkreślić, że drogi w gminie nie są przystosowane do bezpiecznego ruchu rowerzystów i zwłaszcza w przypadku dzieci i młodzieży można mieć obawy o bezpieczeństwo.

Siedziba gminy jest głównym ośrodkiem obsługi ludności na jej terenie. Jest to sytuacja całkowicie naturalna dla zdecydowanej większości gmin. Ciekawostką (jest to bardzo rzadko spotykana sytuacja) stanowi fakt, że w siedzibie gminy nie działa gimnazjum. Koncentracja usług różnego rodzaju, a także handlu, powoduje że dosyć duża część mieszkańców regularnie bywa w Bukowcu, a to jest korzystnym uwarunkowaniem dla biblioteki w zakresie trafiania z ofertą do mieszkańców całej gminy. Poza siedzibą gminy, usługi publiczne są dostępne w wielu miejscowościach, ale są to w większości świetlice wiejskie, prowadzące okazjonalną działalność, a podstawowe znaczenie dla obsługi ludności mają oprócz Bukowca także pozostałe miejscowości ze szkołami: Korytowo, Przysiersk i Różanna. Na terenie gminy Bukowiec brak domu kultury. Zaplecze kulturalne tworzą biblioteka w Bukowcu wraz z filią w Przysiersku oraz aż 12 świetlic wiejskich. Oznacza to, że bibliotece spoczywa szczególnie odpowiedzialna rola koordynowania życia kulturalnego i aktywizacji społecznej gminy - a więc przejmowanie części zadań, za które zazwyczaj odpowiadają domy kultury.

Tabela. Liczba ludności miejscowości oraz udział miejscowości w ogólnej liczbie ludności gminy

Miejscowość	Ludność	Udział (%)
Bukowiec	1347	26,2
Przysiersk	787	15,3
Gawroniec	473	9,2
Korytowo	331	6,4
Poledno	317	6,2
Polskie Łąki	275	5,3
Różanna	225	4,4
Budyń	207	4,0
Plewno	197	3,8
Tuszyńki	186	3,6
Branica	185	3,6
Franciszkowo	178	3,5
Kawęcin	132	2,6
Bramka	128	2,5
Krupocin	111	2,2
Jarzębieniec	67	1,3
	5146	100,0

Opracowano na podstawie danych Urzędu Gminy w Bukowcu.

Tabela. Szczegółowa struktura wieku ludności gminy Bukowiec w roku 2014

grupa wiekowa	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem	5201	2617	2584	100,0	100,0	100,0
0-4	300	164	136	5,8	6,3	5,3
5-9	343	186	157	6,6	7,1	6,1
10-14	283	134	149	5,4	5,1	5,8
15-19	315	155	160	6,1	5,9	6,2
20-24	362	180	182	7,0	6,9	7,0
25-29	431	210	221	8,3	8,0	8,6
30-34	470	258	212	9,0	9,9	8,2
35-39	386	195	191	7,4	7,5	7,4
40-44	302	167	135	5,8	6,4	5,2
45-49	289	145	144	5,6	5,5	5,6
50-54	386	195	191	7,4	7,5	7,4
55-59	384	201	183	7,4	7,7	7,1
60-64	344	182	162	6,6	7,0	6,3
65-69	224	96	128	4,3	3,7	5,0
70 i więcej	382	149	233	7,3	5,7	9,0
70-74	112	59	53	2,2	2,3	2,1
75-79	124	50	74	2,4	1,9	2,9
80-84	74	25	49	1,4	1,0	1,9
85 i więcej	72	15	57	1,4	0,6	2,2
0-14	926	484	442	17,8	18,5	17,1

Opracowano na podstawie danych BDL GUS.

Podobnie jak we wszystkich gminach, także w gminie Bukowiec zmienia się struktura wieku mieszkańców. Jest to proces starzenia się społeczeństwa, który w ujęciu generalnym polega na malejącym udziale grupy przedprodukcyjnej i rosnącym udziale grupy produkcyjnej (w której środek ciężkości przesuwa się w kierunku roczników starszych) i w efekcie - poprodukcyjnej. W roku 1995 grupa przedprodukcyjna stanowiła ponad 31% ludności, a w roku 2014 - już tylko nieco ponad 21%. Wartości bezwzględne wynosiły odpowiednio 1682 i 1098, a więc spadek wyniósł prawie 600 osób, czyli prawie 35% stanu początkowego. Grupa poprodukcyjna zwiększyła swój udział w tym samym okresie z 13,4% do 14,8% - w wartościach bezwzględnych jest to niewielki wzrost, gdyż w pierwszym okresie liczebność tej grupy malała, a dopiero od 2004 roku - rośnie i w ciągu dekady wzrost ten wyniósł 150 osób - czyli prawie 1/4 stanu początkowego (w roku 2004 - 618 osób, obecnie 768).

Dla funkcjonowania biblioteki bardzo ważna jest prognoza demograficzna określająca zmiany zapotrzebowania na księgozbiór adresowany do określonych grup wiekowych:

- co najmniej do końca bieżącej dekady utrzymywanie zbliżonej do obecnej liczby ludności (spodziewane wahania liczby mieszkańców będą bardzo niewielkie),
- liczba dzieci w wieku szkoły podstawowej będzie sukcesywnie się zmniejszać (w roku 2020 osiągnie poziom około 95% stanu obecnego, a w roku 2025 – około 83% - będzie to odpowiednio w roku 2020 – około 400, a w roku 2025 – około 350 osób) – powyższe wyliczenia nie uwzględniają zwiększenia liczby uczniów spowodowanej objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci 6-letnich (co de facto będzie oznaczać, że rzeczywisty spadek w roku 2025 w stosunku do wielkości z lat 2016-21 będzie większy),
- liczba młodzieży w wieku gimnazjalnym będzie się utrzymywać do roku 2025 na poziomie zbliżonym do obecnego (około 170-190 osób) – powyższe wyliczenia nie uwzględniają zwiększenia liczby uczniów spowodowanej objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci 6-letnich (co spowoduje, że na początku kolejnej dekady przez okres trzech lat rzeczywista liczba uczniów w gimnazjum będzie większa),
- liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat) w ciągu najbliższych 5 lat będzie się zmniejszać – do poziomu około 170. Prognoza na kolejne lata jest obarczona dużym ryzykiem, ale można zakładać dosyć znaczący spadek w związku z faktem, że grupa wiekowa 10-19 jest aż o ¼ mniej liczba od grupy 20-29. Gdyby pozostałe uwarunkowania pozostały niezmiennie, to można szacować liczbę dzieci w grupie przedszkolnej w roku 2025 na poziomie poniżej 150 osób. Gdyby opierać się tylko na liczebności kolejnych roczników, które będą wchodziły w wiek rozrodczy, to pod koniec następnej dekady można oczekiwać wzrostów ale będą one niezbyt duże – nie zrekompensują spodziewanych spadków w nadchodzących latach. Należy jednak podkreślić, że na wielkość urodzeń duży wpływ mają także inne czynniki – nie związane bezpośrednio z sytuacją demograficzną,
- prognoza Głównego Urzędu Statystycznego, wykonana dla obszarów wiejskich powiatu świeckiego i uwzględniająca sukcesywne wydłużanie wieku emerytalnego, wskazuje, że w roku 2020 liczba ludności w wieku produkcyjnym wynosić będzie 100% stanu obecnego, w roku 2025 – 98,4% stanu obecnego, a w roku 2030 – 98,5% stanu obecnego. Oznacza to trwałe wciąż bardzo wysokie zapotrzebowanie na pracę. Oczywiście w skali poszczególnych gmin prognoza taka może się różnić – ale bez wątpienia będą to tylko bardzo nieznaczne różnice, nie mające wpływu na generalną ocenę sytuacji.

- prognoza Głównego Urzędu Statystycznego, wykonana dla obszarów wiejskich powiatu świeckiego i uwzględniająca sukcesywne wydłużanie wieku emerytalnego, wskazuje, że w roku 2020 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wynosić będzie 115% stanu obecnego, w roku 2025 – 130% stanu obecnego, a w roku 2030 – 140% stanu obecnego. Rzeczywisty wzrost liczby ludności starszej będzie nieco większy, gdyż wydłużanie wieku emerytalnego maskuje te naturalne zmiany. Oczywiście w skali poszczególnych gmin prognoza taka może się różnić – ale bez wątplenia będą to tylko bardzo nieznaczne różnice, nie mające wpływu na generalną ocenę sytuacji.

Z powyższego wynika więc, że w kolejnych latach spodziewać się można zmniejszenia zapotrzebowania na ofertę dla dzieci i młodzieży, ale znacznego wzrostu zapotrzebowania na ofertę dla ludności starszej.

Bardzo istotny wpływ na skalę i charakter zapotrzebowania na działalność placówek kultury ma struktura wykształcenia. Niestety dostępne są tylko dane dla ludności wiejskiej powiatu świeckiego, z roku 2011. Dane te nie mogą być w pełni miarodajne dla gminy Bukowiec, gdyż wykazuje ona niższy stopień zurbanizowania, a więc udział ludności z wykształceniem wyższym będzie zapewne niższy, niż średnio. Niemniej jednak, dane te można traktować jako poglądowe - w przybliżeniu oddające sytuację także w gminie Bukowiec. Z analizy danych wynika, że ludność z wykształceniem wyższym stanowi zaledwie kilka procent, ale ponad 1/5 stanowią mieszkańcy z wykształceniem średnim (w przewadze - kobiety). Specyfiką powiatu świeckiego jest bardzo duży udział ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w przewadze - mężczyźni). Aż 1/4 stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym. W kolejnych latach struktura wykształcenia będzie się zmieniać w związku z powszechnym dążeniem do zdobycia wykształcenia wyższego.

Tabela. Struktura wykształcenia ludności wiejskiej powiatu świeckiego wg Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2011 (% ludności w wieku 13 i więcej lat)

Wykształcenie	% udział
wyższe	7,4
średnie i policealne - ogółem	22,7
średnie i policealne - średnie zawodowe	14,2
średnie i policealne - średnie ogólnokształcące	7,3
zasadnicze zawodowe	32,4
gimnazjalne	6,0
podstawowe ukończone	25,4
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1,2

Opracowano na podstawie danych BDL GUS.

Na sytuację materialną mieszkańców, która jest istotna dla kształtowania potrzeb kulturalnych, kluczowy wpływ ma sytuacja gospodarcza gminy. Gmina cechuje się niskim stanem rozwoju przedsiębiorczości. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie sukcesywnie, ale bardzo powoli rośnie. W roku 2014 wartość ta wyniosła 261. Wskaźnik przedsiębiorczości - czyli liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców - w roku 2014 wynosił zaledwie 52. Wskaźnik przeciętny dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosił wówczas 92, a dla

obszarów wiejskich województwa - 70. Pod względem tego wskaźnika - a jest to jeden z najbardziej podstawowych wskaźników służących do oceny potencjału obszarów, a więc mający duże znaczenie wizerunkowe - gmina lokuje się na 131 pozycji wśród 144 gmin i na 97 wśród 127 obszarów wiejskich województwa. Wskaźnik przedsiębiorczości notowany w gminie jest najniższy w powiecie (choć pod tym względem gmina niewiele ustępuje gminom Lniano i Nowe). Także wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (na 100 osób w wieku produkcyjnym) jest niski - wynosi niespełna 6 i jest to najniższa wartość w powiecie. Najlepsze gminy województwa notują ten wskaźnik na poziomie około 20, a najlepsza w powiecie gmina Dragacz - na poziomie ponad 12. Na terenie gminy największą liczbą zarejestrowanych podmiotów cechuje się Bukowiec - jest to aż 101 (na 269 ogółem), następnie Przysiersk (52). Dostyc duże znaczenie w ogólnym potencjale gminy mają także skupiające po około 20 podmiotów Gawroniec, Poledno i Plewno. Te 5 miejscowości skupia około 78% ogółu podmiotów. Na terenie gminy nieco ponad 5% zarejestrowanych firm działa w rolnictwie, nieco ponad 28% w przemyśle i budownictwie, a około 2/3 w szeroko rozumianych usługach - jest to struktura całkowicie typowa. Liczba bezrobotnych w gminie w grudniu 2014 roku wynosiła 267, w tej liczbie 162 kobiety i 105 mężczyzn. Liczba bezrobotnych jest stosunkowo mała - nie tylko w porównaniu z wcześniejszymi latami (jeszcze w roku 2009-2010 - prawie 400), ale także na tle powiatu i województwa. Niski jest wskaźnik liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - wynosi w gminie 8,0% , przy czym 5,8% dla mężczyzn i 10,6% dla kobiet. Podobnie jak w zdecydowanej większości gmin, trudniejszą sytuację na rynku pracy w gminie mają kobiety - nie zmienia to jednak faktu, że wskaźnik dla kobiet wyróżnia gminę pozytywnie na tle województwa - gmina zajmuje pod tym względem 29.pozycję wśród 144 gmin (26 pozycja pod względem wskaźnika ogółem i 20. pod względem wskaźnika dla mężczyzn). Korzystna sytuacja na rynku pracy jest wynikiem wysokiej skali wyjazdów do pracy poza gminę. Z danych Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2011 wynika, że do pracy wyjeżdża ponad 400 osób, a gmina Bukowiec powiązana jest głównie ze Świeciem (224 osoby wyjeżdżające), ale bardzo silne są związki z Bydgoszczą (90 osób) i z sąsiednimi gminami (zwłaszcza Pruszcz). Na terenie miasta Świecie, mieszkańcy gminy Bukowiec stanowią aż 10% dojeżdżających do pracy. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2010, na terenie gminy funkcjonowało 459 gospodarstw rolnych (z czego aż 1/3 to gospodarstwa liczące ponad 15 ha powierzchni użytków rolnych). Można szacować, że z rolnictwem bezpośrednio lub pośrednio (poprzez pracę na roli, lub choćby poprzez funkcjonowanie w rodzinie, w której jeden z członków utrzymuje się z własnego gospodarstwa rolnego), związanych jest około 40% ogółu mieszkańców. Według GOPS, około 800 osób, z około 245 rodzin korzysta z usług pomocy społecznej. Wg GUS, wskaźnik ludności żyjącej w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej, wynosi około 15% - jest to wartość przeciętna na tle województwa, bliska mediany.

Założenia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu

Misją i nadrzędnym celem funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu jest:

Pełnienie roli przyjaznego i nowoczesnego ośrodka upowszechniania kultury na terenie gminy Bukowiec, ze szczególnym uwzględnieniem rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy

Cel ten zamierza się realizować poprzez działania prowadzone w trzech obszarach rozwoju:

I. Zapewnienie optymalnych warunków funkcjonowania Biblioteki:

II. Promocja aktywności kulturalnej poprzez działalność Biblioteki:

III. Tworzenie atrakcyjnego zasobu bibliotecznego:

W ramach poszczególnych obszarów, formułuje się następujące działania:

Obszar rozwoju I. Zapewnienie optymalnych warunków funkcjonowania Biblioteki:

1. Zakup czytników e-booków,
2. Zakup oprogramowania powiększającego informacje na ekranie komputera i czytające je na głos.
3. Zakup nowego sprzętu komputerowego dla Filii w Przysiersku.
4. Zakup rolet do okien.

Obszar rozwoju II. Promocja aktywności kulturalnej poprzez działalność Biblioteki:

1. Funkcjonalny dostęp do zasobów bibliotecznych.
2. Usługi i poradnictwo w zakresie multimediiów.
3. Organizacja szkoleń, konkursów.
4. Organizacja wystaw, spotkań z pisarzami itp.
5. Utworzenie Dyskusyjnego Klubu Książki.
6. Nieodpłatne udostępnianie Internetu i urządzeń peryferyjnych (drukarka, skaner).
7. Badanie ankietowe wśród mieszkańców na temat rozpoznania potrzeb i aspiracji w zakresie - promocja czytelnictwa i kultury.
8. Stworzenie internetowego systemu zamawiania książek z dostawą do domu.
9. Realizacja wypożyczeń międzybibliotecznych.
10. Utworzenie kół zainteresowań według zapotrzebowania użytkowników Biblioteki.
11. -Gromadzenie wszelkich dokumentów dotyczących regionu.

Obszar rozwoju III. Tworzenie atrakcyjnego zasobu bibliotecznego:

1. Zakup nowości wydawniczych.
2. Zakup audiobooków.
3. Zakup czytników ebooków do wypożyczenia.

4. Zakup oprogramowania powiększająco-mówiącego.

Realizacja ustaleń Strategii rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu

Zgodność ustaleń Strategii z ustaleniami Strategii rozwoju gminy Bukowiec

Założenia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu sformułowane w postaci obszarów rozwoju oraz działań bezpośrednio nawiązują do określonego w Strategii rozwoju gminy Kierunku działań „Rozwój bazy i oferty placówek kultury, w tym wykorzystanie narzędzia strategii rozwoju dla poprawy sprawności funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych” mieszczącego się w ramach „Obszaru działań 1. Nowoczesne społeczeństwo – usługi publiczne dla wszystkich pokoleń”.

W ramach powyższego obszaru działa sformułowane przedsięwzięcie pod nazwą: „Realizacja Strategii rozwoju dla Gminnej Biblioteki Publicznej, jako części Strategii rozwoju gminy Bukowiec”.

Niniejsza Strategia rozwoju Gminnej Biblioteki Publicznej w Bukowcu jest więc w pełni zgodna z ustaleniami Strategii rozwoju gminy a nawet realizuje jedno z jego konkretnie określonych ustaleń.

Podmioty odpowiedzialne za realizację Strategii

Za realizację niniejszej Strategii odpowiada bezpośrednio Kierownik Biblioteki oraz Pracownicy Biblioteki. Pośrednio odpowiedzialność ponosi także Gmina Bukowiec jako organ prowadzący – zobowiązany do zapewniania warunków finansowych i organizacyjnych funkcjonowania i rozwijania potencjału Biblioteki.

Wskaźniki realizacji Strategii

W roku 2019 należy dokonać oceny stanu realizacji Strategii – za pomocą następujących wskaźników:

- Przeciętny roczny wskaźnik liczby zarejestrowanych czytelników ogółem dla okresu 2016-18 nie powinien być niższy od wartości z roku 2015.
- Przeciętny roczny wskaźnik liczby wypożyczeń dla okresu 2016-18 nie powinien być niższy od wartości z roku 2015.
- Łączna liczba uczestników szkoleń i imprez kulturalnych organizowanych lub współorganizowanych przez Bibliotekę w okresie 2016-18 powinna wynieść minimum 900 osób.

Jeżeli w roku 2019 powyższe wskaźniki zostaną osiągnięte, należy sformułować nowe wskaźniki realizacji Strategii – adekwatne do prognoz rozwoju sytuacji społecznej w gminie.

Jeżeli w roku 2019 powyższe wskaźniki nie zostaną osiągnięte, należy zweryfikować ustalenia strategii w kierunku ich osiągnięcia w kolejnych dwóch latach (za okres 2019-2020).

Monitorowanie i raportowanie funkcjonowania Biblioteki

Ustala się następujące zasady monitorowania funkcjonowania Biblioteki, a pośrednio realizacji ustaleń Strategii:

- Jeden raz w roku (w I kwartale) sporządzany jest raport zawierający informację sporządzoną dla wskazanych poniżej wskaźników – wg stanu za rok poprzedni.
- Raport jest przedstawiany w formie informacji na posiedzeniu Rady Gminy
- Raport stanowi część systemu monitorowania realizacji ustaleń Strategii rozwoju gminy Bukowiec

Ustala się następujące miary monitorowania funkcjonowania Biblioteki (dla zagadnień pozwalających na dokonanie podziału – w podziale na siedzibę w Bukowcu i filię w Przysiersku):

- Liczba zarejestrowanych czytelników ogółem
- Liczba zarejestrowanych czytelników poniżej 15 roku życia
- Liczba zarejestrowanych czytelników powyżej 60 roku życia
- Liczba nowych czytelników – zarejestrowanych po raz pierwszy w danym roku
- Liczba posiadanych woluminów
- Liczba woluminów nabytych w danym roku, w tym e-booków i audiobooków
- Kwota przeznaczona na zakup woluminów
- Liczba wypożyczeń, w tym e-booków i audiobooków
- Liczba odwiedzin w bibliotece
- Liczba posiadanych czytników e-book
- Liczba posiadanych tytułów e-booków
- Liczba posiadanych tytułów audiobooków
- Liczba posiadanych komputerów
- Liczba osób korzystających z komputerów
- Liczba zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki kursów
- Liczba uczestników zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki kursów
- Liczba zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki imprez kulturalnych
- Liczba uczestników zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki imprez kulturalnych
- Liczba zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki konkursów
- Liczba uczestników zorganizowanych przez Bibliotekę lub przy udziale Biblioteki konkursów
- Liczba funkcjonujących przy Bibliotece kół zainteresowania i klubów
- Liczba uczestników funkcjonujących przy Bibliotece kół zainteresowania i klubów

Zasady aktualizacji Strategii

Ustala się następujące zasady aktualizacji niniejszej Strategii, nawiązujące do zasad aktualizacji Strategii rozwoju gminy Bukowiec:

- dwa razy w roku – w okresie wiosennym i jesiennym – na sesji Rady Gminy podczas której dokonuje się aktualizacji Strategii rozwoju gminy Bukowiec, dopuszcza się aktualizację ustaleń niniejszej Strategii - poprzez wprowadzanie do strategii nowych i usuwanie zdezaktualizowanych działań
- potrzebę umieszczenia w Strategii nowego działania lub usunięcia działania zdezaktualizowanego zgłasza Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej
- potrzebę umieszczenia w Strategii nowego działania lub usunięcia działania zdezaktualizowanego mogą zgłosić wszyscy mieszkańcy i wszystkie podmioty funkcjonujące na terenie gminy (w tym: radni, wójt, mieszkańcy, sołtysi w imieniu sołectw, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy, przedstawiciele organizacji społecznych, przedstawiciele podmiotów gospodarczych) - zgłaszanie powyższych postulatów jest możliwe przez cały rok, a decyzja w zakresie każdego ze zgłoszeń podejmowana jest na najbliższej poświęconej aktualizacji strategii, sesji Rady Gminy – wprowadzenie zmian zgłaszanych przez

wymienione powyżej podmioty możliwe jest po zasięgnięciu opinii Kierownika Biblioteki

- aktualizacja Strategii odbywa się poprzez uchwałę Rady Gminy w sprawie aktualizacji Strategii rozwoju gminy Bukowiec, której niniejsza Strategia stanowi integralną część
- po dokonaniu aktualizacji każdorazowo przygotowywana jest ujednolicona wersja opracowania, w której umieszcza się załączniki dokumentujące kolejne dokonany zmiany (informującą kiedy i na czyj wniosek dane zadanie zostało umieszczone lub usunięte, z uzasadnieniem dokonania zmiany)

Finansowanie realizacji ustaleń Strategii

Realizacja ustaleń Strategii odbywa się w ramach środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.